

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І
МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
«ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ КРАЇН У СВІТОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»**

25 квітня 2024 року

Київ – 2024

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Копійка В. В. – д. політ. н., професор, директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Нанавов А.С. – к. е. н., доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка з науково-педагогічної роботи

Шнирков О. І. – д. е. н., професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Філіпенко А.С. – д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Заблоцька Р.О. – д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Резнікова Н.В. – д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Чугаєв О.А. – д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Русак Д. М. – д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шворак Л.О. – к. е. н., доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Шепель О.С. – асистент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Тези розміщуються за авторською редакцією учасників конференції.

Рекомендоване цитування: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічна стійкість країн у світовому господарстві» (25 квітня 2024 р.) – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024, - с. 127.

Адреса: 04119, Київ, вул. Юрія Ілленка, 36/1, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ДОПОВІДІ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

	Прізвище та ініціали, назва доповіді	Сторінки
1.	Шнирков О.І. 50 років стійкості кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин	6-9
2.	Бочан І.О. Вплив умов та факторів людини на вдосконалення економічних відносин в постіндустріальному суспільстві / інституціональний підхід	10-13
3.	Дугінець Г.В., Генералов О.В. «Ідеальний шторм» в світовій економіці: загрози та можливості	14-15
4.	Резнікова Н.В. Економічна стійкість як безпекова похідна відкритої стратегічної автономії	16-18
5.	Чугаєв О. А. Стійкість зовнішньої торгівлі України в умовах війни: кластерний аналіз	19-20
6.	Філіпенко А.С. Регіональна економічна стійкість	21-22
7.	Зубко Т.Л. Стійкість в системі економічної безпеки країни	23-25
8.	Мазуренко В.І. Проблеми стійкості міжнародних фінансових ринків	26-29
9.	Якобчук В. П., Ходаківський Є. І. Інноваційно-психологічні технології управління персоналом органів місцевого самоврядування	30-32
10.	Небава М.І., Небава О.М. Управління інтелектуальним капіталом підприємства в контексті його стійкого розвитку	33-35
11.	Птащенко О.В., Шухманн В.А. Основні вектори розвитку підприємництва в умовах цифрової економіки	36-37
12.	Shulhina L., Dong Qiao The role of marketing management in ensuring sustainable development of a corporation	38-40
13.	Карпик Я.М., Курцев О.Ю. Трансформація екосистеми підприємства в умовах цифрової економіки та глобалізації	41-42
14.	Кириленко С.В. Трансформація бізнесу в умовах цифрової економіки	43-44
15.	Крисоватий І.А. Особливості впливу цифровізації на сучасну урбаністику	45-46
16.	Литвин О.Є. Інноваційна стійкість України у світовому господарстві	47-49
17.	Науменко Н.С. Суперечливий результат впливу міжнародних санкцій на російську економіку протягом двох військових років	50-53
18.	Плотнікова М. Ф., Присяжнюк О. Ф. Формування системи адміністрування бізнесом, продажами, публічними закупівлями	54-56
19.	Поліщук Л.С. Інструменти та механізми відновлення стійкості єдиного внутрішнього ринку ЄС	57-59
20.	Редзюк Є.В. Нові можливості для стійкості і сталого розвитку економіки України у світовому господарстві	60-62
21.	Фаренюк Н.В. Особливості залучення фінансових ресурсів для розвитку циркулярної економіки	63-66
22.	Хватов Ю.Ю. Вплив цифрових технологій на економічну стійкість національних господарств	67-69
23.	Ладиченко К.І., Чернишенко К. І Креативні індустрії як фактор зміцнення економічної стійкості держави	70-72

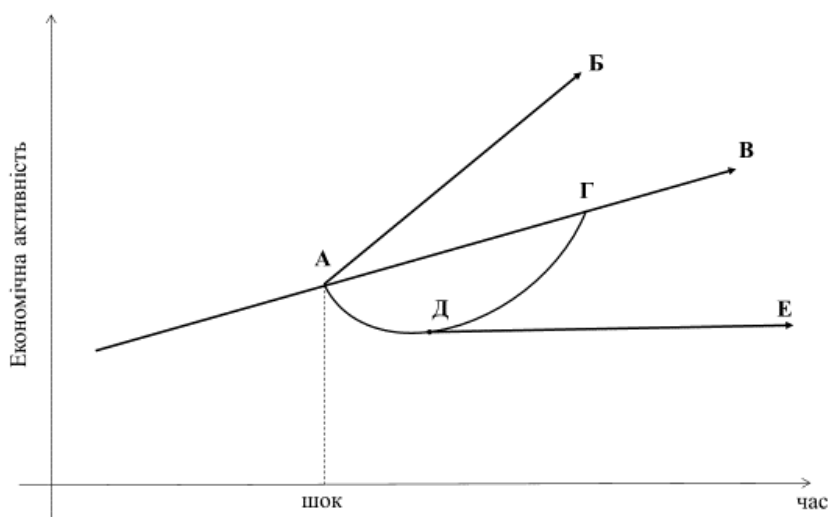
24.	Герпицький Е. Л. Економічна стійкість Сполучених Штатів Америки: досвід попередніх п'яти десятиліть	<i>73-75</i>
25.	Подольчук Д.В. Вуглецеве регулювання імпорту в ЄС: наслідки для української економіки та можливі альтернативи	<i>76-77</i>
26.	Markevych K. Ukraine's digital resilience during wartime	<i>78-79</i>
27.	Шепель О.С. Вплив міграційної кризи, спричиненої війною в Україні, на економічну стійкість країн світу	<i>80-82</i>
28.	Шепель О.С. Економічна стійкість Гани в умовах глобальних викликів сьогодення	<i>83-86</i>
29.	Andriunina D. Human capital development in Ukraine during the war as a basis for economic sustainability in the international arena	<i>87-89</i>
30.	Алієв Е.Ш. Сучасна концепція цифрової економіки	<i>90-91</i>
31.	Арутюнян О.Г. Сутність цифрової інклюзії	<i>92-93</i>
32.	Бекетов О.В. Сутність страхових ризиків	<i>94-95</i>
33.	Бойчик В.Є. Інтелектуальний капітал підприємства в умовах цифрової економіки	<i>96-97</i>
34.	Буз А.О. Персистентна природа парадоксу Триффіна: сучасні виклики міжнародній макроекономічній стабільності у контексті валютної інтернаціоналізації	<i>98-101</i>
35.	Грод М.І. Озеленення міжнародних ринків капіталу як фактор стійкості розвитку циркулярної економіки в ЄС	<i>102-103</i>
36.	Жирук Т.В. Аналіз привабливості українського ринку нерухомості	<i>104-105</i>
37.	Імнадзе І.Н. Трансформація бізнесу в умовах глобального ринку	<i>106-107</i>
38.	Красніков Д.О. Особливості обліку міжнародних розрахунків	<i>108-109</i>
39.	Левітан А.А. Розвиток механізмів сек'юритизації в епоху криптовалют	<i>110-113</i>
40.	Новак О.Є. Механізми формування стійкості національних продовольчих систем	<i>114-116</i>
41.	Олійник К.Д. Цифровий суверенітет як фактор стійкості Європейського Союзу	<i>117-118</i>
42.	Пурей Є.Ю. Маркетингова діяльність підприємства в умовах цифрової економіки	<i>119-120</i>
43.	Розумний О.М. Вплив розвитку високих технологій на сучасну підприємницьку діяльність	<i>121-122</i>
44.	Гамразян Г.Г. Роль блокчейн-технологій у протидії тіньовій економіці через підвищення прозорості міжнародних транзакцій українських компаній	<i>123-125</i>
45.	Xu Laibing Analysis of main factors China's economic stability	<i>126-127</i>

50 РОКІВ СТІЙКОСТІ КАФЕДРИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА І МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

**Шнирков О.І.,
д.е.н., професор**

Київський національний університету
імені Тараса Шевченка

У широкому сенсі **стійкість** економічної системи означає здатність попереджувати шоки та ризики, пом'якшувати їх негативні наслідки, адаптуватися до умов, які їх викликають та постійно змінюються, відновлювати свій розвиток. До таких систем можна віднести домогосподарства, фізичних осіб-підприємців, компанії, галузі, національні економіки, інтеграційні об'єднання, глобальну економіку у цілому.

Графік. Види стійкості економічних систем

Надстійкі економічні системи (активність АБ, див. графік) можуть використовувати внутрішні та зовнішні ризики та шоки для суттєвого покращення свого економічного становища завдяки своїй ефективній антикризовій стратегії, яка передбачає прогнозування можливих шоків та завчасну мобілізацію відповідних ресурсів та можливостей. **Стійкі** економічні системи (активності АГВ та АДГВ) або зберігають тренди попереднього розвитку, або достатньо швидко адаптуються та відновлюють їх у постшоковий період. Нарешті, **нестійкі** економічні системи (активність АДЕ) або не спроможні адаптуватися до нового постшокового становища,

або мають тривалий термін повернення до попередніх трендів свого розвитку, які виходять за межі часу, що аналізується.

У цьому сенсі можна аналізувати і **стійкість кафедри** Світового господарства і міжнародних економічних відносин НН Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка протягом **1974-2024рр.**, яка суттєво покращила своє становище на фоні глобальних, національних, галузевих шоків впродовж цього періоду. За цей час кафедра підготувала більше 5000 висококваліфікованих бакалаврів, магістрів, слухачів, кандидатів та докторів наук з більш ніж 50 країн, стабільно потрапляє у першу десятку освітніх програм за кількістю заяв абітурієнтів, має одну з найбільших вартостей контракту в університеті.

Основними **внутрішніми чинниками** стійкості кафедри є висококваліфікований викладацький потенціал, ефективна система менеджменту освітнього та наукового процесу, сформована наукова школа дослідження міжнародних економічних відносин, розгалужена система міжнародної співпраці, постійний процес інновації в освітній та науковій діяльності.

У 1974р. кафедра складалася з 5 викладачів (1 д.е.н., проф., 4 доценти та старші викладачі, к.е.н.), протягом 50 років на кафедрі **працювало 64 викладачів, з них 18 д.е.н., проф., 37 доцентів, к.е.н.** На базі кадрового потенціалу кафедри згодом було створено 2 кафедри - міжнародних фінансів та міжнародного бізнесу. Наразі кафедра нараховує 14 викладачів, у т.ч. 7 д.е.н., проф., 5 к.е.н., доц. та 2 ас. До навчального процесу через майстер-класи постійно залучаються видатні науковці і практики України та зарубіжних країн.

Система менеджменту кафедри базується на ефективній реалізації завідувачами та колективом цілей та механізмів стратегій розвитку університету, інституту та кафедри. Така діяльність спрямована на підвищення **якості** освітнього процесу шляхом **диференціації** освітніх програм, вдосконалення їх структури, адаптації до практичних потреб ринку, що постійно змінюються. Якщо у 1974-2000рр. кафедра пропонувала 3 програми (для студентів, аспірантів та докторантів), то лише за останні 20 років було **розроблено 10 освітніх та освітньо-наукових програм**. Крім того, викладачі кафедри беруть участь у реалізації ще **8 програм** інших кафедр інституту та університету. Для таких програм викладачами кафедри було підготовлено більше **300** основних та спеціальних навчальних дисциплін .

У 1989р. університетом було визнано сформовану кафедрою **наукову школу “Методологія досліджень світового господарства і міжнародних економічних відносин”**. У 1974-2024рр. на кафедрі було підготовлено 33 доктори економічних наук, 127 кандидатів економічних наук, 3 доктори філософії. Лише у 2000-2024рр. викладачами кафедри підготовлено 44 одноосібних та кафедральних наукових монографій, 64 підручники та посібники, у 2015-2024рр. опубліковано 42 наукові статті у журналах Scopus та WoS.

Значну роль для стійкості кафедри відіграє її активна міжнародна співпраця. Якщо у 1970-1980рр. такі контакти мали спорадичний характер і в основному з партнерами з країн Східної Європи, то вже з 1995р. кафедра брала участь більше ніж у **30 масштабних довгострокових міжнародних проектах**. Кафедра була однією з перших в Україні та університеті, викладачі якою реалізовували проекти INTAS, TEMPUS, TACIS, Oxford economics, ERASMUS, Jean Monnet та ін.

Важливим внутрішнім фактором стійкості кафедри були і є **інновації** в освітньому та науковому процесах:

- Перша в Україні **кафедра** Міжнародних економічних відносин (1974р.);
- Перший в Україні **випуск** фахівців за спеціальністю Міжнародні економічні відносини (1977р.);
- Перша в Україні **школа міжнародного бізнесу** БІЗНЕКС (1989р.);
- Перша в Україні **Спеціалізована вчена рада** зі світового господарства і міжнародних економічних відносин (1989р.);
- Перший в Україні **підручник** (3 т.) з міжнародних економічних відносин (1992-94рр.);
- Одна з перших в університеті **англомовна** магістерська програма (2006р.)
- Перший в Україні **Практикум** з міжнародних економічних відносин (2013р.);
- Вперше за історію існування ВПЦ «Київський університет» видавництвом було надруковано **англомовну кафедральну монографію** Post-crisis Global Economy: Restoration of Equilibrium: Monograph. (2013р.);
- Перша в університеті практика розміщення щорічних наукових кафедральних **монографій та підручників на сайті інституту** (з 2015р.);
- Перша в Україні бакалаврська програма з міжнародних економічних відносин з **вивченням двох іноземних мов** (разом з кафедрою іноземних мов, 2018р.);
- Перша в університеті **кафедра Жана Моне** (2013р.) та **Центр досконалості Жана Моне** (2019-2022р.).

Основними **зовнішніми чинниками** стійкості кафедри Світового господарства і міжнародних економічних відносин є окремі реформи МОНУ, ефективне керівництво університетом та інститутом у складних кризових та шоківих умовах, матеріально-технічна та наукова база університету, активна співпраця з колективами інших кафедр інституту, університету та вищих навчальних закладів України та зарубіжних країн.

Ефективне використання внутрішніх та зовнішніх чинників стійкості кафедри Світового господарства і міжнародних економічних відносин є основою збереження її конкурентних позицій в освітній та науковій сферах підготовки фахівців з міжнародних економічних відносин, визначення кафедри як стійкої системи, яка, у свою чергу і у тому числі, формує стійкість Інституту міжнародних відносин та Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Стійкість подібних кафедральних структур у вищих навчальних закладах країни зрештою і у тому числі формує **освітню та наукову стійкість національної економіки України у цілому.**

Список використаних джерел:

1. Інститут міжнародних відносин. – К.: ООО “Баланс-Клуб”, 2006. – 400с.
2. Інститут міжнародних відносин. – К.: ТОВ “Видавництво “Укрбланквідав,” 2014. – 416с.
3. 40 років досвіду: освітні та наукові програми з міжнародних економічних відносин. - К.: Видавництво: Друкарня «Аванпост», 2014. – 72с. - https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2023-03/IIR_Brochure_13_10_14_2_%285%29.pdf

ВПЛИВ УМОВ ТА ФАКТОРІВ ЛЮДИНИ НА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ / ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Бочан І.О.,

д.е.н., професор,

Львівський національний університет
імені Івана Франка

В постіндустріальному суспільстві значущість людини, її здібностей і знань істотно підвищується. Буття суспільного життя обумовлюється не тільки матеріальними факторами але духовними, інтелектуальними. В попередніх економічних системах духовна, творча потенція людини не була належним чином розкрита і реалізована. Держава створюється не заради того тільки, щоб жити, але для того, щоб жити щасливо; метою державного спілкування є блага діяльне життя, а не просте співжиття, говорив Аристотель. Державним благом є справедливість – те, що служить загальній користі.

Сьогодні розвиток світової науки вносить кардинальну зміну у взаємозв'язок суспільства, природи і розуміння Божого творіння, «Божий подарунок мені-це мій потенціал. Мій подарунок Богові – це те, що я з тим потенціалом зроблю» [1]. Звернення людини до природи і до античності пов'язане з творчим пошуком досконалих форм господарювання. Чіткі орієнтири для побудови суспільства прийнятеного для життя, висвітлення контурів нової карти світу, разом з іншими науками заклали основу справді гуманістичного світогляду. Все частіше науковці світу розширюючи науковий світогляд висловлюються, що створення будь-якої чіткої нової системи неминуче приводять до думки про існування Бога. Тому в усьому світі почалося зближення науки і релігії. На цих підставах можемо стверджувати, що «Майбутнє освіти і науки у ХХІ столітті у взаємодії з Богом і Природою». Я один із тих, що характеризуючи фактори сталої економіки; соціальний, економічний, екологічний – досліджую четвертий фактор, духовний. Людина повинна брати участь у процесах які формують сферу її життєдіяльності. Взаємодія зростаючих продуктивних сил і виробничих відносин у новітньому розвитку економіки мають бути завжди інноваційними. Інноваційність є спонукальним мотивом життєдіяльності людини і коли вона усвідомлює це, тоді стає творцем свого благополуччя. Інноваційний тип розвитку є вирішальною умовою нашого руху вперед. За якого роль людини надмірно зростає, вона стає метою і мірилом та головним чинником прогресу. Права і свободи є вагомими чинниками економічної діяльності людини у розвитку підприємництва, зокрема малого і середнього бізнесу, розгортання ініціативи і творчості. Добробут людей, їх професійно-

технічний рівень мають наповнюватися гуманними людськими відносинами, високою повагою і духовністю. Позитивом інституціональної теорії є інститути, які мають місце як в економіці, так і в соціальній сфері, у сфері права, моралі, релігії та ін. В них люди взаємодіють один з одним, зменшують невизначеність, структурують повсякденне життя та визначають вибір спонукальних мотивів [2]. За інституціональним підходом норми поведінки, так би мовити, «правила гри» це характерна ознака людини в процесі економічної діяльності. Д. Норт під поняттям «інститут» розумів норму або правило, формальне або неформальне, що керує людською соціальною взаємодією [3]. Вихід економіки України із соціальної кризи відбувається з глибокими перетвореннями у економічних відносинах та в продуктивних силах, тільки в такий спосіб суспільство і економіка можуть перейти в нову якість. Стадіальна криза пов'язана з переходом суспільства від індустріальної до постіндустріальної стадії суспільно-економічного розвитку, тобто до інтенсивного (ресурсозберігаючого) типу економічного розвитку. Для цього необхідно провести реформу структури економіки в якій дуже висока питома вага добувних і сировинних галузей, важкої промисловості, недостатньо розвинуте сільське господарство, легка і харчова промисловості, тобто споживчий сектор. На експорт ми повинні відправляти тільки готову продукцію, для цього слід розвивати переробні галузі. На відміну від економік розвинутих країн у нас є очевидне відставання соціальної сфери (сфери послуг) у співвідношенні до сфери матеріального виробництва. Науково технічний прогрес, освіта, наука, культура як головні фактори економічного розвитку повинні не тільки пріоритетно проголошувати розвиток сфери послуг, але й реально забезпечити умови для її ефективного розвитку. Для прикладу; сьогодні у розвинутих країнах в цій сфері зайнято понад 70% працюючих і виробляється 2/3 ВВП країн. Для вдосконалення виробничих (економічних) відносин на постіндустріальній стадії розвитку суспільства слід змінювати поведінку людей у процесі створення матеріальних благ. Цьому сприяє об'єктивно діючий закон розвитку суспільного виробництва у взаємодії людини з природою. Сьогодні вони зосереджені на інтелектуальній, творчій, продуктивній праці. Економічні відносини багатогранні і домінують у технологіях та організації виробництва, управлінні а також визначають способи та прийоми людини у процесі виробництва товарів і послуг. Дослідники виділяють три основні форми економічних відносин: технологічну, економічну та соціально-економічну. Технологічна – це відносини зумовлені технологією та організацією виробництва, їх вивчають інженерно-технологічні науки. Економічні – це ті відносини, які спрямовані на досягнення найвищої ефективності використання наявних факторів виробництва. Соціально-

економічні -це ті що вказують на характер розподілу факторів виробництва по виготовленню товарів і послуг для задоволення потреб споживачів. Економічні фактори тісно пов'язані з політичними і часто через порушення законодавства сприяють появі тіньової економіки. (В нашій економіці тіньова зрівнялася з часткою офіційної і становить 50-60%.) Цьому сприяє вільне використання чиновниками своїх формальних статусів, що дає їм можливість виведення частини результатів у «тінь» не тільки економічної, але й політичної, адміністративної, правової та іншої діяльності. Слабкість політичної влади - одна із причин існування корупції. За інституціональним підходом такі складові мають бути у центрі реформ; як прозорість, передбачуваність і простота рішень. Це дасть можливість легалізувати тіньові відносини. Без цього неможлива правова держава і правове суспільство. Для забезпечення цього підходу необхідна соціальна згуртованість суспільства, толерантні відносини між владою і громадянами в умовах економічної нестабільності. Соціальний діалог повинен бути повсякденною нормою, а наявні інститути влади повинні сприяти активному залученню людей у публічне, культурне і трудове життя суспільства. В цьому аспекті нам слід звіряти свої кроки побудови української держави з Іваном Яковичем Франком. Він наголошував на єдності суспільства, закликав українців єднатися і звертав увагу на солідарність євреїв, яка давала їм змогу виживати в найскладніших обставинах і завоювати провідне становище в суспільстві [4]. Іван Франко писав: «Ми замало дбаємо, замало віримо у свої сили, замало вміємо лучитися до купи, замало маємо твердої волі, щоб витривати добрій постанові, і в тяжкій праці ми замало точні і замало підприємчиві» [5]. Соціальна згуртованість сприяє збереженню соціального миру, впевненості у перемогу, прикладом в Україні є соціальна згуртованість усіх видів військ, кожного солдата і офіцера для перемоги російського агресора. Лідерське бачення горизонту дозволяє людям бачити висоту своїх можливостей, «Війни можуть вестися зброєю, але саме дух людей які борються , і чоловіка, який веде, здобуває перемогу» [6]. Панівними концепціями нашої епохи є наука і технології. Вони привели до високих досягнень у сфері людського добробуту. Одно час, привели людство до створення зброї, що спроможна його знищити. Загрозою існування глобальної цивілізації є загроза ядерної війни. Політика її стримування не є надійною із різних причин технічного збою, чи природніх катаклізмів може стати катастрофою для людства. Тому протистояти цьому має згуртованість глобального суспільства, щоби спільними зусиллями поступово її знищити. За даними Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (2018р.) дев'ять держав (США, РФ, Велика Британія, Франція, Китай, Індія, Пакистан, Ізраїль, КНДР) мають 14465 одиниць ядерної зброї. Всі вони якби

закликають скоротити ядерні запаси, але при цьому розробляють нові системи і модернізують вже існуючий ядерний арсенал. [7]. Для уникнення світової загрози, виживання людства необхідно створити інституціональні умови для заміни воєнно-політичної небезпеки системою мирних форм вирішення цих міжнародних протиріч. Лідерство у вирішенні цієї глобальної проблеми мають взяти на себе високорозвинені країни, через конкурентні переваги в інноваційному розвитку, здатні передавати творчу енергію та свої уявлення про майбутнє та розуміння теперішнього стану глобальної цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Джон Максвел. Розвину лідера в собі. Київ, Брайт Стар Паблішинг, 2013. С-135
2. Бочан І.О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід: навч. посібник. Київ: Знання, 2012. С-11
3. Норт Д. Розуміння процесу економічних змін. М. ДУВШЕ 2010. С-5
4. Франко Іван. Зібрання творів (Далі твори) Т.44 кн.1. Київ. »Наукова думка» 1984. С-210
5. Там же. Твори. Т. 44 кн.2. С-532
6. George S. Patton, Great Quotes from Great LEADERS, Peggy Anderson, ed. (Lombard ; Great Quotations, 1989)
7. Modernization of nuclear weapons continues: number of peacekeepers declines; New SIPRI Yearbook out now. url; [https //www.sipri. org /media/ press-release/ 2018/](https://www.sipri.org/media/press-release/2018/).

«ІДЕАЛЬНИЙ ШТОРМ» В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ЗАГРОЗИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Дугінець Г.В.,
д. е. н., професор,
Державний торговельно-економічний університет

Генералов О.В.,
к. е. н., доцент,
Державний торговельно-економічний університет

За останні 10-15 років світова економіка поступово ввійшла в стан, який можна назвати "ідеальним штормом". Причинами, що його спричиняють, можуть бути геополітичні, економічні або природні чинники, які виникають одночасно та мають силу синергетичної енергії. Вони впливають на бізнес-діяльність, економіку, суспільство, культуру, особисте життя та державну політику і цей вплив є стійким та визначає трансформацію світового порядку: відносини між державами, суспільствами та економіками; багатонаціональними підприємствами, ринками та окремими людьми. Так наслідки пандемії COVID-19, екологізація економіки, глобальна рецесія, політичні кризи, а також початок повномасштабної збройної агресії РФ в Україні впливають як на ланцюги виробництва та постачання, так і на всю систему міжнародних відносин. Такий глобальний контекст може призвести до кардинальних змін в стратегіях управління глобальних акторів, а також може змінити співвідношення на світових ринках на наступний довгостроковий період. Тому варто проаналізувати, чи є ці основні події можливостями чи загрозами, та що вони означають для світу.

Пандемія Covid-19, що спалахнула у 2020 році, стала «ідеальним штормом» для національних політичних систем, оскільки криза, що виникла внаслідок пандемії, була багатогранною за своєю природою. Вона піддала фундаментальному випробуванню політичні інститути, політичні процеси та державну політику. Інші сучасні ризики включають постійну автоматизацію операцій в умовах глобальної цифровізації, що робить деякі галузі та компанії, і навіть певні професії, повністю застарілими, а також торговельні конфлікти і напруженість, як, наприклад, торговельні війни між США і Китаєм. Слід зазначити, що часті події "чорного лебедя" також є сучасною реальністю, як у випадку з землетрусом в Японії в 2011 році, який спричинив серйозні проблеми в ланцюгу постачання кремнієвих пластин по всьому світу. Деякі з цих збоїв є передбачуваними, оскільки вони відбуваються повільно і еволюціонують. Прикладами є зміна клімату або

демографічні зрушення, такі як старіння населення в Японії, Китаї та деяких західних країнах.

Вплив «ідеального шторму» не обмежується загрозами та катастрофами. Він є руйнівними та довготривалими, оскільки світова економіка стала більш взаємопов'язаною, а країни - більш взаємозалежними, відповідно можна спостерігати, що цей вплив і далі стає більш радикальним і тривалим. Як наслідок, завдання управління ризиками вийшли на перше місце на порядку денному багатонаціональних підприємств. Оскільки пунктом номер один для корпоративних директорів і топменеджменту є необхідність вдосконалення можливостей з мінімізації ризиків шляхом налагодження систематичного відстежування, передбачення та мінімізації наслідки «ідеального шторму».

Слід зазначити, що однією з постійних тем для обговорення в останні роки є "стійкість" функціонування економічної системи різних рівнів. Мова іде про стійкість компаній, галузей, стійкість суспільств, національної економіки, а також про стійкість на особистісному рівні, а саме здатність справлятися з несприятливими подіями. Світова спільнота вже добре знає, як глобальна пандемія вплинула на індивідуумів, на сім'ї, на громаду, на суспільство. Але молоде покоління, зокрема здобувачі вищої освіти, є набагато більш вразливими вони стикаються з невизначеними перспективами працевлаштування, не кажучи вже про фінансові труднощі.

Щодо можливостей, то вони стосуються перш за все проривних технологій та формування нової генерації підприємців. Так, за даними відкритих джерел, лише у 2020 році в США було отримано 1,5 мільйона нових бізнес-заявок. Це вдвічі більше, ніж роком раніше. Багато нових підприємств з'явилося у сфері охорони здоров'я, фінансових послуг, нерухомості, освіти, технологій дистанційного навчання, онлайн-продажів продуктів, безготівкового банкінгу, кібербезпеки та соціальних онлайн-ігор. Багато з них, очевидно, є цифровими стартапами. Ця нова хвиля цифрових стартапів привертає увагу до нового покоління цифрових підприємств, що народилися в глобальному масштабі і які займаються створенням, наданням і фіксацією цінності для клієнтів шляхом створення спільнот користувачів. Вони життєздатні настільки, наскільки мають спроможність створити великі спільноти користувачів. Це глобальне явище, яке спостерігається не лише в США, а і у таких країнах, як Бразилія, Китай, Туреччина, а також і Україна.

Отже, майбутній розвиток світової економіки, залежить від того, наскільки економічні суб'єкти на всіх рівнях її функціонування здатні передбачити переломні події в майбутньому та зрозуміти їхні наслідки для своєї діяльності.

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ЯК БЕЗПЕКОВА ПОХІДНА ВІДКРИТОЇ СТРАТЕГІЧНОЇ АВТОНОМІЇ

Резнікова Н.В.,
д.е.н., професор,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Хоча термін «стратегічна автономія» згадувався у висновках Ради ЄС ще у 2013 році, вона стала основним стратегічним підходом лише під час пандемії Covid-19 у жовтні 2020 року, коли президент Ради назвав її «вищою метою нашого покоління» [1]. Після цього ЄК висунула свою нову торгову стратегію, але розбіжності виникли навколо інтерпретації терміну «відкрита стратегічна автономія», коли держави-члени розділилися на прихильників вільної торгівлі та протекціоністів. «Відкрита стратегічна автономія» означає здатність приймати автономні рішення та активно впливати на формування геополітичного та гео економічного ландшафту за межами ЄС: залишатися законодавцем, а не ставати виконавцем правил; співпрацювати скрізь, де це можливо, але діяти автономно, коли це потрібно [2]. Диверсифікація та стійкість ланцюжків створення вартості стають пріоритетами, проте ЄС, як і раніше, підтримує багатосторонню торговельну систему. 11 березня 2022 року на Версальському саміті глави держав ЄС домовилися зміцнити європейський суверенітет [2].

У травні 2021 року Європейська комісія опублікувала «Робочий документ зі стратегічних залежностей та можливостей», *Staff Working Document on Strategic Dependencies and Capacities* [3], в якому основна увага приділялася галузям безпеки, охорони здоров'я, «зеленій» та цифровій трансформації. Враховуючи, що Китай контролює 70% світового виробництва рідкісноземельних елементів і 90% їх переробки, а 98% імпорту рідкісноземельних елементів в ЄС надходить з Китаю, у документі було загострено увагу на ризиках гео економічної фрагментації.

20 травня 2023 року на саміті у Хіросімі ЄС та лідери «Великої сімки» домовилися скоординувати свій підхід до економічної стійкості. У червні 2023 року Комісія ЄС висунула свою першу «Європейську стратегію економічної безпеки», зосередивши увагу на розробці спільного європейського підходу до виявлення, оцінки та управління ризиками для європейської економічної безпеки [4]. Прикметно, що в рамках суспільних дебатів «економічна безпека» розглядається переважно як суто оборонна концепція, при цьому ігнорується те, як торгівля може зміцнити економічну стійкість до потрясінь, зокрема, в частині зменшення вразливості своїх ланцюжків створення вартості. 15 вересня 2023 року Іспанія, яка головує

на той час в ЄС, опублікувала неофіційний документ про «Стратегію ЄС щодо відкритої стратегічної автономії», спрямовану на просування консенсусу ЄС щодо нового балансу між стійкістю та конкурентоспроможністю [5]. З питанням «європейського суверенітету» тісно пов'язана концепція «економічної безпеки».

Проведений аналіз нормативних документів свідчить, що концепція європейської стратегії економічної безпеки базується на ідеї про те, що ЄС слід враховувати нові ризики економічної безпеки, які виникають у результаті зростання геополітичної напруженості, гео економічної фрагментації та глибоких технологічних зрушень [6, с.245; 7, с.124]. Визнаючи, що ризики для економічної безпеки мінливі в умовах модифікації геополітичного та гео економічного контексту, «Стратегія ЄС щодо відкритої стратегічної автономії» визначає чотири категорії ризиків, які необхідно вирішувати у пріоритетному порядку, а саме: (1) ризики для стійкості ланцюжків постачання; (2) ризики для кібербезпеки та критичної інфраструктури; (3) ризик технологічної безпеки та витоку технологій; (4) ризик перетворення економічної залежності на зброю чи економічного примусу.

Список використаних джерел:

1. Schmucker C., Kober K. “Offene strategische Autonomie”, *Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik*. December 10, 2021. URL: <https://dgap.org/de>
2. European Council Versailles Declaration. 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>
3. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Updating the 2020 New Industrial Strategy: Building a stronger Single Market for Europe's recovery. 2021. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52021SC0352>
4. European Commission. Joint Communication on a European Economic Security Strategy. June 20, 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/>
5. Spain's National Office of Foresight and Strategy. Resilient EU 2030. September 15, 2023. URL: <https://futuros.gob.es/>
6. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.

7. Резнікова Н., Панченко В. Репортажі із цивілізаційних фронтів. На передовій міжнародної економічної політики. Київ: Аграр Медіа Груп, 2023. 234 с.

СТІЙКІСТЬ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ

Чугаєв О. А.,
д.е.н., професор,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Періодичні економічні кризи є одним із типових чинників, що відображаються на тенденціях зовнішньої торгівлі країн. Але у 2020-і рр. Україна зіштовхнулася із нестандартними кризовими процесами в економіці, зумовленими пандемією коронавірусу та російсько-українською війною. Цим кризам притаманні як причина не тільки нестача попиту (яка частково скомпенсована наданням міжнародної допомоги), а й пропозиції чинників виробництва в умовах масової міграції, окупації частини територій, руйнувань частини будівель та порушення логістичних мереж. Постає питання вивчення особливостей динаміки зовнішньої торгівлі України саме в умовах війни.

З цією метою проведено кластерний аналіз експорту та імпорту різних видів товарів та послуг (у % від аналогічного рівня у довоєнному 2021 р.). Це дозволить виявити різницю у стійкості або вразливості експорту та імпорту. Дані взяті за 2022 р. з [1]. Використано метод к-середніх. З урахуванням схожого масштабу величини індексів динаміки, дисперсійний аналіз показав значущий внесок обох змінних (експорту та імпорту) в кластеризацію. Групування галузей на 3 кластери виявилось недостатнім для виявлення різниці в реакції експорту та імпорту. Тому використано групування на 6 кластерів. Середні індексів динаміки та складові кластерів подано у табл.1.

Таблиця 1. Результати кластерного аналізу стійкості / вразливості зовнішньої торгівлі України в умовах війни

Номер кластер а	Експорт 2022 р. відносно 2021 р., %, середній за кластером	Імпорт 2022 р. відносно 2021 р., %, середній за кластером	Товари або послуги
1	177	72	Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю
2	91	89	Живі тварини; продукти тваринного походження. Продукти рослинного походження. Текстильні матеріали та текстильні вироби. Взуття, головні убори, парасольки.
3	76	54	Жири та олії тваринного або рослинного походження. Деревина і вироби з деревини. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання. Різні промислові товари.

			Послуги з переробки матеріальних ресурсів. Транспортні послуги. Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги. Ділові послуги.
4	57	76	Готові харчові продукти. Мінеральні продукти. Шкури необроблені, шкіра вичинена. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів. Вироби з каменю, гіпсу, цементу. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби. Прилади та апарати оптичні, фотографічні. Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги.
5	40	58	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них. Недорогоцінні метали та вироби з них. Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій. Послуги зі страхування. Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності.
6	35	16	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння. Твори мистецтва. Послуги з будівництва. Державні та урядові послуги.

Єдиним видом послуг, експорт якого зріс, є фінансові, тому він є фактично двовимірним статистичним викидом (кластер 1). Достатньо стійкою виявилася тільки зовнішня торгівля продукцією сільського господарства і легкої промисловості (кластер 2). Кластер 3 охоплює галузі з відносно стійким експортом (включаючи важливі експортні позиції за послугами та рослинні жири). Кластер 4 – з відносно стійким імпортом (включаючи мінеральні продукти та транспортні засоби). Кластер 5 – з суттєво вразливими експортом та імпортом (включаючи важку промисловість: хімічну та металургію). Кластер 6 – з найбільш вразливим імпортом та суттєво вразливим експортом (але окрім подорожей, вони вносять невеликий внесок у зовнішню торгівлю).

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Дата останньої модифікації 04.04.2024. <https://www.ukrstat.gov.ua/>

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ.

**Філіпенко А.С.,
д.е.н., професор,**

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

В економічній літературі розрізняють два головні види регіональної економічної стійкості: в рамках міжнародних інтеграційних об'єднань, коли йдеться про регіони окремих країн. При цьому регіоном може бути територія цілої країни або її окремі анклави. З іншого боку, розглядаються регіональні утворення в межах національних держав.

Регіональна економічна стійкість класифікується за такими головними напрямками, як структурна, інституційна, соціально-демографічна та географічна. Методологічні засади регіональної економічної стійкості включають у себе визначення характеру шоків, змісту стійкості та системи управління процесом стійкості в умовах економічного спаду і відновлення. Логіка структурної стійкості розгортається за двома напрямками. Перший напрям вказує на меншу вразливість регіональної економіки внаслідок оптимального розміщення фінансових і інвестиційних активів. Другий напрям припускає, що регіональна економічна структура дозволяє оперативно здійснювати переміщення ресурсів, зайнятих, продуктивних потужностей щодо альтернативних ринків чи нової траєкторії зростання. Ще один аспект регіональної економіки розглядає структурну стійкість як адаптивний процес у контексті моделі узагальненого дарвінізму, яка фокусується на ідеї різноманіття, новацій і селекції як двигунів стійкості. Крім того, важливе значення має урахування залежності від минулого розвитку (*path dependent*), коли до уваги беруться минулі капіталовкладення в економіку регіону на різних рівнях, які забезпечують достатню регіональну капіталомісткість, фірмову гнучкість і стійкість локального ринку праці.

В інституційній стійкості провідна роль належить уряду, правовим нормам, ринковим структурам і організаціям. Зазначена модель включає в себе чотири змінні, які формують потенціал стійкості (макроекономічну стабільність, мікроекономічну ефективність ринку, достатній рівень урядування і соціального розвитку). Макроекономічна стабільність відштовхується від відомої тези Кейнса про рівновагу між загальним попитом і загальною пропозицією. Мікроекономічна ефективність ринку переважно ґрунтується на гнучкості та адаптивності ринкових механізмів та інструментів.

Соціально-демографічні фактори регіональної стійкості діють відносно відокремлено один від одного. Ключовим компонентом у випадку економічного спаду та відновлення стійкості і зростання є шумпетерівська ідея інновації, коли, як зазначав Й. Шумпетер, мозок починає інтенсивно працювати в напрямі пошуку нових методів управління, нових ринків, нових технологій і матеріалів. Крім того, до уваги беруться рівень освіти, якість людського капіталу, охорони здоров'я, регіональний індекс людського розвитку та ін. Серед демографічних чинників регіональної стійкості важливими є густота населення та його географічний розподіл. Дослідження показують, що досвідчені працівники мають більшу спроможність щодо відповідей на кризові явища ментально, фізично і матеріально. З іншого боку, молодша генерація відзначається високою продуктивністю, інноваційністю та економічною адаптивністю, які сприяють регіональній економічній стійкості. Важливе значення в системі соціально-демографічних чинників надається також соціальним зв'язкам і демографічним процесам.

Нарешті, географічний простір також відіграє свою роль у забезпеченні регіональної економічної стійкості як один із варіантів залежності від попереднього розвитку. Географічні фактори виступають певною мірою як зовнішні, залежні від попереднього розвитку. Регіональна економічна стійкість у даному випадку має адаптивну спрямованість і залежить від знанневих мереж, соціальних мереж, людського капіталу.

Отже, регіональна економічна стійкість являє собою складну в епістемологічному сенсі міждисциплінарну систему, взаємодія між елементами якої справляє синергійний ефект, що забезпечує оптимальне функціонування регіональних господарських комплексів і структур в умовах внутрішніх і зовнішніх шоків і ризиків.

Список використаних джерел.

1. Colon C. Modeling economic resilience. Dynamical Systems. Université Paris Saclay, 2016.
2. Giacometti A. and Teräs J. Regional Economic and Social Resilience: An Exploratory In-Depth Study in the Nordic Countries. Stockholm, 2019.
3. Fleming D. Resilience. <https://leanlogic.online/glossary/resilience/>.
4. Hummler A. Regional economic resilience in Europe : 1988-2018. Economics and Finance. Université de Strasbourg, 2021.
5. Sutton J.& Arku G. Regional economic resilience: towards a system approach. <https://www.tandfonline.com/loi/rsrs20>.
6. Toth B. I. Regional economic resilience: concepts, empirics and a critical review. *Miscellanea Geographica – Regional Studies on Development*. Vol. 19. No. 3, 2015.

СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Зубко Т.Л.,

д.е.н., доцент,

Державний торговельно-економічний університет

Основою забезпечення економічної безпеки держави є підтримання її економічної стійкості. Стан економічного зростання та розвитку суспільства базується на фундаментальному понятті стійкості. Викоремлюються чотири основні підходи до розуміння поняття «економічна стійкість»: як стійкий стан стаціонарної стійкості, стійкість фінансово-майнового стану підприємств, розвиток країн та цивілізації в межах виживання, зростання економіки за мінімального відхилення економічної системи від стану рівноваги [1].

Детермінантом рівня економічної безпеки країни є рівень її економічної стійкості. Фактично стійкість країни є її суттю її економічної безпеки. Нелінійність розвитку економічних систем ускладнює можливості широкого застосування загальної методології дослідження, і потребує розробки окремих методологічних аспектних підходів, які відповідатимуть особливостям процесу міжнародної торгівлі та специфічності розвитку економіки країни як системи. Концепція забезпечення достатнього рівня економічної стійкості країни є складовою частиною загальної концепції формування економічної безпеки держави.

В основу оцінювання рівня економічної стійкості країни покладено відібрані та адаптовані показники-індикатори з методики [2], які відображають взаємозалежність показників міжнародної торгівлі та соціально-економічного розвитку країни. З переліку запропонованих індикаторів відібрано ті, які можна розрахувати, маючи інформацію служб статистик інших держав та світової торгівлі: індикатор зіставності економічного розвитку, індикатор порівняльної платоспроможності населення, експортна залежність економіки, імпортна залежність економіки, відношення сальдо ЗТО до ВВП, вагомість країни у світовому експорті, концентрація товарного експорту, концентрація товарного імпорту. Ця методика базується на порівнянні даних економічних показників обраної країни з іншою в групі обраних країн. Межі індикаторів запозичено з [2]. Після розрахунку часткових показників можна зробити висновок стосовно того, який рівень економічної стійкості та безпеки з чотирьох можливих (критичний, незадовільний, задовільний, високий) має досліджувана країна. Відповідно за «еталон» із групи країн вибрано ті, що мають кращі статистичні показники. Як ілюстрацію методики наведено ретроспективне оцінювання стану економічної стійкості Німеччини за

кілька років (2017–2022) за відібраними індикаторами. Результати розрахунків за [Error! Reference source not found.; 4] наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінка рівня економічної стійкості Німеччини у 2017–2022 рр.

Індикатори	2017	2018	2019	2020	2021	2022
зіставності економічного розвитку (частка)	1,43	1,54	1,50	1,38	1,38	1,37
порівняльної платоспроможності населення (частка)	0,89	0,89	0,91	0,90	0,90	0,90
експортної залежності економіки, %	43,25	39,08	43,08	41,44	48,73	49,04
імпортної залежності економіки, %	41,10	41,85	42,32	39,04	46,96	47,8
розбалансування зовнішньої торгівлі (відношення сальдо ЗТО до ВВП), %	0,44	0,38	0,32	0,35	0,44	0,42
міжнародної експортної вагомості країни, %	8,16	7,98	7,84	7,84	7,32	7,16
концентрації товарного експорту, %	75,63	75,47	75,31	74,33	75,63	75,02
концентрації товарного імпорту, %	70,99	71,51	71,71	70,05	70,99	72,1

Динаміка зростання індикатора порівняльної платоспроможності показує високу результативність економіки цієї країни. Зміни індикатора експортної залежності свідчать про зростання залежності від зовнішньої кон'юнктури та є загрозами фінансово-економічного характеру (індикатор експортної залежності в зоні «незадовільно» 30–50 %). Динаміка зміни індикатора імпортної залежності демонструє зростання імпортозалежності, його значення незадовільні 41,1–47,8 %, що характеризує наявність фінансово-економічних загроз. Індикатори розбалансування потрапляють у зону оптимальних значень, це свідчить про стабільний розвиток країни. Індикатор міжнародної експортної вагомості країни показує незначне погіршення (із 8,16 % до 7,16 %) вагомості Німеччини у світовому товарному ринку. Водночас ця країна має стабільне становище і займає 7,16 % світового експорту, що досить суттєво. Значення індикатора концентрації товарного експорту показує те, що Німеччина має занадто високу спеціалізацію експортних потоків, яка обумовлює ризики цінового характеру на відповідні товарні позиції. Загалом економічна стійкість та рівень економічної безпеки Німеччини мають високий рівень.

Список використаних джерел:

1. Mazaraki A., Zubko T. Stability of production and trading companies considering their economic security. *Problems and Perspectives in Management*, 2022, 20 (1), P. 445–458. doi: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(1\).2022.36](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(1).2022.36)
2. Давиденко С. В., Єгорова О. О., Приходько В. П. Економіка та економічна безпека держави. Теорія і практика /ред.-упоряд.: Приходько В. П., Єгорова О. О. Ужгород: РІК-У, 2017. 383 с.

3. World Trade Organization. URL: [URL: wto.org](http://wto.org)
4. Зубко Т.Л. Методи оцінювання економічної безпеки країни. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2 (125), 2022.
[http://doi.org/10.31617/2.2022\(125\)05](http://doi.org/10.31617/2.2022(125)05)

ПРОБЛЕМИ СТІЙКОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

Мазуренко В.І.,

д.е.н., доцент,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Стійкість — це процес і результат ефективного пристосування до викликів і загроз, зокрема через демонстрацію поведінкової гнучкості, а також здатності витримувати внутрішні та зовнішні шоки. З організаційної точки зору, стійкість стосується здатності бізнесу (і зокрема фінансових компаній) передбачати потенційні виклики, готуватися до них, швидко реагувати й пристосовуватися до поступових і раптових збоїв з метою захисту свого безперервного майбутнього існування із сподіванням на успіх.

Недостатня увага до механізмів забезпечення стійкості може призвести до призупинення життєво важливих бізнес-операцій через геополітичні процеси, кіберзагрози, внутрішню вразливість, пандемії, війни тощо.

Застосовуючи заходи для підвищення стійкості, фінансові установи отримують поточну інформацію про життєво важливі активи та операції. Історично склалося так, що фінансові системи переважно застосовували реагуючі підходи до вирішення криз, які потребували значної фінансової допомоги та викликали спади в економіці.

У той же час підтримка фінансової стійкості є основним принципом регулювання фінансових послуг. Створення механізмів забезпечення стійкості фінансових ринків вимагає проактивної позиції, за якої потенційні небезпеки прогнозуються та пом'якшуються до того, як вони перетворюються у кризи та викликають катастрофічні наслідки.

Проблеми ліквідності та інфляційні процеси ще більше посилюють поточну економічну невизначеність, яку регуляторні інституції розглядають, як каталізатор для появи та посилення ризиків.

Очікується, що компанії, які надають фінансові послуги, підтримуватимуть оптимальний рівень капіталу та ліквідності, надають пріоритет надійній інформації, ефективному управлінню ризиками, незважаючи на несприятливі економічні умови.

Стійкість фінансів охоплює впровадження екологічних, соціальних аспектів та принципів управління (ESG) у бізнес-рішення, економічний розвиток та інвестиційні стратегії. Вартість глобального стійкого фінансового ринку (облігацій, фондів і добровільних вуглецевих ринків) у

2022 році, незважаючи на неспокійне економічне середовище, включаючи високу інфляцію, підвищення процентних ставок, низьку ринкову прибутковість і загрозливий ризик рецесії, досягла 5,8 трлн доларів [1, 98].

Наслідки пандемії COVID-19 і російсько-українська війна, що триває, виявили проблеми в суспільствах, які зазнають ще більшої напруги через епізодичні потрясіння. Проте глобальна система наразі виявилася напрочуд стійкою. Як зазначалося у доповіді з глобальних ризиків, минулого року довгоочікувана рецесія не відбулася і фінансову турбулентність було швидко вгамовано, проте перспективи залишаються невизначеними [2, 12].

Разом з тим, таке визначення структури стійких фінансів часто ставиться під сумнів дослідниками і залишається відкритим, оскільки є насправді набагато ширшою і складнішою категорією.

Фінансування кліматичних заходів (або кліматичне фінансування), екологічне фінансування (яке також охоплює інші екологічні пріоритети такі, як вода, забруднення повітря тощо) та стале фінансування (яке охоплює питання, пов'язані з соціально-економічними наслідками, подоланням бідності та розширенням прав і можливостей) взаємопов'язані а не взаємовиключні поняття. Їх поєднання необхідне для узгодження інвестицій у пом'якшення наслідків відповідно із кількома Цілями Стійкого Розвитку ООН (ЦСР), як мінімум, з метою для узгодження протиріч між кліматичними цілями та ЦСР, на які не спрямовані [3, 4].

Поточний стан фінансування розвитку демонструє значний розрив між розрахунковою вартістю фінансування ЦСР до 2030 року та наявними фінансовими ресурсами. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) стверджує, що досягнення ЦСР коштуватиме від 5 до 7 трильйонів доларів США щорічно, а інвестиційний розрив у країнах, що розвиваються, становитиме близько 2,5 трильйонів доларів США [3, 6]

У контексті сталого розвитку на фінансову стійкість впливають такі чинники:

- вплив екологічних ризиків може призвести до великих збитків для фірм, а зміна клімату може призвести до збитків для фінансових установ, власників активів і фірм;
- невдачі в управлінні в банках і корпораціях значною мірою сприяли минулим фінансовим кризам, як це стало очевидним під час глобальної фінансової кризи в 2008 році;
- соціальні ризики у вигляді нерівності можуть сприяти фінансовій нестабільності, викликаючи політичну реакцію легших кредитних стандартів для підтримки споживання, тоді як доходи груп із середніми та нижчими доходами залишаються незмінними.

Так, нещодавно, у зверненні технічного комітету Європейської Ради із системних ризиків зазначалась важливість забезпечення стійкості

банківського та фінансового сектору у цілому в умовах такого невизначеного середовища, як поточне, включно з ступенем майбутнього посилення грошово-кредитної політики. У зв'язку з цим пропонується впроваджувати розумну політику резервування, планування капіталу та ретельно зберігати поточні рівні стійкості. У рамках цього банки повинні регулярно коригувати власні прогнози капіталу за різними сценаріями у тому числі за такими, що охоплюють тривалі періоди сильного стресу, включно зі стресом процентної ставки. Банкам пропонується забезпечити прозорість короткострокових ризиків ліквідності та мати розроблені плани на випадок непередбачених обставин для подолання таких ризиків. Окрім того, рекомендовано законодавчо зобов'язати імплементацію у повному обсязі вимог стандарту Базель III, що розглядається як критично важливий крок на шляху до збереження стійкості банківської системи ЄС [4]

Комплексна та ефективна структура управління стійкістю фінансових ринків необхідна для здатності фінансових установ своєчасно розпізнавати та розуміти внутрішні та зовнішні виклики, пов'язані зі стійкістю, окрім екологізації фінансів, на нашу думку, повинна також включати:

- забезпечення технологічності та надійності інформаційних технологій, що використовуються, протидія кіберзагрозам та уразливості інформаційної безпеки,
- проведення регулярної самооцінки засобів контролю та небезпек;
- запровадження аналізу впливу на бізнес критичних активів і процесів;
- впровадження постійного моніторингу і контролю за допомогою ефективного управління у тому числі з використанням AI.
- запровадження регулярного та комплексного звітування з детальною оцінкою ризиків, виявлення критичних ризиків та застосування необхідних запобіжних заходів з метою уникнення значних збоїв під час кризи.
- розуміння ролі цифровізації у процесі забезпечення стійкості. Задля досягнення цієї мети пропонується проведення усесторонньої оцінки ризиків позичальників, завчасного виявлення та розкриття будь-яких потенційних проблем.

Фінансові інституції та їх діяльність на фінансових ринках несуть відповідальність за впровадження та підтримку стійкості задля забезпечення дотримання поточних і майбутніх нормативних актів, задовольнити мінливі очікування споживачів і захистити від значних внутрішніх і зовнішніх ризиків.

Список використаних джерел:

1. World Investment Report. Investing In Sustainable Energy For All (2023), UNCTAD, 208p.
2. Global Risks Report (2024) World Economic Forum. 124 p.
3. R.Goel, D. Gautam, F.Natalucci (2022) Sustainable Finance in Emerging Markets: Evolution, Challenges, and Policy Priorities. IMF Working Papers. 27 p.
4. P. Hernández de Cos (2023) The financial system: current situation and challenges. Speech by Chair of the Advisory Technical Committee of the European Systemic Risk Board, Current Challenges in Economics & Finance, <https://www.esrb.europa.eu/news/speeches/date/2023/html/esrb.sp230511~3867d7672a.en.html>

ІННОВАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Якобчук В. П.,
к.е.н, професор,
Поліський національний університет

Ходаківський Є. І.,
д.е.н., професор,
Поліський національний університет

Інноваційно-психологічні технології управління персоналом органів місцевого самоврядування (ОМС) як комплекс методів і засобів, спрямованих на підвищення ефективності управління персоналом на основі використання інноваційних технологій і досягнень психології. Ми до них відносимо: 1) технології управління талантами (орієнтовані на виявлення, розвиток і утримання найталановитіших співробітників, до них відносять, наприклад, кадровий аудит, системи оцінки персоналу, програми навчання та розвитку, програми мотивації та заохочення); 2) технології управління змінами (спрямовані на успішне впровадження змін в організації, наприклад, навчання персоналу методам управління змінами, створення культури організаційного навчання, створення команд управління змінами); 3) технології управління стресом (покликані забезпечити зниження рівня стресу у співробітників, – наприклад, навчання методам управління стресом, створення програми підтримки співробітників, створення здорового робочого середовища); 4) технології управління емоціями (спрямовані на підвищення рівня емоційного інтелекту співробітників: навчання методам управління емоціями, створення програми розвитку емоційного інтелекту).

Використання інноваційно-психологічних технологій управління персоналом ОМС може привести до наступних позитивних результатів:

- Підвищення ефективності діяльності ОМС внаслідок підвищення рівня кваліфікації та мотивації співробітників, зниження рівня стресу та конфліктів, підвищення рівня емоційного інтелекту.
- Покращення якості обслуговування населення через підвищення рівня професіоналізму та обслуговування співробітників.
- Зниження витрат на управління персоналом за рахунок підвищення ефективності використання людських ресурсів.

Ось кілька конкретних прикладів використання інноваційно-психологічних технологій управління персоналом ОМС:

- Міська рада міста Сіетла, штат Вашингтон, США, розробила програму навчання керівників методам управління талантами. У результаті програми керівники стали краще розуміти потреби співробітників, ефективніше виявляти і розвивати таланти, підвищувати рівень мотивації співробітників.

- Департамент поліції міста Лондона, Велика Британія, впровадив програму навчання співробітників методам управління стресом. У результаті програми співробітники стали краще справлятися зі стресом, підвищилася їхня працездатність і лояльність до організації.

- Уряд штату Каліфорнія, США, створив центр з розвитку емоційного інтелекту співробітників. У центрі співробітники можуть пройти навчання методам управління емоціями, підвищення рівня самосвідомості та самоконтролю.

В Україні інноваційно-психологічні технології управління персоналом ОМС поки що не широко застосовуються. Однак останнім часом спостерігається тенденція до збільшення інтересу до цих технологій з боку органів місцевого самоврядування. Це пов'язано з тим, що ОМС розуміють, що використання інноваційних технологій управління персоналом є важливим фактором підвищення ефективності діяльності організації.

Ось кілька рекомендацій щодо впровадження інноваційно-психологічних технологій управління персоналом ОМС в Україні:

- Почати з проведення аналізу потреб організації. Для цього необхідно визначити, які цілі і завдання ставить перед собою організація, які проблеми існують у сфері управління персоналом.

- Вибрати підходящі технології. Необхідно враховувати специфіку діяльності організації, її розмір, ресурси.

- Забезпечити навчання співробітників. Співробітники повинні розуміти, як використовувати інноваційні технології управління персоналом, щоб отримати від них максимальну користь.

- Оцінити результати. Необхідно відстежувати результати впровадження інноваційних технологій управління персоналом, щоб внести необхідні корективи.

Таким чином, впровадження інноваційно-психологічних технологій управління персоналом ОМС є складним і тривалим процесом. Однак, якщо організація готова до цього, вона може отримати значні переваги від використання таких технологій.

Список використаних джерел:

1. Бровкова О. Мотивація персоналу за типом темпераменту людини. *Наук. вісн.* 2016. № 1.

2. Керекеша О. Мотиваційні механізми у поведінковій економіці. *Наук. вісн. Одес. нац. екон. ун-т.* 2021. № 11/12.
3. Киричок О. Мотивації персоналу як напрям кадрової політики. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво.* 2019. №1.
4. Коритько Т. Мотивація та стимулювання інноваційно-інвестиційної активності підприємства. *Бізнес Інформ.* 2018. № 5.
5. Мороз С. Мотивація трудової діяльності: крос-культурні особливості та їхній прояв системі соціально-економічних відносин. *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 4.
6. Ципліцька О. Мотиваційний механізм підприємництва умовах модернізації національної економік. *Стратегія розвитку України.* 2019. № 1.
7. Щегорцова В. Мотивація праці державних службовців; Дніпропетр. НІДУ НАДУ. при Президентові України. Д., 2011. 200 с.

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЙОГО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Небава М.І.,
к.е.н., професор,
Вінницький національний технічний університет

Небава О.М.,
аспірант,
Вінницький національний технічний університет

В умовах необхідності реалізації стратегії інноваційного розвитку економіки України використання інтелектуального потенціалу суб'єктів господарювання набуває дедалі більшої актуальності.

Інтелектуальний капітал визначається як сукупність нематеріальних активів (ресурсів, можливостей і конкурентоспроможності), які впливають на ефективність функціонування підприємства та створення вартості.

Ефективне управління інтелектуальним капіталом на підприємствах передбачає врахування його вирішальної ролі в стійкості відтворювальної конкурентної ніші підприємства. Під стійкістю бізнесу [1] традиційно розуміють його здатність створювати ресурси для винагороди факторів виробництва, відтворювати і замінювати активи, які були використані, та продовжувати інвестувати конкурентне функціонування.

Цікавим, на нашу думку, є підхід щодо управління інтелектуальним капіталом підприємства в аспекті формування організаційної стійкості [2], адже тут відкриваються можливості пошуку необхідних методів управління інтелектуальним капіталом, які б відповідали концепції стійкості підприємства. З точки зору функціонуючого бізнесу, стійкість означає три виміри: економічний, соціальний та екологічний [3]. Економічний вимір стійкості відноситься до здатності підприємств створювати вартість і покращувати фінансові показники. Соціальний вимір стійкості враховує суспільні проблеми (толерантність, рівні права) та зосереджується на добробуті людини та спільноти як неекономічної форми багатства. Останній вимір стійкості, а саме, екологічний стосується навколишнього середовища і збереження природного капіталу.

За висновками П. Друкера, практика соціально-економічного розвитку, разом з екологічною рівновагою та інтеграцією інтелектуального капіталу, свідчить про становлення сприятливої організаційної екосистеми, в якій нематеріальні активи на основі знань створюють організаційні можливості для стійкості продуктивності та вартості фірми [4]. Варто зазначити точку зору авторів, згідно з якою нематеріальні ресурси мають

центральне значення для сталого розвитку фірм [5]. Щоб запровадити ефективно управління стійкістю, ці автори приділяють знанневому ресурсу фірм вирішального значення, підвищуючи значимість, тим самим, їх інноваційного потенціалу. Створена вартість меншою мірою залежить від наявних матеріальних цінностей порівняно з цінністю нематеріальних. Ресурси інтелектуального капіталу встановлюються як основа для рівня конкурентоспроможності організації в XXI столітті [6]. Сьогодні конкурентна перевага підприємства визначається унікальними ресурсами, тому інтелектуальний капітал все частіше сприймається як ключовий, найцінніший ресурс підприємства, який забезпечує його сталий розвиток. Це критично інноваційна та стратегічна основа стійкості організації [7].

Отже, стійкий розвиток підприємств, відомий також як стійкість бізнесу, необхідно розуміти як практичну реалізацію цілей і правил концепції сталого розвитку на мікроекономічному рівні. Це вимагає управління та координації усіх аспектів діяльності підприємства в регулюванні інтелектуального капіталу: соціальної, екологічної та економічної для забезпечення довгострокового успіху.

Список використаних джерел:

1. Barbieri, J. C., de Vasconcelos, I. F. G., Andreassi, T., & de Vasconcelos, F. C. (2010). Inovação e sustentabilidade: novos modelos e proposições. *Revista de Administração de Empresas*, 50(2), 146–154. <https://doi.org/10.1590/S0034-75902010000200002>.
2. Munck, L., Bansi, A. C., & Galleli, B. (2016). Sustentabilidade em Contexto Organizacional: uma análise comparativa de modelos que propõem trajetória para sua gestão. *Revista de Ciências da Administração*, 18(44), 91–110. <https://doi.org/10.5007/2175-8077.2016v18n44p91>.
3. Sheth, J. N., Sethia, N. K., & Srinivas, S. (2011). Mindful consumption: A customer centric approach to sustainability. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 39(1), 21–39. <https://doi.org/10.1007/s11747-010-0216-3>.
4. Drucker, P. F. (1988). The coming of the new organization. *Harvard Business Review*, 66, 45–53.
5. Mertins, K., & Orth, R. (2012). Intellectual Capital and the Triple Bottom Line: Overview, Concepts and Requirements for an Integrated Sustainability Management System. In J. Surakka (Ed.), *Proceedings of the 4th European Conference on Intellectual Capital I* (pp. 516–526). Helsinki: Academic Conferences and Publishing International Limited.
6. Cabrita, M., & Vaz, J. (2006). Intellectual Capital and Value Creation: Evidence from the Portuguese Banking Industry. *The Electronic Journal of Knowledge Management*, 4(1), 11–20.

7. Bontis, N. (2002). Assessing Knowledge Assets: A Review of the Models Used To Measure Intellectual Capital. *International Journal of Management Reviews*, 3(1), 41–60. <https://doi.org/10.1111/1468-2370.00053>.

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Птащенко О.В.,
д.е.н, професор,

Західноукраїнський національний університет

Шухманн В.А.,

здобувач освіти другого (магістерського) рівня,

Західноукраїнський національний університет

Глобалізація та цифровізація економічного простору сьогодення має суттєвий вплив на розвиток всіх економічних процесів. За таких умов трансформація традиційної підприємницької діяльності не є виключенням. Підприємництво в умовах цифрової економіки відрізняється від традиційного підприємництва через впровадження та використання цифрових технологій і інновацій. Такий процес трансформації сьогодні охоплює використання Інтернету, мобільних пристроїв, хмарних технологій, штучного інтелекту, аналізу даних, блокчейну та інших інструментів, що сприяють автоматизації процесів, підвищенню ефективності та розширенню можливостей бізнесу.

Сьогодні підприємництво в цифровій економіці включає в себе наступні характерні особливості:

цифрові технології дозволяють підприємствам легко здійснювати міжнародну торгівлю та співпрацювати з клієнтами та партнерами по всьому світу через Інтернет [1, 2];

цифровізація дозволяє навіть невеликим підприємствам конкурувати з великими гравцями на ринку завдяки низьким витратам входження на ринок та масштабованості операцій;

через мінливість цифрової економіки підприємства повинні постійно вдосконалювати свої продукти, послуги та бізнес-моделі, щоб відповідати змінюваним потребам ринку [3, 4];

за допомогою цифрового інструментарію підприємства можуть створювати персоналізовані пропозиції для своїх клієнтів, що сприяє збільшенню лояльності та залученню нових клієнтів [5];

використання цифрових інструментів дозволяє автоматизувати багато рутинних завдань, що збільшує продуктивність та дозволяє співробітникам концентруватися на стратегічних завданнях.

Спираючись на представлені особливості сучасного цифровізованого підприємництва можливо зазначити, що основними векторами його розвитку за умов цифрової економіки є: цифрова трансформація бізнес-

процесів, використання інструментарію цифрового маркетингу, розвиток електронної комерції, постійне продуціювання інноваційних та проривних високих технологій, створення та аналітика баз даних, подальший розвиток електронного врядування, впровадження хмарних технологій та штучного інтелекту, створення інноваційної екосистеми, розвиток системи кібербезпеки.

Отже, представлене створює нові можливості для підприємств у цифровому світі, але також вимагає гнучкості, швидкості реакції та постійного оновлення знань і навичок для успішного функціонування в цій середовищі. Цифрова економіка надає підприємствам широкий спектр можливостей для розвитку та конкурентоспроможності, проте вона також ставить перед ними нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, захистом даних, етичними аспектами використання технологій та іншими.

Список використаних джерел:

1. Desyatnyuk, O., Muravskiy, V., Shevchuk, O., Oleksiiv, M. Dual use of Internet of Things technology in accounting automation and cybersecurity // 12 th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT 360–363 (2022). DOI: 10.1109/ACIT54803.2022.9913080, URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85141153727&origin=resultslist&sort=plf-f>
2. Krysovatyu, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
3. Reznikova N., Ivashchenko O. New normal of the global economy: the meaning and essential characteristics of global risks in the neo-dependence context / N. Reznikova, O. Ivashchenko // Investytsiyi: praktyka ta dosvid. – 2017. – Vol. 9. – P. 5-10.
4. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // Ekonomika ta derzhava. – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31.
5. Shtal, T., Ptashchenko, O., Rodionov, S., & Kurtsev, O. (2023). Implementation of modern marketing tools in entrepreneurial activity. Development Management, 22(4), 53-63. doi: 10.57111/devt/4.2023.53. URL: <https://ecdev.com.ua/uk/journals/t-22-4-2023/implementatsiya-suchasnogo-marketingovogo-instrumentariyu-v-pidpriyemnitzku-diyalnist>

THE ROLE OF MARKETING MANAGEMENT IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A CORPORATION

Shulhina L.,

Dr of Economics, professor,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Dong Qiao,

PhD Candidate,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

As an important micro-major in the market, enterprises, while promoting rapid economic growth, also shoulder the important mission of promoting the strategy of sustainable development. The United Nations World Commission on Environment and Development (WCED) has proposed that enterprise development should follow the macro concept of sustainable development, and more and more scholars have applied the concept of "sustainable development" to the enterprise level, which refers to the fact that while satisfying its own sustainable profit growth, an enterprise should also rationally utilise its resources, reduce the adverse impacts of its production activities on the environment, and obtain long-term support from internal and external stakeholders (e.g., the government). Sustainable development refers to a company's ability to meet its own sustainable profit growth while at the same time rationally utilising its resources and reducing the adverse impacts of its production activities on the environment, in order to gain the long-term support of internal and external stakeholders (Yingliang and Jiahua, 2024). The sustainable development performance of an enterprise refers to the comprehensive achievement of the enterprise in realising the goals of economic and environmental sustainability, and is used to measure the level of sustainable development of an enterprise (Xu et al., 2023). With the deepening of the concept of sustainable development, more and more enterprises are paying more attention to the impact of their business behaviour on the environment while maintaining economic sustainability, and the rise in operating costs while maintaining a good image of social responsibility (Zhiyi et al,2023). Therefore, how to improve financial performance while reducing the negative impact on the environment is an important challenge for companies when implementing sustainable development strategies.

Marketing management refers to a series of strategies, plans and activities that a firm or organisation develops and executes to achieve its marketing objectives. Marketing management involves market analysis, product positioning, pricing strategy, channel management, promotional activities, branding, and customer relationship management. Marketing management has a significant impact on corporate financial performance (Dian et al, 2023). Firstly, one of the core

objectives of marketing management is to drive sales growth. Through market research, product positioning, marketing and other strategies, the market share and sales of products or services are optimised. Sales growth is directly reflected in the financial performance of the firm by increasing revenues, expanding market share, and improving profits. Secondly, marketing management improves customer satisfaction by focusing on customer needs and providing quality products and services. Satisfied customers are more inclined to continuously purchase the firm's products or services, which leads to repeat sales and word-of-mouth communication, further contributing to sales growth and market share enhancement (Leilei, 2023). Finally, marketing management can reduce market development and sales costs through precise market positioning, target customer screening, and planning and execution of marketing activities. Effective marketing management can avoid waste of resources, eliminate inefficient marketing inputs, improve sales effectiveness, and thus enhance corporate financial performance (Hailang et al, 2022).

In addition to its impact on financial performance, marketing management also plays an important role in corporate sustainability. Marketing management enables companies to pay more attention to customer needs and market trends through market-oriented strategies. Actively grasping market information and launching products or services that meet market demand can improve product market competitiveness, promote long-term sales growth, and achieve sustainable economic development. Marketing management guides enterprises to pay attention to social responsibility and establish a good social image and brand reputation by spreading company values and participating in social welfare activities (Gioia et al, 2022). Establishing a positive brand image helps to win the trust of customers and society, and improves the sustainable development of the enterprise. Marketing management in the promotion process of enterprise products can choose the way consistent with the concept of green environmental protection, to promote the sales and promotion of sustainable products, and promote the sustainable development of enterprise product lines (Yang et al, 2022).

In summary, corporate sustainable development has become an important issue of concern to both academia and industry, and in the current context of deteriorating global economy, extreme geopolitical instability, serious environmental problems, and prominent social issues, enterprises not only need to pay attention to their own financial performance, but also should actively take on their environmental and social responsibilities, actively engage in marketing management, and continue to make efforts in branding, customer relationship maintenance, and other areas in order to presume the enterprise to achieve sustainable development.

References:

1. Yingliang S ,Jiahua W .Digital transformation and enterprise sustainable development[J].Finance Research Letters,2024,60104902-.
2. Xu G ,Ali A D,Bhaumik A.Does Digital Transformation Promote Sustainable Development of Enterprises: An Empirical Analysis of A-share Listed Companies[J].International Journal of Sustainable Development and Planning,2023,18(12):
3. Zhiyi Z ,Hongye Z .Digital Capability and Sustainable Development of Enterprises: the Role of Long-Term Competitive Advantage[J].Academic Journal of Business Management,2023,5(14):
4. Dian J ,Honghou Z ,Xiaoyang H .Construction of Enterprise Marketing Management System in Digital Economic Environment from the Perspective of Green Ecology[J].Sustainability,2023,15(2):1299-1299.
5. Leilei G .Executives' financial experience and myopic marketing management: A myopic loss-aversion perspective[J].Journal of Business Research,2023,157
6. Hailang C ,Yuankun N ,Zhanling L , et al.Construction and Development of Modern Brand Marketing Management Mode Based on Artificial Intelligence[J].Journal of Sensors,2022,2022
7. Gioia V ,M. P F ,Sven R .Artificial Intelligence and Machine Learning: Exploring drivers, barriers, and future developments in marketing management[J].Journal of Business Research,2022,149599-614.
8. Yang L ,Shanshan W .Marketing Management Innovation of Enterprises Under the Background of BIG DATA[J].Advances in Educational Technology and Psychology,2022,6(7)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОСИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ та ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Карпик Я.М.,

к.е.н, доцент,

Західноукраїнський національний університет

Курцев О.Ю.,

к.е.н, доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Трансформація екосистеми підприємства в умовах цифрової економіки та глобалізації відбувається під впливом ряду факторів і вимагає адаптації та інновацій для успішного функціонування. Сучасна екосистема підприємства в трансформаційних умовах сьогодення включає в себе широкий спектр елементів, які взаємодіють між собою для досягнення спільних цілей та забезпечення сталого розвитку. Так сучасні підприємства часто розвивають новаторські бізнес-моделі та стратегії, щоб відповідати на зміни в економічному середовищі та вимоги ринку.

Використання сучасних цифрових технологій стає ключовим елементом сучасної екосистеми підприємства, що включає в себе автоматизацію процесів, аналітику даних, штучний інтелект, інтернет речей (IoT) та інші інноваційні рішення для покращення ефективності та конкурентоспроможності. Загалом, сучасна екосистема підприємства є складним і динамічним утворенням, що включає в себе багато різноманітних елементів, які спільно працюють для досягнення успіху та сталого розвитку [1, 2].

Умови глобалізації та цифровізації трансформують сучасний економічний простір, що спонукає підприємства переходити до використання цифрових технологій у всіх сферах своєї діяльності, що включає в себе автоматизацію процесів, впровадження штучного інтелекту, аналіз даних, розробку інтернет-платформ та інше. Також це дозволяє підприємствам підвищити ефективність, знизити витрати та створити нові продукти та послуги.

Умови глобальної економіки ставлять перед підприємствами виклики та можливості. Глобальні ланцюги постачання, міжнародна конкуренція та доступ до нових ринків можуть збільшити обсяги продажів, але також створюють ризики для підприємств. Такі умови вимагають також гнучкості та адаптивності [3, 4]. Підприємства повинні бути готові до постійних змін у своєму оточенні та швидко реагувати на нові тенденції та вимоги ринку. Інновації в продуктах, процесах та моделях бізнесу є ключовими для

успішної трансформації.

Цифрова економіка та глобалізація сприяють розвитку нових моделей бізнесу, таких як платформи, спільне використання ресурсів, абонентські послуги та інші. Ці моделі можуть змінити традиційні підходи до ведення бізнесу та створити нові можливості для прибутковості та росту.

Трансформація екосистеми підприємства в умовах цифрової економіки та глобалізації вимагає від підприємств гнучкості, інновацій та готовності до змін. Вони повинні активно працювати над адаптацією до нових умов та використанням нових можливостей для розвитку.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
2. Krysovatyu, A., & Ptashchenko, O.(2023).The mechanism of entrepreneurial innovation system in institutions of higher education. Economics of Development,22(2),51-60. <https://doi.org/10.57111/econ/2.2023.51>. <https://ecdev.com.ua/uk/journals/t-22-2-2023/mekhanizm-pidpriyemnitskoyi-innovatsiynoyi-sistemi-u-zakladakh-vishchoyi-osviti>
3. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // *Ekonomika ta derzhava.* – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31.
4. Собко О., Крисоватий І.А. Вдосконалення управління інноваційними проектами та поживлення інноваційної активності підприємств України. Вісник економіки. 2021. № 3. С. 97–112.

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Кириленко С.В.,

к.е.н, старший викладач,

Західноукраїнський національний університет

Трансформаційні процеси сучасного світового економічного простору сьогодні пов'язані з процесами цифровізації, глобалізації та необхідності провадження інноваційних змін. Все це змінює сучасні тенденції ведення бізнесу, трансформує традиційні бізнес-моделі та переводить традиційний бізнес в цифровий, віртуальний формат. Саме тому, можливо зазначити, що сучасний стан розвитку бізнесу визначається рядом ключових тенденцій і факторів, які впливають на економічну діяльність та формують нові умови для підприємництва.

Так в умовах цифрової економіки та цифрових трансформацій цифрові технології та інновації перетворюють спосіб, якими підприємства ведуть свій бізнес. Це включає в себе широке використання Інтернету речей (IoT), обробку даних, штучний інтелект, блокчейн та інші технології, що змінюють спосіб виробництва, маркетингу, збуту та обслуговування клієнтів [1, 2].

Підприємства ведуть бізнес у всесвітньому масштабі, розширюючи свої ринки збуту та шукаючи можливості для міжнародного співробітництва. Глобалізація створює нові можливості для розвитку, але також вносить виклики в управління ланцюгом постачання, міжнародними відносинами та конкуренцією [3]. При цьому споживачі все більше звертають увагу на сталість та соціальну відповідальність підприємств. Бізнеси, які приділяють увагу екологічній сталості, етиці виробництва та соціальним проблемам, можуть здобути впевненість та лояльність споживачів.

Необхідною умовою розвитку бізнесу сьогодні також стає його можливість до прийняття гнучких управлінських та маркетингових рішень, а також до можливості швидкої адаптації до змін. Швидкі зміни в економіці та технологіях вимагають від підприємств гнучкості та здатності адаптуватися до нових умов. Гнучкість у стратегічному плануванні, організаційному управлінні та реагуванні на зміни в ринкових умовах стає ключовим чинником успіху.

Зростаюча конкуренція вимагає від підприємств постійної інноваційної діяльності та пошуку нових способів вирішення проблем та задоволення потреб клієнтів.

Наведені тенденції створюють складні умови для бізнесу, але також

відкривають нові можливості для розвитку та успіху. Для досягнення успіху в сучасному бізнесі підприємства повинні бути гнучкими, інноваційними та готовими до змін.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
2. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // *Ekonomika ta derzhava.* – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31.
3. Собко О., Крисоватий І.А. Вдосконалення управління інноваційними проектами та поживлення інноваційної активності підприємств України. Вісник економіки. 2021. № 3. С. 97–112.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СУЧАСНУ УРБАНІСТИКУ

Крисоватий І.А.,

к.е.н, доцент,

Західноукраїнський національний університет

Цифровізація сьогодні є одним з основних векторів розвитку економічного середовища. Сьогодні економічні процеси мають глобальну та цифрову направленість, що і формує сьогоднішній вектор розвитку сучасного суспільства. На сьогодні ми вже маємо суспільство нової генерації - інформаційне суспільство та сформовану цифрову економіку. Саме тому, цифровізація сьогодні має значний вплив на сучасну урбаністику, вносячи різноманітні зміни і вдосконалюючи різні аспекти життя у містах. Основні особливості сучасного впливу цифровізації на урбаністику є наступне [1, 2, 3, 4]:

цифрові технології дозволяють створювати інтелектуальну інфраструктуру у містах, таку як розумні дороги, енергоефективні будівлі, системи управління водоспоживанням та відходами, що сприяє покращенню якості життя мешканців та оптимізації використання ресурсів;

цифровізація трансформує транспортні мережі у містах, забезпечуючи нові форми мобільності, такі як електричні та дистанційні автомобілі, цифровізовані велопрокати та мобільні додатки для навігації та організації поїздок⁴

цифрові інструменти дозволяють містам ефективно керувати різними аспектами життя, включаючи транспорт, безпеку, енергопостачання та інші. Електронні системи моніторингу та управління допомагають вирішувати проблеми та реагувати на них швидко;

завдяки розвитку віртуальної реальності та розширеної реальності, міста можуть створювати нові цифрові простори, які поєднують в собі реальні та віртуальні елементи, що сприяє розвитку туризму, культури та розваг.

Також слід зазначити, що цифрові складові урбаністики мають сьогодні суттєвий вплив і на соціальну сферу, що спрямовано на забезпечення соціальної взаємодії. Цифрові технології допомагають зближувати мешканців міст, створюючи платформи для спілкування, обміну інформацією та співпраці. Соціальні мережі, мобільні додатки та інші цифрові інструменти сприяють формуванню спільнот та активного громадянського участі.

Цифровізація перетворює урбаністичне середовище, роблячи його більш зручним, безпечним та стало доступним для мешканців. Однак разом

з цим виникають нові виклики, такі як кібербезпека, приватність даних та цифрова нерівність, які також потребують уваги.

Список використаних джерел:

1. Desyatnyuk, O., Muravskiy, V., Shevchuk, O., Oleksiiv, M. Dual use of Internet of Things technology in accounting automation and cybersecurity // 12 th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT 360–363 (2022). DOI: 10.1109/ACIT54803.2022.9913080, URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85141153727&origin=resultslist&sort=plf-f>
2. Krysovaty I. MODERN URBANISM: GLOBALIZATION, INNOVATIONS, TRANSFORMATIONAL CHANGES. International scientific-practical conference “Economics, accounting, finance and law: theoretical approaches and practical aspects of development”: conference proceedings (Aarhus, Denmark, March 26, 2024). Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. 51 pages. (P. 12-13) <https://www.economics.in.ua/2024/04/26-03.html>
3. Krysovaty, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
4. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // *Ekonomika ta derzhava*. – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31

ІННОВАЦІЙНА СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Литвин О. Є.,
к.е.н., доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Інноваційна стійкість та діджиталізація є важливими обов'язками компаній у сучасному соціально-економічному ландшафті через ризики, спричинені традиційними виробничими практиками, а також правилами, встановленими зацікавленими сторонами та урядами. Інструменти, які допомагають досліджувати невизначені сценарії майбутнього для вирішення таких складних завдань, мають життєво важливе значення як для бізнесу, так і для урядів та фінансових установ.

Глобальний трекер інновацій (GIT) у 2023 р. враховував чотири ключові етапи інноваційного циклу [1]: (1) інвестиції в науку та інновації; (2) технологічний прогрес; (3) впровадження технологій; і (4) соціально-економічний вплив інновацій. На відміну від 2022 р., інвестиції в науку та інновації продемонстрували змішані результати в контексті спаду у фінансуванні інновацій. Наукові публікації продовжували зростати, хоча й повільнішими темпами. Глобальні державні бюджети на дослідження та розробки у 2022 р. зростали у реальному вираженні, витрати на R&D найбільших корпорацій та на НДДКР також суттєво зросли. Водночас, міжнародні патентні заявки, у свою чергу, стагнували, а венчурні інвестиції різко скоротилися у 2022 р. після надзвичайно високого рівня у 2021 р.

У 2022 р. Україна погіршила свій рейтинг та посіла 57 позицію (у 2021 р. – 49 позицію) в рейтингу Глобального Інноваційного Індексу (із 132 країн), а також посіла 34 місце серед 39 економік Європи. У 2023 р. відбулося покращення, Україна посіла 55 позицію та посіла 34 позицію серед 39 економік Європи. Складові рейтингу включали для України: регуляторне середовище – 77 позиція (– 2 позиції); бізнес середовище – 88 позиція (+ 11 позицій); людський капітал та дослідження – 47 позиція (+ 2 позиції); освіта – 31 позиція (– 5 позицій); R&D – 68 позиція (– 9 позицій); інформаційно-комунікаційні технології – 59 позиція (+ 4 позиції); знання та результати наукових досліджень – 45 позиція (– 9 позицій). У 2023 р. Україна посіла 49-те місце в щорічному рейтингу стартап-екосистем Global Startup Ecosystem Index 2023 від Глобального дослідницького центру стартапів та інновацій StartupBlink. Країна погіршила свій рейтинг на 15 позицій у порівнянні з 2022 р., коли зайняла 34 місце. StartupBlink,

пов'язали таке різке зниження з повномасштабною війною у нашій країні, яка не могла не вплинути на українську систему стартапів [2].

Але у 2023 р., не зважаючи на війну з РФ, у сфері інновацій в Україні позитивні зрушення були очевидні, особливо **пооява нових кластерних ініціатив** у сферах технологій подвійного призначення (загальнонаціональний рівень), фотоніки (Київ-Львів), кібербезпеки (загальнонаціональна), передових матеріалів (Львів), виробників медичного обладнання (Київ) та медичних інновацій (Луцьк). У 2023 р. відбулось майже чотириразове зростання залучення кластерів та передових МСП до участі у великих пан-європейських інноваційних проєктах. Спостерігалось зростання попиту на гранти у сфері інноваційного фандрейзингу серед МСП, близько 40 з них було долучено до написання грантових заявок в проєкті Cluster FUNDRAISE.

Кабінет Міністрів України у 2023 р. ухвалив постанову, розроблену Держспецзв'язку, яка визначає порядок пошуку та виявлення потенційних вразливостей в електронних системах. Це надало змогу запуснути повноцінну програму національних Bug Bounty, щоб тестувати інформаційні системи на вразливості, вчасно виявляти ризики і підвищувати захищеність систем. Bug Bounty – це тестування електронних сервісів із залученням зовнішніх фахівців, яке дає можливість виявити вразливі місця і недоліки в програмних продуктах. Процедура широко застосовується у всьому світі. Проте в Україні проведення Bug Bounty для державних систем було неприйнятним [3].

Запуск програм Bug Bounty дозволив: підвищити рівень кіберзахисту інформаційних систем; протидіяти несанкціонованому доступу до інформаційних систем; підвищити кіберстійкість інформаційних систем до інцидентів. У 2023 р. п'ять українських фінтех-стартапів приєдналися до програми Mastercard Start Path Ukraine. Учасники отримують гранти в 10 тис. USD, а також доступ до ресурсів, менторський супровід та нетворкінг з експертами [4].

Україна, незважаючи на війну, у 2023 р. піднялася в Global Innovation Index на дві сходинки і посідає 55-те місце та вперше увійшла до ТОП-3 найінноваційніших економік у групі країн з доходами нижче середнього [5]. Найвищі рейтингові оцінки отримав ступінь розвитку української освіти, інформаційно-комунікаційних технологій, інтелектуальний рівень людського капіталу. Найнижчі – стан інституційного поля, довіра до бізнесу, стан інфраструктури (що не дивно в умовах повномасштабної війни). Отже, у той час як інноваційний бізнес [6] виробляє і продає капітальні товари, отримуючи дохід від продажів, постачальник цифрових активів відокремлює концепцію виробництва від продажів, рухаючись до

нематеріальної економіки, стягуючи плату за ліцензію на свої інструменти, які можна поширювати через мережеву економіку.

Список використаних джерел:

1. Global Innovation Tracker. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-section1-en-global-innovation-tracker-global-innovation-index-2023.pdf>
2. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. (2023) Мінекономіки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=InformatsiiniMaterialiSchodoStanuInnovatsiinoiDiialnosti>
3. Посилюємо кіберзахист: Уряд ухвалив механізм проведення Bug Bounty. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/posilyuemo-kiberzakhist-uryad-ukhvaliv-m...>
4. П'ять українських фінтех-стартапів отримають гранти в \$ 10 000 у межах програми Start Path Ukraine. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/pyat-ukrainskikh-fintekh-startapiv-otrim...>
5. Global Innovation Index 2023. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/
6. Lytvyn, O., Onyshchenko, A., & Ostapenko, O. (2023). Economic Challenges of Sustainable Development Goals in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(1), 100-112.

СУПЕРЕЧЛИВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ НА РОСІЙСЬКУ ЕКОНОМІКУ ПРОТЯГОМ ДВОХ ВІЙСЬКОВИХ РОКІВ

Науменко Н.С.,

к.е.н., доцент,

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

Санкції, які були введені проти РФ через її вторгнення в Україну у 2022-2023 роках, є неперевершеними у світовій історії, жодна країна не досягала протягом XIX-XX століть такого числа масових заборон, що впливали на функціонування національної економіки і зовнішньої торгівлі. Незважаючи на те, що росія встановила рекорд за кількістю накладених санкцій, економічний тиск на цю країну-агресорку слід посилювати.

Ефективність впроваджених санкцій є вибірковою і несе в собі різний разючий ефект.

Якщо проаналізувати окремі ефекти за аналізом національного банку, то санкції призвели до:

- зближення Росії з країнами, які перебувають у чорному списку FATF, зокрема з Іраном та КНДР;

- пошуку Росією можливостей для настановлення прямих кореспондентських зв'язків з окремими країнами та проведення розрахунків у місцевих валютах;

- сигналів від банків з Китаю та ОАЕ про посилення контролю та частковий перегляд відносин з російським бізнесом тощо.

Так, три з чотирьох найбільших банків Китаю в 2024 році припинили приймати платежі від підсанкційних кредитних організацій з Росії, що свідчить про посилення ефективності заходів тиску на російську економіку. Це стало результатом тиску США на Китай, максимальна кількість компаній якого залежить від поточного експорту західних технологій і який поки що не готовий йти у відкриту ескалацію двосторонніх відносин, максимізуючи свої зусилля у військовій сфері напередодні прямої агресії на Тайвань.

Санкції проти Росії слід посилити у наступних напрямках:

1. дотримання виконання вже введених глобальних санкцій щодо ціни на російську нафту та заборони постачання російських алмазів і діамантів. На жаль метою західних санкцій в цих галузях є суттєве зменшення доходів Росії, а не повна відмова іноземних контрагентів від російської нафти. Тому Америка та Європа останні тижні тиснуть на український уряд для того щоб останній відмовився від знищення російських НПЗ. Адже в такому разі зростають світові ціни на нафту, що на

передодні виборів у США не додасть прихильності місцевих виборців, які не прагнуть цінових змін на пальне. Притому, США та ЄС обходять знищення країною-агресоркою української енергетичної інфраструктури, яке відбувається протягом останніх двох років [1].

2. на практиці активна комунікація між США та Індією та Туреччиною щодо можливого застосування додаткових санкцій та кілька ітерацій санкцій проти суден «тіньового флоту» та їх компаній-операторів призводять до того, що приватні та державні нафтопереробні заводи в Індії та Туреччині відмовляються від закупівлі російської нафти [2]. У наступному місяці до Індії надійде приблизно 7,6 млн барелів американської нафти, що є найвищим обсягом за останній рік. Це відбувається на фоні зростаючого тиску та посилення санкцій проти російської нафти. Індія, яка є третім у світі імпортером і споживачем нафти, прагне диверсифікувати свої поставки, оскільки нові санкції США проти РФ загрожують скоротити продаж російської нафти в Індію. Індія була найбільшим покупцем російської нафти минулого року після того, як інші групи відмовилися від закупівель після санкцій Заходу проти Москви за її вторгнення в Україну в лютому 2022 року.[3]. Минулого місяця США посилили зусилля щодо скорочення торгівлі російською нафтою, додавши санкції проти державної судноплавної компанії «Совкомфлот» [4]. Зазвичай відтягнути такі країни як Індія та Туреччина від дешевого російського сировинного експорту практично не можливо проте, США частково це вдалося. Уряд Індії запустив проєкт вартістю близько 15 мільярдів доларів із будівництва трьох заводів для виробництва напівпровідникових інтегральних мікросхем [5].

3. запровадження санкцій щодо обмеження та заборони експорту російського золота, ядерного палива та технологій на світовий ринок, як стійких джерел доходів для Росії, є доцільним. Крім того, на різних рівнях серед партнерів України продовжуються обговорення щодо введення секторальних санкцій проти російського алюмінію, нікелю, титану та інших металів.

4. введення секторальних санкцій до фінансових установ РФ, перш за все банків, що дозволить більш системно реагувати на ризики, пов'язані з РФ [6-7].

5. заборона ЄС імпорту продовольства з Росії. Так у Польщі, де кордони закриті для української агропродукції, продовжують імпортувати продукти харчування з Росії.

6. відмова від російського скрапленого газу при нинішньому зниженні його експорту в ЄС до 13,3% у 2024 році. У 2024 році очікується збільшення потужностей зрідження газу в США, яке приблизно вдвічі перевищуватиме річний імпорт СПГ з Росії до ЄС. З іншого боку, в Європі зростає частка електроенергії з відновлюваних джерел, тоді як внесок

генерації, що використовує викопне паливо, у III кварталі 2023 року впала до 32% з 41% у аналогічному періоді 2022 року. Більш того, споживання газу продовжує скорочуватися на тлі глобального потепління. Таким чином складаються усі передумови, щоб Європа майже повністю відмовилася від російського газу, у тому числі — скрапленого [1].

7. подальший тиск на західний капітал для остаточного його виходу з російського ринку, зокрема таких фінансових установ, як Raiffeisen Bank International та OTP Bank [6].

8. посилення експортного контролю та дотримання санкцій, які стосуються постачання високотехнологічних товарів до РФ, включаючи випадки обходу через треті країни [8]. Це особливо важливо, оскільки компоненти західного походження, які використовуються Росією для виробництва зброї, продовжують незаконно потрапляти до країни-агресорки, незважаючи на існуючі санкції проти РФ [9].

Список використаних джерел:

1. Бебенко М. Названі економічні санкції проти росії, які досі не застосовані — де можна посилити тиск. (1.04.2024). *Економіка України*. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/ekonomichni-sankciyi-proti-rosiyyi-novi-parlyamki-2024> (дата звернення 01.04.2024).
2. Санкційні погрози США обмежили торгівлю між Туреччиною та РФ – Reuters. (24.11.2023). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/19/710111/> (дата звернення 01.04.2024).
3. Пилипів І. Індія збільшує поставки американської нафти через посилення санкцій проти РФ. (26.03.2024). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/26/711611/> (дата звернення 01.04.2024).
4. Тунік-Фриз В. Найбільший холдинг Індії не купуватиме російську нафту Совкомфлоту через санкції – Reuters. (21.03.2024). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/21/711428/> (дата звернення 01.04.2024).
5. Крижний А. Індія почала будівництво трьох заводів із виробництва чипів. (14.03.2024). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/14/711158/> (дата звернення 01.04.2024).
6. Санкції проти РФ. Офіційний сайт МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/sankciyi-proti-rf> (дата звернення 01.04.2024).
7. ЄС продовжив санкції проти Росії до 31 січня 2024 року. (20.07.2023). *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3738302-es->

prodovziv-sankcij-proti-rosii-do-31-sicna-2024-roku.html (дата звернення 01.04.2024).

8. Нові санкції ЄС проти Росії стосуватимуться армії та технологій – Bloomberg. (8.02.2024). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/8/709693/> (дата звернення 01.04.2024).
9. ЄС розкритикував держави-члени за те, що заборонені товари потрапляють до Росії. (8.02.2024). *Європейська правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/8/709662/> (дата звернення 01.04.2024).

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ БІЗНЕСОМ, ПРОДАЖАМИ, ПУБЛІЧНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ

Плотнікова М. Ф.,

к.е.н., доцент,

Поліський національний університет

Присяжнюк О. Ф.,

к.е.н., доцент,

Поліський національний університет

• Формування системи адміністрування бізнесом, продажами, публічними закупівлями є важливим завданням для будь-якої організації, незалежно від її розміру та сфери діяльності. Ефективна система адміністрування може допомогти організації досягти своїх цілей, підвищити ефективність роботи та забезпечити дотримання законодавчих вимог. Формування системи адміністрування бізнесом, продажами, публічними закупівлями включає в себе кілька основних етапів: 1) аналіз потреб організації (визначають які цілі і завдання ставить перед собою організація, які процеси необхідно автоматизувати, які дані необхідно збирати та аналізувати); 2) вибір найкращої системи (необхідно розглянути різні варіанти систем адміністрування та вибрати той, який найкраще відповідає потребам організації); 3) впровадження системи (встановлюють систему, налаштувати її відповідно до потреб організації та навчити співробітників її використовувати); 4) підтримка системи (передбачає забезпечення своєчасного оновлення системи та усунення виявлених проблем).

• Аналіз потреб організації є важливим етапом формування системи адміністрування. На цьому етапі необхідно визначити такі фактори: цілі і завдання організації (які організація хоче досягти за допомогою системи адміністрування?); процеси, які необхідно автоматизувати (Які процеси в організації можна автоматизувати за допомогою системи адміністрування?); дані, які необхідно збирати та аналізувати. (Які дані необхідно збирати та аналізувати за допомогою системи адміністрування?). Вибір підходящої системи адміністрування є важливим рішенням, яке може мати значний вплив на ефективність роботи організації. При виборі системи необхідно враховувати такі фактори: функціональні можливості системи (Чи відповідає система потребам організації?); ціна системи (Скільки коштує система?); легкість використання системи (Чи легко співробітникам використовувати систему?). Впровадження системи адміністрування є складним процесом, який вимагає ретельного планування та підготовки. На цьому етапі необхідно: встановити систему (встановити систему відповідно до інструкцій виробника); налаштувати її (налаштувати систему відповідно

до потреб організації); навчити співробітників (навчити співробітників використовувати систему).

Підтримка системи є важливим завданням, яке дозволяє забезпечити ефективну роботу системи протягом усього її життєвого циклу. На цьому етапі необхідно:

- Забезпечити своєчасне оновлення системи. Оновлення системи дозволяє усунути помилки та додати нові функції.
- Усунути виявлені проблеми. У разі виявлення проблем необхідно оперативно їх усунути.

Формування системи адміністрування бізнесом, продажами, публічними закупівлями є складним процесом, який вимагає певних зусиль та ресурсів. Однак, якщо організація правильно підійде до цього завдання, вона може отримати значні переваги від використання ефективної системи адміністрування.

Ось кілька конкретних прикладів того, як системи адміністрування можуть допомогти організаціям:

- Системи адміністрування бізнесом можуть допомогти організаціям підвищити ефективність управління, прийняття рішень та контролю за витратами.
- Системи адміністрування продажами можуть допомогти організаціям підвищити ефективність продажів, маркетингу та обслуговування клієнтів.
- Системи адміністрування публічними закупівлями можуть допомогти організаціям дотримуватися законодавчих вимог та забезпечити ефективне управління процесом закупівель.

В Україні останнім часом спостерігається тенденція до збільшення інтересу до систем адміністрування з боку організацій різних сфер діяльності. Це пов'язано з тим, що організації розуміють, що використання систем адміністрування є важливим фактором підвищення ефективності роботи та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Лахижа М. Діджиталізація в Україні: поняття, проблеми, перспективи та завдання публічного управління. *Науковий вісник МАУП: державне управління*. 2020. Т. 2. № 4. С. 202–210.
2. Декалюк О. Економічна безпека в системі управління державними закупівлями. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3(1). С. 177–180.
3. Письменна М. Державний аудит та аналіз публічних закупівель: моногр. ЦУЛ. 2017. 452 с.

4. Шевченко О., Євтушенко Г. Інноваційні методи управління персоналом на підприємствах у сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-156>.

ІНСТРУМЕНТИ ТА МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ СТІЙКОСТІ ЄДИНОГО ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Поліщук Л.С.,
к. е. н., доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Щоб сприяти зростанню та стійкості, створювати більше робочих місць, Європейська комісія виступає за економічну стратегію, яка базується на фіскальній відповідальності, інвестиціях і структурних реформах. Структурні реформи усувають перешкоди на шляху фундаментальних рушійних сил зростання шляхом лібералізації ринків праці, товарів і послуг, тим самим модернізуючи ланцюги створення доданої вартості і підвищуючи продуктивність єдиного внутрішнього ринку в цілому.. Вони призначені для підвищення конкурентоспроможності економіки, потенціалу зростання та здатності до адаптації у складних непередбачуваних умовах. Комісія допомагає країнам ЄС визначити пріоритети реформ та ефективну політику у своєму щорічному огляді зростання. відстежує їхній прогрес і надає поради та вказівки в рамках Європейського семестру - скоординованого циклу економічної політики.

Для подолання наслідків пандемії та невизначеності через російську військову агресію в Україні Європейський семестр було адаптовано з урахуванням створення Механізму відновлення та стійкості (RRF - Recovery and Resilience Facility). Загальний фінансовий пакет RRF на кінець 2023 року становив 648 млрд. євро. В цілому, довгостроковий бюджет ЄС у поєднанні з NextGenerationEU (NGEU) та тимчасовим інструментом RRF, призначеним для прискорення відновлення та стійкості, утворюють найбільший пакет стимулів для вирішення найважливіших викликів, які стоять перед Європою, та підтримки тих, хто її потребує.[2]

Також, з початком воєнних дій бюджет ЄС був мобілізований для надання екстреної допомоги та підтримки в Україні та країнах ЄС, а також для пом'якшення гуманітарних наслідків війни.

Завдяки ширшому охопленню та посиленому багатосторонньому нагляду Європейський семестр координує впровадження пріоритетів європейської моделі економічного зростання, включаючи «зелений» і цифровий перехід, а також необхідність посилення економічної та соціальної стійкості ЄС через:

- План відновлення Європи;
- реформи та інвестиції відповідно до національних планів відновлення та стійкості;

- перехід Європи до чистої енергії через REPowerEU;
- впровадження Цілей сталого розвитку ООН.

У рамках циклу Європейського семестру 2024 року також буде досліджено, як дії в рамках національних планів відновлення та стійкості взаємодіють з іншими інструментами фінансування ЄС, включаючи політику згуртованості для досягнення спільних цілей політики. Окрім своєї ролі в Європейському семестрі, ці плани, також, виконують одну з двох вимог держав-членів щодо звітності, що складається раз на півроку в рамках Фонду відновлення та стійкості. Таблиця показників відновлення та стійкості дає огляд того, як просувається реалізація RRF в країнах-членах.[5]

Механізм відновлення та стійкості (RRF) — це тимчасовий інструмент, який є центральним елементом NextGenerationEU — плану ЄС вийти з нинішньої кризи сильнішим і стійкішим. За його допомогою Комісія збирає кошти шляхом запозичень на ринках капіталу (випуск облігацій від імені ЄС). Потім вони доступні державам-членам для впровадження амбітних реформ та інвестицій, які покликані:

- зробити економіки та суспільства більш сталими, стійкими та підготовленими до зеленого та цифрового переходу відповідно до пріоритетів ЄС;
- для вирішення проблем, визначених у рекомендаціях для конкретних країн в рамках Європейського семестру з метою координації економічної та соціальної політики.

RRF також має вирішальне значення для реалізації плану REPowerEU – відповіді Комісії на соціально-економічні труднощі та розлад глобального енергетичного ринку, спричинені російським вторгненням в Україну.

Інструменти фінансування ЄС стимулюють зелений і цифровий перехід, навички та зайнятість для посилення конкурентоспроможності ЄС на національному та регіональному рівнях. Триває впровадження Інструменту відновлення та стійкості (RRF), включаючи введення спеціальних розділів REPowerEU у національні плани відновлення та стійкості) держав-членів, Інструмент технічної підтримки (TSI) та використання фондів політики згуртованості відіграють ключову роль у формуванні програм реформ та інвестицій у всіх державах-членах. Запропонована Платформа стратегічних технологій для Європи (STEP) забезпечить подальшу синергію між існуючими інструментами ЄС, включаючи програму InvestEU, для швидкого розгортання критичних технологій.[3]

Цикл Європейського семестру 2024 року підведе підсумки поточної реалізації RRF та програм політики згуртованості, досліджуючи, як вони доповнюють одна одну з точки зору фінансування та результатів політики.

Основна увага буде зосереджена на взаємодоповнюваності між RRF та фондами політики згуртованості, показуючи, як реформи діють як ключові засоби для інвестицій на різних рівнях. Він також надасть орієнтири з огляду на майбутній середньостроковий огляд програм політики згуртованості. Це буде можливість оцінити програми та вирішити нові потреби та виклики в країнах-членах ЄС та їхніх регіонах.

Незважаючи на те, що у 2023 році економіка сповільнилася, а ризики та невизначеність, були високими, в тому числі через ситуацію на Близькому Сході, у ЄС рівень безробіття досяг історичного мінімуму, хоча й з коливаннями між державами-членами та регіонами. Хоча структурні проблеми залишаються, останні досягнення показують, що Європа працює найкраще, коли працює разом.

ЄС відданий зміцненню своєї довгострокової конкурентоспроможності та створенню стійкої економічної бази шляхом вирішення своїх структурних проблем. Руйнівні геополітичні події продемонстрували необхідність подальшого зміцнення ЄС своєї відкритої стратегічної автономії та збереження конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Список використаних джерел:

1. 2023 European Semester: Annual sustainable growth survey
https://commission.europa.eu/publications/2023-european-semester-annual-sustainable-growth-survey_en
2. 2024 European Semester: Annual Sustainable Growth Survey
https://commission.europa.eu/publications/2024-european-semester-autumn-package_en
3. Linking the European Semester and the Recovery and Resilience Facility
https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/european-semester/european-semester-timeline/linking-european-semester-and-recovery-and-resilience-facility_en
4. Recovery plan for Europe https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_en
5. Recovery and Resilience Scoreboard
https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТІЙКОСТІ І СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Редзюк Є.В.,
к.е.н., доцент,

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

З лютого 2022 року сформувались значні ризики геополітики і геоekonomіки для України як держави та її соціально-економічної сфери. Яскравою особливістю нашої країни є те, що вона залишається малою сировинною й експортноорієнтованою економікою з широким колом бізнес-партнерів по всьому світу (в основному це Європа, Азія, Африка). Тому з початком повномасштабних військових дій на території України значна кількість країн-партнерів по торговельним операціям призупинила свою діяльність, або суттєво знизила рівень експортно-імпортних операцій. Наслідком цього в значній мірі було падіння ВВП України в 2022 р. на 28,8%. Крім того, суттєво знизились прямі іноземні інвестиції у вітчизняну економіку (2021 р. – 2,4 млрд. дол. США; 2022 р. – 0,2 млрд. дол. США; 2023 р. – 1,0 млрд. дол. США). Разом зі значною кількістю мігрантів та внутрішньо переміщених осіб українська економіка відчула значних потрясінь за ці понад 2 роки війни [1;2].

Руйнація і жахи війни могли би бути ще більш значними, якщо б не підтримка таких країн світу: країни ЄС, США, Великобританія, Канада, Японія, Південна Корея та інші демократичні держави світу. Військово-технічна, фінансова, грантова, технологічна і логістична допомога, а також відкриття ринків країн ЄС для українських товарів і послуг суттєво допомогли втримати соціально-економічне середовище й військові спроможності України під контролем. Так, в 2023 році відбулось незначне позитивне відновлення економічних процесів, яке могло бути ще більш динамічним без блокад кордонів до більшості країн ЄС. Консенсусу серед союзників України щодо більш узгодженої, дієвої політики військової та економічної допомоги Україні, санкційних заходів, європейської солідарності, виробництва зброї й загалом, адекватного розуміння стратегічних перспектив розгортання цього конфлікту в Європі, на наш погляд, не має. Окремі ж ініціативи дружніх країн не завжди ефективно і оперативно дають потрібний результат, ніж консолідовані і стратегічно прораховані дії.

На відміну від України і її союзників, росія і її країни-партнери (Північна Корея, Білорусь – відкриті союзники; Китай, Індія, Туреччина, Казахстан – приховані партнери і союзники по постачанню необхідних товарів і послуг, по закупівлі у росії необхідних товарів в обхід санкцій)

діють більш злагоджено і рішуче, що в цілому допомагає країні агресору ефективно долати накладені на нього санкції та обмеження.

Відзначимо, що за останню чверть ХХ ст. відбулося значне коригування балансу глобальних економічних сил на користь незахідних країн, які, до того ж, стали на шлях посилення координації своїх дій і об'єднання зусиль у напрямі сприяння реалізації власних соціально-економічних інтересів у глобальному світі. Про інтенсивність і результативність цього процесу свідчить те, що досягнутий останніми роками приблизний паритет за сукупним ВВП за ПКС – новий феномен, який, безперечно, матиме гео економічні й геополітичні наслідки. Цей паритет є прямим результатом неухильного зниження протягом останньої чверті століття частки ВВП за ПКС групи країн Заходу / Півночі та її неухильного зростання у провідній групі країн Сходу / Півдня.

Здатність до інновацій та забезпечення технологічного лідерства обумовлює нову парадигму відносин між країнами світу. Картина технологічного домінування починає змінюватись, і найбільш потужним чинником таких змін виступає насамперед швидке зміцнення технологічного потенціалу Китаю, який стрімко підіймається в рейтингу інноваційності. У цьому контексті варто наголосити, що за останні роки Китай досяг вражаючих успіхів у розвитку ключових технологій майбутнього, які визначатимуть основні тренди світової економіки ХХІ ст. Незаперечним є факт його перетворення на одного з трьох головних глобальних центрів генерування технологій, який кидає прямий виклик технологічному лідерству США і країнам ЄС. Тому навіть приховане партнерство технологічної і високомобільної економіки Китаю з росією формує нові виклики для України і європейського регіону [3].

Руйнування усталених глобальних і макрорегіональних ланцюгів створення вартості та їх заміщення новими, у тому числі на основі принципів *near-shoring* і *friend-shoring* обумовлює переорієнтацію відкритих економік країн ЄС до більшої внутрішньої згуртованості та залучення до неї української економіки. Політичні, екологічні та економічні виклики в сучасному глобалізованому світі будуть посилюватись, що провокуватиме низку інших конфліктів різного ступеню. У зв'язку з цим корисним, як для Європи, так і України є стратегічне посилення військово-технічної співпраці. Формування нової мілітарно-інноваційної та переробної вітчизняної економіки, що суттєво буде інтегрована в систему європейської безпеки та ланцюгів доданої вартості надасть можливість вийти зі стану сировинно-аграрної олігархічної економіки. Крім того, для більш збалансованого і конкурентоспроможного розвитку економіки України, інтелектуалізації підприємницького сектору, а також для покращення якості вітчизняної робочої сили необхідно посприяти формуванню кластерної

економіки нового типу на національному, регіональному та муніципальному рівнях. Для цього на державному рівні необхідно, щоб забезпечувались умови і стимули для синергії різних бізнес-структур, освітніх закладів та інноваційних центрів, а також надавалась можливість створити єдиний майданчик для ефективної інноваційно-виробничої діяльності та інформаційно-комунікаційної співпраці [4;5].

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <https://ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_triping_ICL-DFS_pr.pdf?v=4
3. Сіденко В.Р. Виклики і можливості для стійкого економічного розвитку України в контексті глобального транзиту. Економіка України. 2024. №1. С.03-39. <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2024.01.003>
4. Редзюк Є.В. Механізми ефективного державного стимулювання і пріоритети при інвестуванні в економіку України / Економіка України. 2021. № 8 (717). С.68-80
5. Редзюк Є.В. Формування конкурентних кластерів України в умовах глобальних викликів / Збірник наукових праць "Стратегія економічного розвитку України", КНЕУ ім. В.Гетьмана. – том 53, м.Київ, 2023. – с.63-77

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Фаренюк Н.В.,

к.е.н, доцент,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Циркулярна економіка - це інноваційна економічна модель, яка спрямована на переосмислення того, як суспільство виробляє, споживає та розпоряджається товарами та ресурсами. Циркулярна економіка стає дедалі важливою в контексті викликів, пов'язаних із виснаженням ресурсів, забрудненням зовнішнього середовища та кліматичних змін [1]. На відміну від традиційної лінійної економіки, яка дотримується схеми «взяти-зробити-утилізувати», циркулярна економіка прагне створити систему замкнутого циклу, де ресурси використовуються якомога довше, їх вартість максимізується, а відходи та вплив на навколишнє середовище зводяться до мінімуму. У круговій економіці продукти та матеріали розроблені таким чином, щоб бути довговічними, ремонтпридатними та придатними для переробки. Таким чином, циркулярна економіка представляє собою концепцію, спрямовану на оптимізацію використання ресурсів шляхом зменшення відходів, переробки матеріалів та повторного використання ресурсів у виробничих процесах [2].

Циркулярна економіка керується кількома ключовими принципами:

1) *Продукти, розроблені з наміром легко розбиратися, ремонтуватися та перероблятися.* Акцент робиться на довговічність, модульність, а також використання екологічно чистих матеріалів.

2) *Збереження та продовження терміну служби продукту:* докладаються зусилля для продовження терміну служби продуктів за допомогою платформ технічного обслуговування, ремонту та спільного використання. Це зменшує потребу в нових продуктах і мінімізує відходи.

3) *Відновлення та переробка ресурсів.* Наприкінці терміну служби продукту матеріали відновлюються та переробляються, коли це можливо, зберігаючи їх в обігу та мінімізуючи видобуток нових ресурсів.

4) *Відновлювані джерела енергії.* Циркулярна економіка заохочує використання відновлюваних джерел енергії для живлення виробничих процесів, зменшуючи залежність від викопного палива та знижуючи викиди парникових газів.

5) *Співпраця та залучення зацікавлених сторін.* Перехід до циркулярної економіки вимагає співпраці між різними зацікавленими сторонами, включаючи підприємства, уряди, споживачів та дослідників.

Співпраця та обмін знаннями є життєво важливими для стимулювання інновацій та впровадження системних змін [3].

Вальтер Штаель, авторитетний економіст, який активно досліджував та пропагував концепцію циркулярної економіки. Він наголошував на необхідності зміни дизайну продукту, управління ланцюгом постачання та моделей споживання задля досягнення цілей циркулярної економіки. Його роботи відіграли важливу роль у розвитку цього підходу [4].

Сьогодні циркулярна економіка отримала значне визнання та підтримку у всьому світі. Уряди, підприємства та організації прийняли принципи циркулярної економіки та впровадили стратегії для сприяння більш стійкій та ресурсоефективній економіці. Охоплюючи циркулярність, суспільства можуть пом'якшити проблеми, пов'язані із дефіцитом ресурсів, зменшити вплив на навколишнє середовище та прагнути до більш стійкого та стійкого майбутнього.

Одним із найважливіших аспектів розвитку зеленої економіки є стимулювання інновацій в галузі екологічно чистих технологій та рішень. Фінансові інструменти у цій сфері відіграють ключову роль задля підтримки інноваційних ідей, досліджень та розробок. Венчурний капітал, інвестиції ризикового капіталу поряд із державними грантами дозволяють фінансувати амбітні проекти, спрямовані на зменшення екологічного сліду, підвищення ефективності використання ресурсів та розробку нових методів утилізації відходів, а відтак забезпечують розвиток стійких бізнес-моделей.

Інвестиції у «зелені» стартапи, дослідження та розробки сприяють появі новітніх технологій, запровадження яких дозволяє знизити негативний вплив на зовнішнє середовище та знизити залежність від джерел енергії, заснованих на використанні вуглеводнів. Фонди фінансування циркулярної економіки відіграють ключову роль у стимулюванні інвестицій для реалізації «зелених» проектів в контексті сталого розвитку [5].

Фонди фінансування циркулярної економіки стають ключовими гравцями, які сприяють розвитку та впровадженню циркулярних практик. Перехід до циркулярної економіки стає дедалі актуальнішим завданням країн світу. Одним із ключових факторів, що впливають на успішне впровадження циркулярної економіки, є наявність ефективних фінансових інструментів. Наразі виділяють наступні канали фінансування циркулярної економіки, пов'язані із діяльністю таких фондів:

1. Власні кошти. Багато компаній вкладають власні ресурси в реалізацію циркулярних проектів. Це може бути інвестиція в дослідження, розробку нових продуктів або модернізацію виробничих процесів.
2. Капітал, залучений від друзів та родинних зв'язків. Деякі стартапи та малі підприємства отримують фінансування від своїх близьких. Це може бути важливим джерелом для розвитку циркулярних ініціатив.

3. Безоплатні гранти та консультації. Уряди, неприбуткові організації та фонди надають гранти для підтримки циркулярних проєктів. Крім того, саме професійні консультації можуть допомогти підприємствам розробити ефективні стратегії.
4. Спеціалізовані професійні інвестори. Венчурні фонди та інші інвестори, які спеціалізуються на стартапах та інноваціях, можуть підтримати циркулярні проєкти.

Ці приклади демонструють, як фонди та інвестори можуть підтримувати циркулярні ініціативи та сприяти сталому розвитку.

Останніми роками ринок фінансових інструментів по фінансуванню зеленої економіки стрімко зростає внаслідок зацікавленості інвесторів у проєктах, які сприяють формуванню чистої вуглецевої економіки (net-zero economy) [6]. До найбільш популярних «зелених» фінансових інструментів слід віднести наступні:

1. Зелені облігації (Green Bonds). Вони представляють боргові цінні папери, які емітуються компаніями, банками або окремими державами для фінансування екологічних проєктів. Зелені облігації можуть бути пов'язаними із проєктами по відновленню природи, енергоефективності, відновлюваної енергії та іншими зеленими ініціативами.

2. Зелені кредити (Green Loans). Ці кредити надаються банками або іншими фінансовими організаціями для фінансування проєктів, спрямованих на сталий розвиток. Зелені кредити можуть бути використаними в якості інвестицій в екологічно чисті технології, оновлення інфраструктури та задля досягнення інших зелених цілей.

3. Екологічне страхування. Даний тип страхування покриває ризики, пов'язані із екологічними проєктами. Наприклад, страхування від повенів, землетрусів або інших природних катастроф.

4. Зелений краудфандінг (Green Crowdfunding). Це - спосіб залучення коштів від широкого кола інвесторів (широкої аудиторії) для реалізації зелених проєктів. Люди мають можливість вкласти кошти у проєкти, які сприяють екологічній стійкості.

Список використаних джерел:

1. Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. and Hultink, E. (2017). The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757–768.

2. Vicentini, F. (2020). The implementation of circular economy in an NGO business model: hands Organization's case study. Retrieved from: http://tesi.luiss.it/31584/1/229661_DAGOSTINO_MARIAFRANCESCA.pdf

3. The World Bank (2022). Environmental and Social Standards (ESS). Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-standards>

4. Dubel, M. (2022). Circular economy as a mechanism for achieving the goals of sustainable development in the conditions of globalization and digitalization of the world economy. *Економіка і суспільство*, Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-13>. [In Ukrainian].

5. The World Bank (2019). World Bank Environmental and Social Policy for Investment Project Financing. Retrieved from: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/360141554756701078-0290022019/original/WorldBankEnvironmentalandSocialPolicyforInvestmentProjectFinancing.pdf>

6. Financing Circularity: Demystifying Finance for Circular Economies. Retrieved from: <https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/2023-08/FinCir.pdf>

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСТВ

Хватов Ю.Ю.,

к.е.н, доцент,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Цифрові технології стають нероздільною частиною сучасного світу, впливаючи на всі аспекти життя. Вони стають ключовим фактором у розвитку національних економік, надаючи як нові можливості так і створюючи виклики. З розвитком Інтернету речей, штучного інтелекту, блокчейну та інших інновацій, виникає необхідність вивчення їхнього впливу на економічну стійкість країн.

Інтернет Речей (IoT). Автоматизація процесів за допомогою IoT, робототехніки та інших інновацій дозволяє підприємствам ефективніше використовувати ресурси та зменшувати витрати. В сфері виробництва, компанії використовують IoT для відслідковування роботи обладнання, прогнозування технічних збоїв та запобігання витратам на ремонт. Поширення Інтернету речей впливає і на управління ланцюгами постачання. Системи моніторингу за допомогою сенсорів дозволяють в режимі реального часу відслідковувати стан товарів під час транспортування, що робить постачальницькі ланцюги більш стійкими до ризиків інцидентів та забезпечує більш точне управління запасами.

Блокчейн-Технології. Впровадження блокчейн-технологій у фінансову систему збільшує надійність та прозорість операцій. Системи розподіленого реєстру дозволяють ефективно боротися із фінансовою корупцією та забезпечують більшу економічну стійкість.

Штучний Інтелект (ШІ). ШІ впроваджується в різні сфери, зокрема в оптимізацію виробництва. Виробничі підприємства, які впроваджують системи штучного інтелекту, спостерігають за підвищенням продуктивності та зниженням витрат. Наприклад, застосування алгоритмів машинного навчання у виробництві знижує кількість відходів та ресурсів, що сприяє ефективнішому використанню ресурсів національного господарства. Крім того, ШІ відкриває нові можливості для аналізу великих обсягів даних та прийняття бізнес-рішень на основі прогнозів та аналітики. Алгоритми машинного навчання дозволяють автоматизувати процеси прийняття рішень та виокремлюють ключові тенденції. Фінансові установи, наприклад, використовують ШІ для ризик-аналізу та виявлення аномалій в операціях, що сприяє зниженню фінансових ризиків та підвищенню ефективності управління активами.

Цифрові Інструменти для оптимізації бізнес-процесів. Цифрові технології дозволяють підприємствам вдосконалювати свої бізнес-процеси, починаючи від виробництва та закінчуючи маркетингом та обслуговуванням клієнтів. Впровадження систем ERP (Enterprise Resource Planning) та CRM (Customer Relationship Management) є прикладами цифрових інструментів, які спрощують управління ресурсами та взаємодію з клієнтами. Цифрові технології визначають нові підходи до маркетингу та комунікацій з клієнтами. Соціальні мережі, аналітика веб-сайтів та персоналізовані стратегії дозволяють ефективно взаємодіяти з аудиторією та впливати на її уявлення про продукт чи послугу. Кампанії з використанням інструментів цифрового маркетингу, таких як Google Ads або Facebook Ads, можуть точно налаштовувати аудиторію та вимірювати ефективність рекламних кампаній.

Інноваційні стартапи та ринок праці. Зростання інноваційних стартапів веде до створення нових робочих місць та розширення ринку праці. Динамічний розвиток технологічних компаній вносить значний вклад у формування стійкого національного економічного ландшафту.

Виклики та Ризики. Не дивлячись на позитивний вплив цифрових технологій, існують виклики та ризики, які можуть вплинути на економічну стійкість. Зокрема, це може бути нерівномірний доступ до цифрових технологій, кіберзагрози, та етичні питання, пов'язані із збереженням даних. Для того щоб гарантувати, що вплив цифрових технологій є інклюзивним, необхідно враховувати потреби різних соціальних та економічних груп. Розвиток програм, спрямованих на підтримку цифрової грамотності та доступу до інтернет-ресурсів для всіх, може допомогти зменшити різницю у використанні цифрових можливостей. Враховуючи глобальний характер цифрових технологій, важливо встановити ефективний міжнародний діалог та співпрацю. Створення стандартів та обмін досвідом між країнами може сприяти уникненню надмірного регулювання та забезпечити гармонізацію використання цифрових технологій у різних частинах світу.

Цифрові технології стають драйвером змін у національних економіках, забезпечуючи їхню економічну стійкість та інноваційний розвиток. Зростання продуктивності, оптимізація бізнес-процесів та створення нових можливостей є ключовими аспектами цього впливу. Проте для досягнення максимальної вигоди необхідно розвивати інфраструктуру, забезпечувати безпеку та вирішувати етичні питання, щоб зробити цифрову трансформацію дієвою та стійкою. Цифрові технології визначають новий етап економічного розвитку, і їх вплив на економічну стійкість є надзвичайно важливим. Концепції інновацій, цифрової трансформації та взаємодії між технологіями та економікою надають теоретичний фундамент для розуміння цього впливу. Аналіз прикладів демонструє конкретні втілення цих концепцій у реальному економічному середовищі. Розуміння

теоретичних засад дозволить не тільки ефективніше використовувати цифрові технології, але і передбачати можливі наслідки для економічної стійкості у майбутньому.

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

Ладиченко К.І.,

к.е.н, доцент,

Державний торговельно-економічний університет

Чернишенко К. І.,

студентка 2 курсу,

Державний торговельно-економічний університет

Розвиток креативних індустрій має першорядне значення для сучасної економіки будь-якої країни, адже вони генерують нові робочі місця, стимулюють економічне зростання та диверсифікують економіку. Креативні індустрії також є джерелом інновацій та нових ідей, які можуть бути використані в інших секторах економіки, підвищуючи конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Для будь-якої країни креативні індустрії є ще й інструментом формування національної ідентичності та просування власних наративів на міжнародній арені.

Креативні індустрії, які включають в себе все - від відеоігор і моди до музики і кіно, вже не розглядаються лише як мистецькі напрями, а скоріше як каталізатор експортного потенціалу економіки та джерело творчого руйнування та неруйнівного творення в економіці.

Одним із найкращих прикладів того, як розвинена країна використовує потенціал креативних індустрій, є США. Голлівудські фільми лідирують у міжнародному прокаті, але цифрові гіганти Кремнієвої долини, такі як Apple та Netflix, переосмислюють те, як люди споживають розваги. Музичний бізнес США також активно експортує, а також заохочує інновації та залучає висококваліфікованих працівників. Економіка США зростала в середньому на 2,3% на рік у період з 2010 по 2020 рр., а експорт креативних товарів і послуг збільшувався на 4,2 % щороку [1]. Однак пандемія COVID-19 змінила цю закономірність. У той час як потреба в онлайн-послугах стимулювала зростання технологічного сектору, інші креативні сектори, такі як жива музика та кіновиробництво, зіткнулися з серйозними труднощами. Падіння експорту креативних товарів і послуг на 8 % у 2020 р. продемонструвало, наскільки вразливими до пандемії були деякі креативні сектори [2]. Креативні індустрії США продемонстрували стійкість перед обличчям цих труднощів; багато з них модифікували свої виробничі технології та відкрили нові способи залучення глядачів в електронному форматі, як от проведення концертів онлайн.

До війни креативні індустрії в Україні переживали період стрімкого зростання та утвердження себе як вагової частки національної економіки. У

секторі спостерігалось постійне зростання як виробництва, так і експорту креативних товарів та послуг. Експорт, що охоплює розробку програмного забезпечення, ІТ-консалтинг та інші послуги, пов'язані з технологіями, досяг вражаючих цифр: за оцінками, він генерував понад 1 млрд дол щорічно. За оцінками, креативний сектор у 2021 році зробив внесок у ВВП України понад 4 %, що підкреслює його значення в національному економічному ландшафті [3]. З початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 р. сфера креативних індустрій зазнала значної кризи. Концерти живої музики відбуваються рідко, компаніям, що займаються дизайном одягу, може бути складно забезпечити постачання або безпечну роботу. Експорт креативних товарів і послуг стає все складнішим і дорожчим через перебої в ланцюгах постачання та логістичні проблеми. На жаль, внаслідок війни відбувається "відтік мізків" творчого потенціалу. Близько 20 % музикантів, художників та ІТ-спеціалістів покинули країну в пошуках безпеки, що вплинуло на ринок праці [4]. Війна спричинила зміну національних пріоритетів, коли більше ресурсів спрямовуються на підтримку військових зусиль і менше уваги приділяється творчим починанням. За деякими оцінками, експорт креативної індустрії в деяких галузях з початку війни скоротився на 70 %.

Разом з тим креативні індустрії України допомагають формувати імідж країни за кордоном та боротись з дезінформацією з боку РФ.

Зміна пріоритетів не завадила українським виробникам відкривати нові ринки, потужно представляти національні продукти креативних індустрій в багатьох країнах світу. На економічне здоров'я країни впливає експорт інноваційних продуктів та послуг, підвищення зайнятості у цих секторах та підтримки та розширення креативного сектору.

Креативні індустрії, незважаючи на такі виклики, як війна в Україні та пандемія, можуть стимулювати економічне зростання та підвищувати стійкість. Цифрова адаптація та нове світове визнання дають відкривають нові обрії для вітчизняних креативних секторів економіки.

Список використаних джерел:

1. Хонг Я. Взаємозв'язок між категоричною невизначеністю економічної політики на основі новин та ВВП США: Змішано-частотний аналіз причинно-наслідкових зв'язків Грейнджера. *Finance Research Letters* 48, 2022: 103024.
2. Бецлер Д. COVID-19 і мистецькі та культурні сектори: Дослідження контекстуальних чинників країн та ранніх політичних заходів. *Міжнародний журнал культурної політики* 27.6, 2021: 796-814.

3. Карий, О. І. Розвиток ІТ-сфери України: чинники та напрями активізації. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління* 5.1, 2021: 42-55.
4. Батюк А. Стан та перспективи розвитку ринку праці креативного сектору України в умовах війни. *Молодий вчений* 9 (121), 2023: 47-52.

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ: ДОСВІД ПОПЕРЕДНІХ П'ЯТИ ДЕСЯТИЛІТЬ

Терпицький Е. Л.

к.е.н, асистент,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Економіка Сполучених Штатів Америки є однією з найпотужніших та найвпливовіших у світі. Проте, незважаючи на її сильні сторони, вона також стикається з рядом викликів, які можуть вплинути на її стійкість. Кризові явища глобального та національного рівня, які періодично піддавали випробуванню здатність США “реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища шляхом безперервного удосконалення складових її внутрішньої структури на основі механізму адаптації з метою забезпечення цілей соціально-економічного розвитку та ефективного функціонування національної економіки” [1, с. 18], з одного боку, слугували каталізатором формування механізмів пристосування до нових умов економічного життя, а з іншого – демонстрували життєздатність економічної моделі, яку збудували Сполучені Штати Америки протягом другої половини ХХ століття.

Потрясіння 70-х років, викликані стрімким зростанням цін на сировину, і відзначені таким явищем, як стагфляція, а також структурна криза 1980–1982 рр., що вразила Сполучені Штати, обумовили необхідність пошуку більш гнучких підходів до регулювання економічними процесами. “Рейганоміка” стала американським варіантом неоконсервативної економічної політики, теоретичним підґрунтям якої виступили “економіка пропозиції” А. Лаффера та монетаризм [2, с. 181].

За адміністрації Р. Рейгана і майже двадцять років потому економіка США перебувала у фазі підйому. У цей час були характерними помірні, але стабільні темпи економічного зростання за рахунок збільшення інвестицій в будівництво житла та оновлення технологічної бази виробництва. Центральним інститутом запровадження монетаристської політики у США виступала Федеральна резервна система (ФРС), яку протягом 1987-2006 рр. очолював Алан Грінспен. За іронією, саме на його адресу згодом були спрямовані звинувачення у провокуванні наступної руйнівної для економіки США кризи 2008-2009 рр.

Під час фінансової кризи 2008-2009 рр., яка набула глобальних масштабів, відбувся обвал американського іпотечного ринку, крах найбільших американських інвестиційних банків, обвальне падіння індексів фондового ринку США, і як результат – загальна рецесія економіки [3].

У відповідь на новий виклик, уряд США запровадив ряд заходів для стабілізації економіки, зокрема, були прийняті спеціальні програми стимулювання (Американський закон про стабілізацію економіки 2008 року та Закон про стимулювання економіки та реінвестиції 2009 року), збільшено державні витрати та знижено податки. Після фінансової кризи уряд США вжив заходів для посилення регулювання фінансового сектору, а також переглянув свою торговельну політику.

Наступним викликом для стійкості економіки США стала пандемія COVID-19. Введення жорсткого карантину призвело до зупинки виробництва, бізнес припинив повноцінно функціонувати, а рівень безробіття зріс до історичного максимуму. Пандемія COVID-19 мала негативний вплив на фінансові ринки, зокрема, спричинила крах фондового ринку 2020 року.

Однак після пандемії, уже у 2021 році відбулось стрімке відновлення економіки США, яке характеризувалось зростанням обсягу реального ВВП на рівні 5,7 відсотка. Уряди штатів акумулювали грошові резерви розміром понад \$250 млрд, що приблизно вдвічі більше, ніж у 2019-му. Домогосподарства накопичили понад \$1,5 трлн надлишкових заощаджень порівняно з часами до пандемії.

Відповідаючи на питання "чому американська економіка стійка?", сучасні економісти пропонують розглянути наступні фактори, які зробили економіку США високо адаптивною до низки потрясінь за останні 50 років.

По-перше, ефективна монетарна політика, і потужна роль ФРС у її запровадженні.

По-друге, диверсифікованість американської економіки, що зменшує загальний вплив шоку, оскільки деякі галузі працюють краще, ніж інші.

По-третє, гнучкість робочої сили. Під час пандемії COVID-19, коли працівники масово втрачали роботу, багато з них стали самозайнятими та почали працювати на онлайн-платформах.

Нарешті, четвертим фактором є динамічність та глобальне лідерство транснаціональних корпорацій США. Сьогодні транснаціональні корпорації США домінують у світових рейтингах: чотири з п'яти найбільших компаній світу — Apple (\$3 трлн), Microsoft (\$2,4 трлн), Alphabet (\$1,7 трлн) і Amazon (\$1,4 трлн) — мають штаб-квартири в США, а серед першої двадцятки ТНК лише п'ять знаходяться за межами США [4].

Стійкість економіки США допомагає країні утримувати лідируючу позицію у сучасному світу. США відіграють важливу роль у формуванні світової економіки та впливають на глобальний економічний порядок. Глобальне лідерство США допомагає встановлювати міжнародні стандарти, робить їх головним учасником у вирішенні міжнародних проблем і сприяє стабільності та розвитку. Відповідальність за глобальне лідерство також

накладає на США зобов'язання щодо розв'язання глобальних викликів та підтримання співпраці з іншими країнами для досягнення політики стабільного світу [5].

Список використаних джерел:

1. Система забезпечення стійкості національної економіки та її безпеки: теорія, методологія, практика управління [текст]: [монографія] / В. Г. Маргасова. – Чернігів: Вид. «Десна Поліграф». – 2014. – 416 с.
2. Юхименко П.І. Монетаризм: теорія і практика: Монографія. – К.: Кондор, – 2005. – 312 с.
3. Воронова О. В., Марущак С.М., Пугачов М.І. Глобальні фінансово-економічні кризи та їх вплив на економіку держав. Економіка та суспільство. Випуск # 51 / 2023.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-9>
4. Nick Sargen, What makes the US economy so resilient?
<https://thehill.com/opinion/finance/4218495-what-makes-the-us-economy-so-resilient/>
Чому США є винятковою та величною державою? URL:
<https://texty.org.ua/articles/107496/chomu-ssha-ye-vynyatkovoyu-i-velychnoyu-derzhavoyu-poyasnyuye-istoryk/>
5. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин. Історія і політологічні дослідження. ДНУ ім. В. Стуса. Вінниця. 2019. № 1(64).

ВУГЛЕЦЕВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ В ЄС: НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МОЖЛИВІ АЛЬТЕРНАТИВИ

Подольчук Д. В.,

доктор філософії з міжнародних економічних відносин

У рамках Європейського зеленого курсу, спрямованого на досягнення амбітних кліматичних цілей, Європейський Союз (ЄС) розглядає можливість впровадження механізму вуглецевого коригування імпорту (СВАМ). Цей механізм покликаний вирішити кілька ключових завдань: захистити внутрішню промисловість ЄС від конкуренції з боку виробників з країн з менш суворими екологічними стандартами, стимулювати інші країни до впровадження власних вуглецевих податків та запобігти потенційному «витоку вуглецю» – перенесенню виробництва до країн з менш жорсткими екологічними нормами [1]. Однак, впровадження СВАМ може мати значні наслідки для торгових партнерів ЄС, особливо для країн, які наразі мають менш суворі кліматичні правила та значну частку експорту до ЄС. Наприклад, у 2020 році частка експорту України до ЄС становила 63 % від загального обсягу українського експорту [4].

Україна, яка має енергоємну економіку та високу вуглецеву інтенсивність виробництва, може постраждати найбільше від впровадження СВАМ. Зокрема, вуглецева інтенсивність виробництва чорних металів в Україні в 3-4 рази перевищує середні показники ЄС [2]. Потенційне зниження доходу на душу населення в Україні внаслідок впровадження СВАМ оцінюється на рівні 0,4% [3]. На галузевому рівні, хімічна продукція та чорні метали постраждають найбільше. За умови використання вуглецевої інтенсивності України, експорт чорних металів до ЄС може скоротитися на 25,8% [3]. Однак, потенційна переорієнтація експорту України на інші країни частково компенсує втрати.

Російська військова агресія проти України вимагає переосмислення СВАМ з трьох причин. По-перше, зміни в торгівлі зі східноєвропейськими країнами, такими як росія, Україна та Туреччина, можуть вплинути на ефективність СВАМ. По-друге, країни, що розвиваються, висловлюють застереження щодо використання торговельних заходів для неторгових цілей, що може ускладнити впровадження СВАМ. По-третє, репутація СВАМ як «зеленого протекціонізму» може підірвати співпрацю з країнами, що розвиваються, у досягненні амбітних кліматичних цілей [2].

Існує альтернатива СВАМ – використання кліматичного внеску на основі акцизного збору [2]. Цей підхід забезпечить чіткий стимул для кліматично нейтрального виробництва без ризику витоку вуглецю. Кліматичний внесок буде базуватися на стандартизованих значеннях

інтенсивності викидів, які застосовуватимуться однаково до національних та імпортованих матеріалів, таких як сталь, цемент або пластик. На відміну від СВМ, який вимагає складних розрахунків вуглецевого сліду для кожного продукту, кліматичний внесок є простішим в адмініструванні та менш вразливим до маніпуляцій. Крім того, цей підхід також охоплює базові матеріали як частину готової продукції та може бути скасований при експорті [5].

Співпраця з третіми країнами є ключовою для досягнення амбітних кліматичних цілей. ЄС доцільно підтримувати амбітні треті країни та дозволити їхнім урядам використовувати найбільш перспективні інструменти - ціноутворення на вуглець чи ін.. Кліматичне фінансування, закріплене у двосторонній співпраці, як це відбувається з Південною Африкою чи Індією, є центральним для цієї підтримки [1]. Наприклад, ЄС та Індія нещодавно оголосили про створення Партнерства зі сталого розвитку та інновацій, яке передбачає співпрацю у сферах відновлюваної енергетики, енергоефективності та сталого фінансування [2]. Доходи від СВМ можуть бути перенаправлені на допомогу країнам, що розвиваються, у екологізації їхньої промислової бази, а в Україні вони мають підтримати зелений план Маршалла та шлях до низьковуглецевої економіки після війни [2].

Отже, впровадження СВМ має потенційні переваги для досягнення кліматичних цілей ЄС, але також створює виклики для торгових партнерів, особливо для України. Альтернативні підходи, такі як кліматичний внесок на основі акцизного збору та посилення двосторонньої співпраці у сфері кліматичного фінансування, можуть бути більш ефективними та справедливими інструментами досягнення кліматичних цілей без негативних наслідків для третіх країн.

Список використаних джерел:

1. EU carbon border adjustment mechanism: Implications for climate and competitiveness. Think Tank. European Parliament. (2022, March 31). [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)698889](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)698889).
2. Why the war in Ukraine warrants a rethink of the EU carbon border tax. (2024, March 31). <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/why-the-war-in-ukraine-warrants-a-rethink-of-the-eu-carbon-border-tax/>.
3. Chepeliev, M. (2021). Possible Implications of the European Carbon Border Adjustment Mechanism for Ukraine and Other EU Trading Partners. *Energy RESEARCH LETTERS*, 2(1). <https://doi.org/10.46557/001c.21527>.
4. Trade Map - Trade statistics for international business development. (2024, March 31). <https://www.trademap.org>.

UKRAINE'S DIGITAL RESILIENCE DURING WARTIME

Kateryna Markevych

PhD in Economics,

International Research & Exchanges Board

With each passing year, digitalization changes economies and societies, forming new environments, ecosystems, and economic development models. Digitalization has become the global driver, increasing competitiveness in all economic sectors, providing countless business opportunities, and expanding access to foreign markets. In turn, digitalization opens new opportunities for export operations, linking domestic companies to global value chains, adapting to specific conditions, or opening new “niche” sectors, in the creative economy.

Digital technologies (DTs) have become important assets that can make various processes more efficient. DTs are one of the key production factors along with land, capital, and labor. Use of DTs can increase labor productivity, employment, well-being, environmental quality, and overcome challenges in health care, education, and public administration.

Ukraine does not stand aside from global trends. Having started digitalization, Ukraine could transform management processes, develop e-government systems, and achieve progress in providing electronic access to public information and open data. According to *Open Data Maturity Report*, in 2023 Ukraine took 3rd place in the open data ranking, demonstrating spectacular growth [1]. DTs could help Ukraine automate many procedures, modernize equipment, optimize management and business processes, and decrease barriers to entering foreign markets. For instance, in 2021 exports of IT services amounted to \$6.9 bn (37% of exports of all services). In 2023 IT share in total export of services was 43% [2].

The Brookings Institution research paper *Ukraine: Digital Resilience in a Time of War* analyzed the Ukrainian government and society digitization over the past 11 years. The findings indicated that the existing digital potential and electronic services made it possible to adapt and create new opportunities to ensure the stability of the country and lay the foundations for building win-win relations with global partners [3]. Due to *Diiia* Ukraine became the first country where a digital passport became equivalent to a paper one.

The war intensified the development of the digital economy in Ukraine. Since the outbreak of the full-scale invasion, the real anti-corruption and economic effect of digitization is UAH 16.3 bn, potential anti-corruption and economic effect – is UAH 48 bn. In extremely difficult conditions, Ukraine continues to shape a secure digital future. This refers to: (1) digital visa-free access to the EU; (2) joining the European free roaming area; (3) public-private

partnership in restoration of infrastructure destroyed by the war and the construction of new building related to the post-war reconstruction of Ukraine`s economy; (4) motivation to invest in domestic Internet infrastructure and telecommunications companies to become IT center of Europe; (5) economic recovery marketing in Ukraine based on *Made with Bravery* marketplace platform creation; (6) “digital lend-lease” programs. Details are set out in the National Informatization Program for 2022-2024, approved by the resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated July 8, 2022, No.2360-IX, and in the Recovery Plan of Ukraine.

Since 2022, the technological sector continued strengthening as an economic growth driver. Further development of digital capabilities and coverage of millions of Ukrainians with electronic services can catalyze significant progress. Cooperation between foreign technology companies and the Ukrainian armed forces stimulates experiments in military artificial intelligence and the creation of a military laboratory of the future. The *Brave1* digital platform, through which defense-technical companies, startups, and ordinary Ukrainians can promote their products (drones, software for deciphering artificial intelligence, radios that prevent Russian jamming, demining equipment, *etc.*) contributes to the acceleration of the most significant fundamental changes in war [4].

However, the underdevelopment of technological platforms and the rather low digital literacy of the population do not fully ensure economic growth and state security. Also, Ukraine`s use of digital tools raises complex questions about how DTs used in wartime can affect state stability.

References:

1. Open Data Maturity Report 2023, Publications Office of the European Union, 2023, odm2023_report.pdf (europa.eu)
2. Дохід від ІТ-експорту падає, проте все ще більший за період до великого вторгнення. – Опендатабот, 12 травня 2022р., <https://opendatabot.ua/analytics/it-export-dynamics-2023-1>
3. Ingram G., Vora P. Ukraine: Digital resilience in a time of war. Brookings Institution, January 30, 2024, <https://www.brookings.edu/articles/ukraine-digital-resilience-in-a-time-of-war/>
4. Тиравський В. Світові технологічні компанії перетворили Україну на військову лабораторію штучного інтелекту. Foreign Ukraine, <https://foreignukraines.com/2024/02/20/global-technology-companies-have-turned-ukraine-into-a-military-laboratory-of-artificial-intelligence/>

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ, СПРИЧИНЕНОЇ ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ, НА ЕКОНОМІЧНУ СТІЙКІСТЬ КРАЇН СВІТУ

Шепель О.С.,
здобувач, асистент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Міграційна криза в Європейському Союзі, спричинена масовим переміщенням українців країнами Європи, спершу викликала значне занепокоєння для економічної стійкості країн-членів ЄС, однак географічна та культурна близькість України до Європи, наявність української діаспори та статус тимчасового захисту сприяли збільшенню участі переміщених осіб у робочій силі. Однак, наявні дані показують, що інтеграція переміщених осіб на їхніх ринках праці є помірною. Інтеграція українських мігрантів впливає на показники ринку праці країн-реципієнтів. Зокрема, Європейський центральний банк очікує, що від 25% до 55% українських мігрантів працездатного віку стануть складовою ринку праці єврозони в середньостроковій перспективі. Передбачається, що мігранти матимуть позитивний вплив на бюджет та економіку країн-реципієнтів, якщо вони залишатимуться в цих країнах довше кількох років і активно залучатимуться до ринку праці, в іншому випадку, вони лише створюватимуть додаткові проблеми для державних фінансів у короткостроковій перспективі [1].

Урядові витрати країн-реципієнтів на освіту, охорону здоров'я та житло мігрантів, маючи позитивний вплив на економічне зростання, посилять проблеми для державних фінансів цих країн. Короткостроковий фіскальний вплив українських мігрантів на економіку країн ЄС приблизно в 30–37 мільярдів євро, або 0,19–0,23% ВВП ЄС. При цьому найбільші витрати несуть країни, що межують з Україною, та країни Балтії. Станом на 2022 рік, підрахунки Європейського інвестиційного банку свідчать, що на адаптацію мігрантів Латвія могла б витратити 9% ВВП, Естонія – понад 7% ВВП, Угорщина, Польща та Чехія – 4–6% ВВП. Чистий фіскальний ефект буде позитивним для Європи в довгостроковій перспективі, оскільки українці активно інтегруються в європейський ринок праці. Зокрема, яскравим прикладом такої інтеграції в ринок праці є сплата податків українськими мігрантами в Польщі. Зокрема, за підрахунками Центру досліджень міграції Варшавського університету, українці в Польщі сплатили 10 мільярдів польських злотих (близько 2,4 млрд дол США) податками в 2022 році [2-3].

З одного боку, високі витрати на енергоносії можуть стати стимулом економічної рецесії в ряді країн, яка може вплинути на європейські ринки праці для мігрантів. З іншого боку, високі витрати спричинили бум промисловості вичерпного палива в деяких частинах Глобального Півдня, що може зменшити міграцію до Європи. Галузі промисловості, які видобувають газ, нафту та вугілля, потребують більше працівників, а країни з насиченими коштами економіками, наймуть більше людей для роботи в інших комерційних секторах. Непрямим наслідком війни в Україні може бути зміна моделей міграції через менші можливості в Європі та вищі потреби в працівниках в країнах з традиційною нафтовою економікою, таких як ОАЕ та Саудівська Аравія, або в нових центрах видобутку нафти та газу, таких як Сенегал і Танзанія.

Війна в Україні не вплине безпосередньо на переслідування, які відбуваються деінде. Крім того, немає жодних ознак того, що війна вплине на критерії, які приймають країни для визначення відповідності, або механізм отримання притулку. Цілком можливо, що більш рішуча зовнішня політика Росії, особливо в регіоні Сахель, може посилити збройний конфлікт. Якщо так, то подальше збільшення кількості біженців може призвести до непрямого впливу вторгнення в Україну [4].

Якщо війна в Україні та її наслідки триватимуть роками, можуть виникнути довгострокові наслідки. Тривалі високі витрати також можуть мати ефект другого порядку. Наприклад, у випадку, якщо уряди будуть не в змозі продовжувати субсидувати продукти харчування та паливо для незахищених категорій населення, наслідком буде подальше зростання внутрішніх цін. Тиск на бюджети домогосподарств через роки високих витрат на їжу та енергоносії може збільшити мотивацію до міграції за кордон, щоб, наприклад, мати можливість надсилати грошові перекази додому [5].

Список використаних джерел:

1. Pyshchulina O. Migration patterns and impacts: lessons for Ukraine / O. Pyshchulina, V. Yurchyshyn,. // Razumkov Centre. – 2023. – №5. – С. 13.
2. Pogarska O. How Ukrainian migrants affect the economies of European countries [Електронний ресурс] / O. Pogarska, O. Tucha, I. Spivak // CEPR. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://cepr.org/voxeu/columns/how-ukrainian-migrants-affect-economies-european-countries> (Дата доступу: 20.09.2023).
3. OECD (2022), “The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries”, 27 July.

4. Ukrainian World Congress (2022), “Ukrainian Refugees Uphold Rather Than Burden Polish Economy”, 9 November.
5. Nicholas M. Consequences of the Invasion of Ukraine for Migration from the Global South [Электронный ресурс] / М. Nicholas, М. Mathilde Bålsrud // Peace Research Institute Oslo. – 2022. – Режим доступа до ресурсу: <https://migration.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=208&type=publicationfile> (Дата доступу: 11.09.2023).

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ГАНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Шепель О.С.,
здобувач, асистент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Протягом багатьох років Гана позиціонувала себе як стабільна економіка, яку Світовий банк колись назвав сяючою зіркою Африки. У 2019 році вона мала найшвидше зростаючу економіку у світі після того, як вона подвоїла своє економічне зростання. Проте комбінація внутрішніх дисбалансів та зовнішніх шоків мала для країни руйнівні наслідки, спричинивши безліч макроекономічних проблем. Незважаючи на те, що Гана є великим експортером какао та золота, зараз вона бореться з найгіршою фінансовою кризою за останнє десятиліття.

Рік ознаменувався знеціненням валюти, зростанням інфляції та падінням довіри інвесторів. Попередні фіскальні ослаблення, такі як зростаючий борговий тягар, жорсткий бюджет, ослаблений високими витратами в енергетичному секторі та хронічно низькі державні доходи, були поглиблені складними глобальними економічними умовами. У 2020 році відбулося значне падіння доходів у поєднанні зі зростанням державних витрат. В основному, вони були пов'язані з COVID-19, оскільки уряд застосував популістський підхід, забезпечивши безкоштовну воду та електроенергію для громадян і нагодувавши 470 тис. домогосподарств під час тритижневого карантину, який коштував країні 9,4 мільйона доларів.

2021 рік поглибив борговий тягар, оскільки інфраструктурний проект, розпочатий з метою будівництва лікарень, доріг та шкіл змусив уряд продовжувати запозичувати, а економіка залишилася в стані великого державного боргу. Згідно з даними, опублікованими центральним банком, станом на кінець 2021 року боргове навантаження країни становило 79% ВВП, а на кінець 2022 року досягнуло рекордної позначки в 89 %.

Звіт Світового банку в червні 2022 показав, що 850 тисяч жителів Гани перетнули межу бідності, приєднавшись до 6 мільйонів, які вже належать до цієї категорії. У період з січня по грудень 2022 року інфляція в річному обчисленні зростає з 14 до 54 %, досягнувши рівня, небаченого з початку 2000-х років, а національна валюта, седи, втратила більш ніж половину своєї вартості по відношенню до долара.

Економіка Гани потребувала негайних рішень, тож ще протягом 2022 року центральний банк Гани підвищив процентні ставки, намагаючись приборкати стрімку інфляцію. Центральний банк також звернув увагу на

розвиток свого сектору мікро-, малих і середніх підприємств (ММСП) і, у співпраці з Валютно-фінансовим управлінням Сінгапуру, запустив відкриту глобальну ініціативу UTC. Ініціатива UTC пропонує основу для створення довірених облікових даних, які допомагають охарактеризувати кредитоспроможність ММСП, щоб вони могли мати кращий доступ до фінансування.

У травні 2023 року Міжнародний валютний фонд оголосив про розширену кредитну лінію на 3 млрд доларів для Гани в надії відновити економіку країни після дефолту зовнішнього боргу наприкінці 2022 року. Програма також була зосереджена на заохоченні приватних інвестицій і зростання. Середньострокові та довгострокові політичні дії включали спрямування інвестицій у сільськогосподарські дослідження та передачу технологій, щоб допомогти підвищити продуктивність і знизити витрати виробництва, а також покращити якість і безпечність харчових продуктів. Крім того, сприяння стійкому сільському господарству, резистентному до зміни клімату, може допомогти фермерам протистояти майбутнім потрясінням.

Економіка країни продемонструвала значне зростання в 2023 році, при цьому лідирували сектори сільського господарства та сфери послуг. Сільське господарство зазнало значного зростання на 5,9%, завдяки значному зростанню в різних підсекторах. Наприклад, рослинництво зросло на 7 %. І навпаки, промисловий сектор зіткнувся зі скороченням на 4,3%.

Сектор послуг, який охоплює широкий спектр галузей промисловості, демонстрував зростання в усіх своїх підсекторах. Оскільки світові ринки все більше переходять до моделей, орієнтованих на послуги, Гана позиціонує себе як стратегічне місце для інвестицій у такі сектори, як фінанси, телекомунікації та готельно-ресторанна справа. Це всебічне розширення свідчить про стійкість і стабільність економіки Гани, орієнтованої на послуги.

Гана продемонструвала позитивні показники зростання, які варіювались від 2 до 4,2% протягом чотирьох кварталів 2023 року. Уряд та приватний бізнес працюють для залучення інвестицій та зростання виробництва товарів та послуг. Наразі економіка Гани позиціонує себе як стійка економіка, здатна ефективно реагувати на виклики внутрішніх шоків та зовнішніх турбулентностей. Позитивні показники зростання реалізуються за рахунок:

- залучення інвестицій в приватний сектор;
- зміцнення сільського господарства, яке базується на принципах сталого розвитку;

- всеосяжного розширення сектору послуг, що демонструє здатність Гани адаптуватися до мінливого глобального економічного ландшафту, що робить її привабливим місцем для інвестицій, орієнтованих на послуги;

- загального економічного зростання Гани яке, незважаючи на скорочення в промисловому секторі, свідчить про стійкість і здатність орієнтуватися на сектори з потенціалом зростання;

- географічного розташування, яке сприяє тому, що Гана є стратегічним регіональним центром, що забезпечує доступ до більш широкого ринку та сприяє торгівлі в рамках Економічного співтовариства західноафриканських держав;

- зобов'язання уряду Гани створити сприятливе бізнес-середовище за допомогою різноманітних ініціатив і політики, що надає додатковий рівень впевненості потенційним інвесторам.

Список використаних джерел:

1. Ghana - national debt in relation to gross domestic product (GDP) 2018-2028* | Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/447502/national-debt-of-ghana-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/> (date of access: 29.01.2024)
2. Mensah K. How Ghana, Africa's rising star, ended up in economic turmoil. *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/features/2022/12/31/how-ghana-africas-rising-star-ended-up-in-economic-turmoil> (date of access: 29.01.2024).
3. Ghana: Some progress but many weaknesses. *economic-research.bnpparibas.com*. URL: <https://economic-research.bnpparibas.com/html/en-US/Ghana-Some-progress-many-weaknesses-10/16/2023,49003> (date of access: 29.01.2024).
4. (KIA) I. A. K. Ghana's Resilient Economy Beckons Global Investors. *LinkedIn: Log In or Sign Up*. URL: https://www.linkedin.com/pulse/ghanas-resilient-economy-beckons-global-investors-koomson-kia--ps15e?trk=article-ssr-frontend-pulse_more-articles_related-content-card (date of access: 29.01.2024).
5. World Bank Group. Ghana's Economy Expected to Recover Its Potential By 2025, says World Bank Report. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/07/19/ghana-economy-expected-to-recover-its-potential-by-2025-says-world-bank-report> (date of access: 29.01.2024).
6. Al Jazeera. Lack of safety nets hurt Ghana's most vulnerable as economic woes deepen. *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/features/2023/10/5/lack-of-safety-nets-hurt-ghanas-most-vulnerable-as-economic-woes-deepen> (date of access: 29.01.2024).

7. 'Don't waste a crisis': Ghana's road to recovery. *The Banker – Unrivalled coverage of global finance & banking*. URL: <https://www.thebanker.com/Don-t-waste-a-crisis-Ghana-s-road-to-recovery-1701253410> (date of access: 29.01.2024).

HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT IN UKRAINE DURING THE WAR AS A BASIS FOR ECONOMIC SUSTAINABILITY IN THE INTERNATIONAL ARENA

Andriunina D.,
PhD student,
Ministry of Economy of Ukraine

Human capital is a crucial factor for the resilience and recovery of Ukraine's economy during times of full-scale war. This capital is formed through education, training, creative and professional development, as well as health and psychological well-being. Success depends on the combination of supply and demand in the labour market, and the smart allocation and efficient use of human capital in all sectors of the economy, including the public and private sectors. Public policies, such as educational programmes, healthcare, and professional development programmes, play a crucial role in shaping human capital and contributing to economic development. Additionally, the effective utilization of human capital leads to increased labour productivity, the creation of new business opportunities, and enhanced competitiveness in the global market.

Human capital refers to the knowledge, skills, experience, and qualifications possessed by individuals that can be utilised to achieve the objectives of an enterprise or a country. Human capital is a crucial resource for the development of the economy and society as a whole [1].

Human capital is a crucial factor in ensuring a country's economic sustainability. A skilled workforce contributes to increased labour productivity and innovative economic development, enabling businesses to use resources efficiently and compete in the international market. A skilled workforce contributes to increased labour productivity and innovative economic development, enabling businesses to use resources efficiently and compete in the international market. The development of human capital is closely linked to a country's economic sustainability. This is because a stable economic environment promotes investment in education, employment, and the development of scientific and technological potential. Therefore, human capital development and economic sustainability are correlated, contributing to a country's successful development and international competitiveness.

Historically, Ukraine has lagged its neighbours and middle-income countries in terms of economic and human capital. The ongoing war has severely damaged Ukraine's human capital, resulting in a significant loss of life, injuries, and trauma, leaving many unable to work. Furthermore, the full-scale invasion has led to an unprecedented migration crisis. As of 14 March 2024, the United Nations High Commissioner for Refugees reported that there were 6,486,000

forced migrants from Ukraine worldwide, with 5,982,900 recorded in Europe [2]. Additionally, as of 31 January 2024, Eurostat reported approximately 4.3 million Ukrainian citizens as beneficiaries of temporary protection in EU member states [3]. The scale of internal migration is also concerning. As of 29 February 2024, Ukraine had 3,413,47 registered internally displaced persons, according to the International Organization for Migration [4].

It is crucial for Ukraine to halt the depletion of its human capital and establish an environment that fosters the resurgence of both human capital and the economy as a whole. Chapter 7 “Human Capital” of the Ukraine Facility Plan emphasises the following main areas of reform based on the strategic goals for the period 2024-2027: strengthening education and skills, ensuring access to better health and rehabilitation, reintegrating people excluded from the labour market due to various circumstances, including the war, and mitigating the social and economic consequences of the war. Additionally, the Plan aims to increase the percentage of the population that is physically, economically, and socially active [5].

The future of Ukraine is closely tied to investment in its people. The war has emphasized the need for a robust healthcare system, a sustainable and adaptable education system, and social protection programs that aid those in need and promote employment for all capable individuals. Therefore, it is crucial to consider human capital in terms of its economic component, rather than solely its social component, in this context.

Human capital plays a significant role in Ukraine’s economic resilience and recovery during the war. It is essential to effectively utilize human potential in all sectors of the economy and implement public programs that promote its development. The national strategy should aim to halt the loss of human capital and create conditions for economic growth. Investing in the population, building strong health, education, and social protection systems are crucial elements of this strategy. Developing human capital enhances the country’s productivity and international competitiveness, making it a strategic resource for economic growth. Human capital plays a crucial role in Ukraine’s economic recovery and resilience during the war. Developing human capital can enhance the country’s productivity and competitiveness, making it a valuable resource for economic growth.

References:

1. Becker G. S. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education [Електронний ресурс] / Gary S. Becker // Chicago: University of Chicago Press /National Bureau of Economic Research. – 1964. – Resource access mode: <https://cutt.ly/aw9TwdrV>.

2. Ukraine Refugee Situation [Electronic resource] // United Nations High Commissioner for Refugees. – 2024. – Resource access mode: <https://cutt.ly/Tw9TtkCj>.
3. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics [Electronic resource] // Eurostat. – 2024. – Resource access mode: <https://cutt.ly/tw9TyZQm>.
4. Ukraine – Area Baseline Assessment (Raion Level) – Round 33 (February 2024) [Electronic resource] // International Organization for Migration. – 2024. – Resource access mode: <https://cutt.ly/aw9Ty6uq>.
5. План України [Електронний ресурс] // Міністерство економіки України. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/Zw9TubAj>.

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Алієв Е.Ш.,
аспірант,

Західноукраїнський національний університет

Сучасна цифровізація представляє собою процес впровадження та використання цифрових технологій в різних сферах суспільства та економіки з метою поліпшення ефективності, зручності та інноваційності. Сутність цифровізації полягає в перетворенні традиційних процесів, послуг та продуктів за допомогою використання цифрових технологій, таких як штучний інтелект, обробка даних, хмарні технології, Інтернет речей та інші.

Основні аспекти сучасної цифровізації включають: цифрові та високі технології, розвиток цифрових сервісів, цифрова трансформація бізнесу, інноваційні зміни, розвиток цифрового споживання, розвиток цифрової інфраструктури. Зазначимо, що сучасна цифровізація впливає на всі сфери життя суспільства, прискорюючи темпи розвитку, змінюючи способи спілкування та взаємодії, трансформуючи бізнес-моделі та створюючи нові можливості для інновацій та розвитку.

Спираючись на теоретичне підґрунтя дослідження процесу цифровізації [1, 2, 3, 4] можливо зазначити, що концепція цифрової економіки відображає сучасний економічний напрям розвитку, який базується на використанні цифрових технологій та цифрового інструментарію для виробництва, обміну та споживання товарів і послуг. Основними складовими концепції цифрової економіки є:

використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, таких як штучний інтелект, обробка даних, Інтернет речей, блокчейн тощо, для автоматизації процесів, підвищення ефективності та створення нових можливостей;

впровадження цифрових технологій у всі сфери бізнесу, від управління до виробництва та маркетингу, з метою підвищення конкурентоспроможності та забезпечення інноваційного розвитку;

здійснення торгівлі та здійснення фінансових операцій через Інтернет та електронні платіжні системи;

використання цифрових каналів комунікації для просування товарів та послуг, залучення клієнтів та ведення маркетингових кампаній;

надання різноманітних послуг через Інтернет та цифрові платформи, такі як хмарні сервіси, онлайн-консультування, відеоконференції тощо;

зміна способів споживання товарів та послуг через використання цифрових технологій та платформ, таких як мобільні додатки, стрімінгові сервіси тощо.

Таким чином, концепція цифрової економіки відображає перехід

суспільства до нового економічного порядку, що базується на цифрових технологіях, інноваціях та нових способах спілкування та взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V. and Boiko, O. (2019), “Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations”, *International Journal of Recent Technology and Engineering* 8(4), 7888-7893. URL: <https://doi.org/10.35940/ijrte.D9137.118419>
2. Krysovatyu, A., Desyatnyuk, O. and Ptashchenko, O. (2023), “Digital inclusion: financial and marketing aspects”, *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen'*, 3(14), 93-102. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.10>
3. Reznikova N., Ivashchenko O. New normal of the global economy: the meaning and essential characteristics of global risks in the neo-dependence context / N. Reznikova, O. Ivashchenko // *Investytsiyi: praktyka ta dosvid.* – 2017. – Vol. 9. – P. 5-10.
4. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // *Ekonomika ta derzhava.* – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31.

СУТНІСТЬ ЦИФРОВОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Арутюнян О.Г.,
аспірант,

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Цифрова інклюзія означає не лише доступ до Інтернету та технологій, але й можливість користуватися ними з користю та ефективно використовувати їх для різних цілей, таких як освіта, здоров'я, зайнятість, комунікація та інше. Вона також включає в себе зменшення цифрового поділу та розвиток навичок у сфері цифрової грамотності серед населення.

Саме тому сьогодні основними характеристика та особливостями цифрової інклюзії є те, що [1, 2, 3, 4]:

передбачає доступність та доступність цифрових технологій, включаючи доступ до Інтернету, комп'ютерів, смартфонів та інших пристроїв;

включає розвиток та покращення інфраструктури зв'язку, зокрема мереж Інтернету та мобільного зв'язку, які забезпечують доступ до цифрових послуг;

передбачає розвиток навичок у сфері цифрової грамотності, щоб люди могли ефективно користуватися цифровими технологіями, знаходити інформацію в Інтернеті, розуміти цифрові процеси та взаємодіяти в цифровому середовищі;

спонукає включення різних соціальних груп у використання цифрових технологій, включаючи людей з обмеженими можливостями, молодь, літніх громадян, етнічні меншини та інші;

передбачає забезпечення економічної доступності цифрових технологій, включаючи доступні ціни на обладнання та послуги зв'язку.

Загалом, цифрова інклюзія передбачає створення сприятливих умов для того, щоб всі люди могли вільно користуватися цифровими технологіями та брати участь у цифровому суспільстві.

Саме тому спираючись на теоретичні дослідження [1, 2, 3,4] можливим зацентувати увагу на визначенні цифрової інклюзії, як концепції, яка описує доступність та залученість людей у використання цифрових технологій і ресурсів. Основна сутність цифрової інклюзії полягає в тому, щоб забезпечити, щоб всі люди, незалежно від їх соціального статусу, економічного положення або місця проживання, мали доступ до цифрових інструментів, ресурсів та можливостей.

Цифрова інклюзія важлива для забезпечення справедливого та рівного доступу до можливостей, які надають цифрові технології, та для підтримки соціально-економічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
2. Krysovatyu A., Ptashchenko O., Kurtsev O., Arutyunyan O. The Concept of Inclusive Economy as a Component of Sustainable Development. Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development 1/2024, 164-172 URL:<https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5755/4346>
3. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. Журнал стратегічних економічних досліджень, № 6(17), 2023. - С.28-37 URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
4. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. Світ фінансів. № 3(76) (2023). – С. 21-34 URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1629>

СУТНІСТЬ СТРАХОВИХ РИЗИКІВ

Бекетов О.В.,
аспірант,

Західноукраїнський національний університет

У контексті економічної діяльності ризик визначається як ймовірність виникнення події або обставини, яка може мати негативний вплив на досягнення цілей чи результати діяльності підприємства, проекту чи іншої економічної ініціативи. Ризик в економіці може бути пов'язаний з різними аспектами, такими як фінансові втрати, втрата ринкової позиції, невдалий проект чи інвестиція, зміни в законодавстві, політиці або технологіях, природні катастрофи, зміни в інтересах споживачів та інші фактори.

Страхові ризики можливо розглядати з точки зору того, що це є потенційні події або обставини, які можуть призвести до збитків для страхового покриття, що надається страховою компанією. Ці ризики можуть виникати в різних сферах життя та діяльності, включаючи медичне обслуговування, майнові цінності, відповідальність, транспорт, підприємництво та інші.

Основні характеристики страхових ризиків включають [1, 2, 3, 4]:

страхові ризики можуть виникнути несподівано і не передбачатися страхувальником;

вони можуть призвести до фінансових збитків для страховика в разі настання події, застрахованої у полісі;

можуть бути різні події, такі як природні катастрофи, нещасні випадки, крадіжки, пожежі, правопорушення тощо, які можуть призвести до збитків;

якщо страховий випадок настає, страхова компанія здійснює виплати страхувальникові для компенсації фінансових збитків;

страхові ризики можуть бути застраховані шляхом укладення страхових полісів, які визначають обсяг страхового покриття та умови виплат;

компанії можуть вживати різних заходів для управління страховими ризиками, включаючи зменшення ризиків, перенесення ризиків за допомогою страхування, уникнення ризиків та прийняття ризиків.

Таким чином, страхові ризики впливають на різні сфери життя та діяльності, і ефективне управління цими ризиками є важливим аспектом для забезпечення фінансової стабільності та безпеки страхувальника.

Список використаних джерел:

1. Desyatnyuk O., Naumenko M., , Lytovchenko I., Beketov O. Impact of Digitalization on International Financial Security in Conditions of Sustainable Development. Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development 1/2024, 104-114 URL: <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5325/4341>
2. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V. and Boiko, O. (2019), "Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations", International Journal of Recent Technology and Engineering 8(4), 7888-7893. URL: <https://doi.org/10.35940/ijrte.D9137.118419>
3. Панасюк В. М., Гальчак Х. Р., Босий В. А. Особливості обліку розрахунків у сфері е-комерції віртуальними активами (криптовалютою): міжнародний та вітчизняний досвід. Бізнес Інформ. 2023. № 2. С. 222-228. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001404785>.
4. Спільник І.В., Палюх М.С. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019, Випуск 1-2. С. 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Бойчик В.Є.,
аспірант,

Західноукраїнський національний університет

Інтелектуальний капітал підприємства в умовах цифрової економіки стає ключовим ресурсом, який визначає конкурентоспроможність та успішність бізнесу. Спираючись на теоретичне дослідження сутності інтелектуального капіталу, а також на зазначені літературні джерела [3, 4] інтелектуальним капіталом, на авторську думку, можливо розуміти, що це є сукупність нематеріальних активів, які належать підприємству або організації та мають велике значення для його успішної діяльності та забезпечення конкурентоспроможності. Це можуть бути знання, навички, технології, інновації, бренди, авторські права, патенти, дизайн та інші види інтелектуальної власності.

Для розуміння сутності інтелектуального капіталу підприємства в умовах цифрової економіки можливо зазначити наступне:

інтелектуальний капітал підприємства включає в себе знання, компетенції та експертизу його працівників. У цифрову епоху це особливо важливо, оскільки технології швидко змінюються, і успішне підприємство повинне мати здатність до швидкого навчання та адаптації [1,2];

великі обсяги даних стають джерелом конкурентної переваги для підприємств. Здатність збирати, аналізувати та використовувати дані для прийняття стратегічних рішень стає ключовим елементом інтелектуального капіталу;

цифрова економіка створює нові можливості для інновацій та розробок. Підприємства, які активно інвестують у дослідження та розробки нових технологій, можуть забезпечити собі конкурентну перевагу на ринку;

інтелектуальний капітал підприємства також включає в себе його бренд та репутацію на ринку. В цифрових реаліях сьогодення це особливо важливо, оскільки споживачі мають доступ до великої кількості інформації та можуть швидко обмінюватися враженнями про компанію;

захист інтелектуальної власності, такої як патенти, авторські права та товарні знаки, є важливим аспектом інтелектуального капіталу. Вони дозволяють підприємству захищати свої інновації та конкурентні переваги.

У цифрову епоху інтелектуальний капітал стає основною складовою успіху підприємства, і керівництво повинно активно інвестувати в його розвиток та збереження.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu, A. I., Desyatnyuk, O. M., & Ptashchenko, O. V. (2023). Digital inclusion: financial and marketing aspects. Журнал стратегічних економічних досліджень., № 3(14), 2023. - С. 93-102. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>. DOI: 10.30857/2786-5398.2023.3.10
2. Reznikova N., Ivashchenko O., Rubtsova M. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development / N. Reznikova, O. Ivashchenko, M. Rubtsova // *Ekonomika ta derzhava*. – 2020. – Vol. 7. – P. 24-31.
3. Собко О. М., Бойчик І. М., Крисоватий І. А., Смерека С.Б. Розвиток інтелектуального капіталу та управління інноваційними проектами в торгівлі. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 2. С.7-16.
4. Собко О.М., Крисоватий І.А. Оцінювання впливу інтелектуального потенціалу на розвиток інноваційного підприємництва в Україні. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 2. С. 62-69.

**ПЕРСИСТЕНТНА ПРИРОДА ПАРАДОКСУ ТРІФФІНА:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНІЙ МАКРОЕКОНОМІЧНІЙ
СТАБІЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ВАЛЮТНОЇ
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ**

**Буз А.О.,
аспірант,**

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Дослідники як золотого стандарту, так і Бреттон-Вудської системи давно визнали внутрішнє протиріччя між роллю гегемона у наданні міжнародної ліквідності та позицією за чистими активами, яка підтримує випущену ліквідність, подібну до золота. Р. Тріффін заявив, що для того, щоб США могли надати достатньо резервних активів для полегшення коригування платежів, вони повинні постійно наражатися на дефіцит платіжного балансу в рамках офіційних розрахунків, оскільки вони накопичують зобов'язання перед посадовими особами іноземних країн, не збільшуючи офіційних активів, таких як золоті резерви [1]. У сценарії, де вартість долара зафіксована відносно золота, така практика може підірвати довіру іноземців до долара, що потенційно призведе до неминучого набігу на долар США. І навпаки, якщо США скоротять надання ліквідних резервних активів у світову економіку, зростання попиту на ліквідність поряд з економічним зростанням може призвести до нестачі резервних активів, ускладнюючи міжнародні трансакції. Цю парадоксальну ситуацію, відому як «дилема Тріффіна», П. Кенен вирішив за допомогою формальної моделі, що досліджує динаміку платіжного балансу країни з резервною валютою в рамках золотого стандарту, особливо коли нове виробництво золота виявилось недостатнім для задоволення зростаючого глобального попиту на ліквідність [2]. Кенен показав, що система може стати нестабільною, особливо у разі швидкого збільшення приватних доларових авуарів за кордоном.

Е. Депре, Ч. Кіндлбергер і В. Салант, які представляли себе як «точку зору меншості» на тлі впливової на той час позиції Тріффіна, кинули виклик неминучості набігу на долар і наголосили на ролі США як фінансового посередника у світі, де ринки США могли похвалитися більшою широтою та ліквідністю, ніж їхні європейські аналоги [3]. Вони стверджували, що дефіцит платіжного балансу США не був загрозливим, а скоріше відображав дії «світового банкіра», що займається довгостроковим кредитуванням та короткостроковими позиками, аналогічно до кредитування нью-йоркських банків усередині Сполучених Штатів. Вони відкинули можливість набігу на

долар як відображення виключно побоювань деяких керівників центральних банків та академічних економістів. Як зазначають такі вчені, як Р. Портес, М. Бордо та Р. МакКолі, дилема Тріффіна не пов'язана з дефіцитом поточного рахунку США, який є чистими потоками [4, 5]. Натомість, за своєю суттю, дилема Тріффіна стосується величини валового обсягу ліквідних доларових зобов'язань, які перебувають за кордоном (необхідних для сприяння розвитку міжнародної платіжної системи), та потенційної втрати довіри до вартості долара з боку іноземних інвесторів, чи то через політичні дії, ринкові настрої чи основні фундаментальні чинники (наприклад, відносний розмір гегемона у економіці). Це підкреслює, чому дилема Тріффіна зберігає свою актуальність навіть у сучасній міжнародній валютно-фінансовій системі, позбавленій формального якоря.

П. Гуріншас і Г. Рей стверджують: Тріффін визнав, що у світі, де коливання пропозиції золота залежали від таких факторів, як відкриття в Південній Африці або дестабілізуючі дії таких утворень, як СРСР, і не здатні розширюватися співмірно глобальному попиту на ліквідність, попит на долар неминуче мав перевершити золоті резерви Федеральної резервної системи [6]. Ця вразливість зробила долар уразливим до потенційного падіння. Цікаво, що можна провести паралель із нинішньою ситуацією: у світі, де США можуть постачати міжнародну валюту на свій розсуд і розподіляти її між відносно неліквідними активами, вони, як і раніше, піддаються ризикам довіри. Набіг на долар може бути не обов'язково викликаний побоюваннями щодо відхилення від золотого паритету, як це спостерігалось у 1970-х роках, а, швидше, побоюваннями щодо різкого зниження обмінного курсу долара. Отже, навіть у контексті нашого режиму гнучкого обмінного курсу після 1973 року міжнародна валютно-фінансова система стикається з новою дилемою Тріффіна. Це твердження також повторюють Е. Фархі, М. Обстфельд, М. Созет та М. Маджорі [7, 8, 9].

Здатність Сполучених Штатів виступати як глобальний страховик і постачальник глобальної ліквідності залежить від їхньої здатності ефективно випускати надійні безпечні активи, що в першу чергу складаються з державних облігацій, особливо з урахуванням крихкості, продемонстрованої безпечними активами приватного сектора під час кризи 2008 року. У періоди глобальних потрясінь державні облігації США в даний час є єдиними активами, здатними забезпечити широке страхове покриття. Ці облігації підкріплені фінансовими спроможностями уряду США. Хоча вартість долара більше не прив'язана до золота, як у Бреттон-Вудській системі, існує зростаюча асиметрія між фінансовим потенціалом Сполучених Штатів, відображеним у забезпеченні казначейських векселів та облігацій США, та обсягом ліквідного доларового боргу, що зберігається за кордоном. Ця невідповідність викликає занепокоєння щодо здатності

Сполучених Штатів продовжувати виступати як глобальний банкір або страховик. Згідно з роботою П. Гуріншаса, Г. Рей та Н. Говілота зростання глобального попиту на безпечні активи відносно зменшення розміру економіки США призводить до зниження реальної процентної ставки [10]. Різні кризові моделі припускають сценарії, в яких екстремальні фундаментальні умови підтримують тільки одну точку рівноваги (або криза з впевненістю в несприятливих умовах, або відсутність кризи з впевненістю в сприятливих умовах), в той час як самовтілювані кризи стають можливими, коли фундаментальні фактори лежать в межах проміжного діапазону. У нашому конкретному контексті зменшення відносного розміру економіки США з часом (або дестабілізація макроекономічної політики США) може перевести економіку із безкризової зони до зони із самовтілюваною кризою. Е. Фархі та М. Маджорі досліджують аналогічну динаміку, моделюючи гегемона як «світового банкіра», що випускає безпечні активи з обмеженими зобов'язаннями та тенденцією до інфляції у період кризи [8]. Вони підкреслюють крихкий характер банківської діяльності, схильної до самовтілюваного спаду в межах проміжного діапазону параметрів. Примітно, що набіги у їхній моделі більш ймовірні за відсутності кредитора останньої інстанції з достатніми фінансовими можливостями для підтримки гегемона.

Отже, таким чином виникає «нова дилема Триффіна» у версії парадоксу як поточного рахунку, так і «безпечних активів» (фіскальний). Аналогічно краху Бреттон-Вудської системи, викликаного набігом на долар, міжнародна валютно-фінансова система може мати справу з кризою довіри до вартості американського боргу. Оскільки попит на доларову ліквідність продовжує зростати, тоді як відносний економічний розмір США зменшується у всьому світі, стає осяжною можливість нового набігу на долар, що веде до переходу до однієї чи кількох основних альтернативних резервних валют. З одного боку, значні резерви доларової ліквідності, що зберігаються за кордоном, відносно розміру США можуть підірвати довіру до долара; з іншого боку, недостатня міжнародна доларова ліквідність може перешкоджати функціонуванню глобальних фінансових ринків. Незалежно від того, чи пов'язаний він із золотом чи ні, примара дилеми Триффіна може постійно нависати над міжнародною валютно-фінансовою системою.

Список використаних джерел:

1. Triffin, R. (1961). *Gold and the dollar crisis: The future of convertibility*. Yale University Press, New Haven, Connecticut. <https://ies.princeton.edu/pdf/E132.pdf>

2. Kenen, P. B. (1960). International liquidity and the balance of payments of a reserve-currency country. *The Quarterly Journal of Economics*, 74(4), 572. <https://doi.org/10.2307/1884352>
3. Despres, E., Kindleberger, C. P., & Salant, W. S. (1966). The dollar and world liquidity; a minority view. Brookings Institution.
4. Portes, R. (2012). A reassessment of the Triffin Dilemma. In J-C Koeune, ed., *In search of a new world monetary order: Proceedings of a conference to celebrate the 100th anniversary of Robert Triffin (1911-1993)*. P.I.E. Peter Lang.
5. Bordo, M. D., & McCauley, R. N. (2019). Triffin: Dilemma or myth? *IMF Economic Review*, 67(4), 824–851. <https://doi.org/10.1057/s41308-019-00088-y>
6. Gourinchas, P.-O., & Rey, H. (2007). From world banker to world venture capitalist: US external adjustment and the exorbitant privilege. *G7 Current Account Imbalances*, 11–66. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226107288.003.0002>
7. Obstfeld, M. (2011). International liquidity: The fiscal dimension. *NBER Working Papers*, (17379). <https://doi.org/10.3386/w17379>
8. Farhi, E., & Maggiori, M. (2017). A model of the International Monetary System. *The Quarterly Journal of Economics*, 133(1), 295–355. <https://doi.org/10.1093/qje/qjx031>
9. Gourinchas, P.-O., Rey, H., & Sauzet, M. (2019). The International Monetary and Financial System. *Annual Review of Economics*, 11(1), 859–893. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080217-053518>
10. Gourinchas, P.-O., Rey, H., & Govillot, N. (2017). *IMES Discussion Paper Series 10-E-20*, Institute for Monetary and Economic Studies, Bank of Japan. <https://ideas.repec.org/p/ime/imedps/10-e-20.html>

ОЗЕЛЕНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОР СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В ЄС

Грод М.І.

аспірант кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин,
НН інститут міжнародних відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ЄС є певним еталоном у прийнятті директив зі сталого розвитку. Нідерланди, наприклад, просувають субсидії на дизайн та інновації продуктів, Бельгія ввела субсидії для заохочення переробки упаковки, Австрія запровадила субсидії для скорочення забруднення та утворення відходів [1], а у Польщі також є правові норми для впровадження ЕЗЦ [2]. Серед країн-членів ЄС Німеччина є еталонним прикладом впровадження циркулярних ініціатив. Ще у 1996 році її урядом було ухвалено Закон про управління відходами замкнутого циклу речовин (*англ. Closed Substance Cycle Waste Management Act*) з метою збереження природних ресурсів та забезпечення екологічно безпечної утилізації відходів [3].

З 2000-х років Європейський Союз — в числі лідерів із прийняття директив, що регламентують поведінку із відходами [4]. Реалізація амбітних ініціатив у сфері розвитку циркулярної економіки передбачає залучення масштабного фінансування [5; 6]. Ми акцентуємо на затребуваності пришвидшеного озеленення міжнародних ринків капіталу за рахунок збільшення емісії таких шести типів зелених облігацій: (1) корпоративні облігації (*облігації з використанням доходів, випущені корпоративною особою з правом звернення до емітенту у разі невиплати відсотків або повернення основного боргу*); (2) проєктна облігація (*цінні папери, емітентом яких виступає спеціальна приватна проєктна компанія, якій належить об'єкт інвестицій, та виплати за якими відбуваються за рахунок надходжень від експлуатації об'єкта*); (3) цінний папір, забезпечений активами (*ABS, облігація, забезпечена одним або декількома конкретними проєктами*); (4) наднаціональні, субсуверенні та агентські облігації (*SSA, облігації, випущені міжнародними фінансовими інститутами (МФІ), такими як Світовий банк та Європейський інвестиційний банк (тобто «наднаціональні емітенти»*), включають агентські облігації (*наприклад, випуск експортно-імпортних банків*), а також субсуверенні національні банки розвитку (*наприклад, німецький KfW*); (5) муніципальні облігації (*облігації, випущені муніципальним урядом, регіоном чи містом, цей тип*

облігацій розглядається з тим, щоб оцінити різницю між випусками облігацій фінансового сектора, що фінансують кредитування ЦБМ, та облігаціями, які безпосередньо фінансують зелені інвестиції).

В системі фінансування розвитку циркулярної економіки в ЄС ми виокремлюємо: наднаціональні/державні фінансово-кредитні інститути (зокрема, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ); фінансові посередники ЄІБ, в числі яких національні промоційні банки Польщі, Франції, Італії, Іспанії, Німеччини); приватні фінансові інститути та керуючі активами (ABN AMRO, BlackRock, BNP Paribas, Circularity Capital, ING, Intesa San Paolo, PGGM, Rabobank and RobecoSAM).

Список використаних джерел:

1. European Commission. Report on the Implementation of the EU Waste Legislation-KH0215563ENN. 2015. URL: <http://surl.li/ewnix>
2. System Solutions for the Circular Economy on the Regional Level: The Case of Green Lungs of Poland / Drejerska N., Vrontis D., Siachou E., Golebiewski J. *Journal for Global Business Advancement*. 2020. Vol. 13. P. 447–468.
3. Closed Substance Cycle Waste Management Act (Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz, KrW-/AbfG) – Excerpts // The German Law Archive. 1994. URL: <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=303>
4. European Commission. Report on the Implementation of the EU Waste Legislation-KH0215563ENN. 2015. URL: <http://surl.li/ewnix>
5. Грод М., Резнікова Н. Фінансові та інвестиційні інструменти сприяння циркулярній економіці: сталий розвиток і кліматична нейтральність як тригери озеленення міжнародних ринків капіталу. «Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки». 2023. № 3 (318). С.249-259. DOI: 10.31891/2307-5740-2023-318-3-39
6. Грод М., Резнікова Н. Особливості фінансування розвитку циркулярної економіки і міжнародної торгівлі на принципах циркулярності: нові інвестиційні інструменти й потенціал (над)національної регуляторної політики. MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS. 2023. №2. С.55-64. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-8>

АНАЛІЗ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ НЕРУХОМОСТІ

Жирук Т.В.
аспірант,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Проведення аналізу привабливості європейського ринку нерухомості є актуальним з огляду на декілька чинників: постійний розвиток ринку нерухомості, що складає актуальність постійного моніторингу, а також воєнний стан в Україні, що є причиною імміграції українського населення та, у певних випадках, придбання житла в країнах Європейського Союзу або оренди житла у таких країнах.

Наразі аналіз привабливості європейського ринку нерухомості важливо провести також з метою запозичення ефективного досвіду європейських країн для України, адже купівля-продаж нерухомості в певних регіонах країни також є активною наразі через міграцію в межах країни з регіонів, де йдуть активні бойові дії до західних регіонів України.

Інвестиційну привабливість нерухомості в зарубіжних країнах складають зручні для інвестора правові режими, умови кредитування чи розтермінування, рівень туризму у тій чи іншій місцевості, законодавство у сфері будівництва та інвестування, що мінімізує ризики невиконання забудовником умов інвестиційних договорів, сталість політики та нормативного регулювання у тій чи іншій країні [1].

Основні фактори, що визначають ріст або падіння інвестиційної привабливості, способи її оцінки та прогнозування, привернути велику увагу питанням циклічності розвитку ринків нерухомості, проаналізовано особливості падіння темпів зростання цін на нерухомість, визначено характерні ознаки зниження ставок оренди нерухомості тощо.

Якщо ми поглянемо на недоліки та переваги оцінки інвестиційної привабливості нерухомості в Україні та зарубіжних країнах, то одразу відмітимо багато шляхів удосконалення та покращення інвестиційної привабливості нерухомості в Україні на основі зарубіжного досвіду тощо, що дає нам великий горизонт можливостей для втілення кращих практик.

Оцінка інвестиційної привабливості нерухомості для України відіграє велике значення з огляду на такі підстави: необхідність залучення до країни інвестицій та підвищення економіки, а особливо – під час правового режиму воєнного стану; необхідність відбудови зруйнованої інфраструктури в містах, де ведуться чи велись бойові дії під час російсько-української війни; необхідність планування та прогнозування у сфері інвестування, зокрема

інвестування у нерухомість, чому передує оцінка сучасного стану інвестування в нерухомість в Україні [2].

Україна потребує інвестицій, здебільшого у інфраструктуру з метою відновлення життєдіяльності у містах. До початку повномасштабного вторгнення Україна також потребувала інвестування, зокрема в ті села та міста, що не мають робочих місць для населення.

В Україні є велика кількість мальовничих та оздоровчих місцевостей, з водоймами чи лісами, де є необхідність розбудови бізнесу, надання можливості місцевому населенню не їздити у сусідні міста на роботу – надавати робочі місця у рідному місті, з метою як глобально – підняття економіки країни, підвищення рівня інвестиційної привабливості України, так і – для надання можливості забезпечити масовий виїзд селян та жителів маленьких міст у міста мільйонники шляхом облаштування для них інфраструктури та створення робочих місць.

На сьогодні, цей процес не ефективний в Україні. Україна потребує опрацювання шляхів підвищення її інвестиційної привабливості, зокрема у секторі інвестування у нерухомість, особливо – під час воєнного стану, що на мою думку, є особливо актуальним питанням, що потребує дослідження, потребує аналізу досвіду європейських країн та надання пропозицій для запозичення такого ефективного європейського досвіду [3].

Особливу увагу у своїх наукових дослідженнях питанню оцінки та підвищення інвестиційної привабливості нерухомості в Україні та країнах Європейського Союзу присвятили такі науковці як: Зелінська О. у частині визначення інвестиційної привабливості нерухомості в умовах сучасних євроінтеграційних процесів; Дзеніс В. та Галенко О. в рамках дослідження проблеми міжнародної інвестиційної привабливості нерухомості [4].

Список використаних джерел:

1. Вірянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості. URL: <https://nau.edu.ua/ua/> (дата звернення: 16.02.2024).
2. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств. Фінансовий простір. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_1_18 (дата звернення: 16.02.2024).
3. Дзеніс В.О. 1. Міжнародна інвестиційна привабливість підприємства/ Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2017. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/6.pdf (дата звернення: 16.02.2024).
4. Зелінська О.М. Теоретичні засади визначення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств в умовах сучасних євроінтеграційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. URL: <http://globalnational.in.ua/archive/22-2018/12.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ

Імнадзе І.Н.,
аспірант,

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Трансформація бізнесу в умовах глобального ринку охоплює ряд стратегічних змін та адаптацій, необхідних для успішного функціонування у глобальному середовищі. Трансформація бізнесу сьогодні можливо представити як процес суттєвих змін, які відбуваються в організації з метою адаптації до нових умов, відповіді на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, а також забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку.

Компанії розширюють свою географічну присутність, входячи на нові ринки або розширюючи свою діяльність за межами національних кордонів. Такі трансформації вимагати адаптації продуктів, маркетингових стратегій та операційних процесів до місцевих умов та культурних особливостей різних країн [1, 2].

Також слід зауважити, що за умов розвитку технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей, блокчейн та інші, суб'єкти господарювання повинні активно впроваджувати нові технології в свою діяльність, щоб залишатися конкурентоспроможними та відповідати потребам клієнтів .

Цифрові технології та цифрові платформи стають ключовими для підтримки операційного процесу, маркетингу, продажу та обслуговування клієнтів. Цифрова трансформація передбачає перехід до цифрових систем та процесів для підвищення ефективності та забезпечення конкурентних переваг. Також за таких умов у глобальному середовищі бізнес повинен бути гнучким та швидко реагувати на зміни у попиті, конкуренції та технологічному прогресі. Це може означати швидке впровадження змін у стратегії, організаційній структурі та процесах роботи [2, 3, 4].

Важливим кроком до забезпечення конкурентоспроможності на ринку є залучення до стратегічних партнерств із компаніями, які мають додаткові ресурси, експертизу або доступ до нових ринків, може допомогти бізнесу швидше адаптуватися до змін у глобальному середовищі та розвиватися.

Таким чином, трансформація бізнесу в умовах глобального ринку

передбачає не лише адаптацію до змін, але й активне пошук нових можливостей та стратегій для забезпечення стійкого успіху в міжнародному бізнесі.

Список використаних джерел:

1. Krysovatyu A., Ptashchenko O., Kurtsev O., Arutyunyan O. The Concept of Inclusive Economy as a Component of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development* 1/2024, 164-172 URL:<https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5755/4346>
2. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, № 6(17), 2023. - С.28-37 URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
3. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. № 3(76) (2023). – С. 21-34 URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1629>
4. Шевченко І.О., Імнадзе І.Н. ЗАСТОСУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА МАРКЕТИНГОВИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ТОРГІВЛІ НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ. *Інтелект XXI* № 1 '2023. С.47-52 ISSN (print): 2415-8801, ISSN (online): 2707-6164 Index Copernicus International

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Красніков Д.О. ,
аспірант,

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

Облік міжнародних розрахунків, в сучасних умовах розвитку економічних процесів, представляє собою процес фіксації та ведення облікових записів з урахуванням міжнародних трансакцій та взаєморозрахунків між суб'єктами господарювання з різних країн. Також це включає в себе реєстрацію, контроль та аналіз фінансових операцій, пов'язаних з зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Облік міжнародних розрахунків охоплює такі аспекти [1, 2, 3]: формування фінансової документації, конвертація валют, відстеження платежів, аналіз валютних ризиків, ведення документації для оподаткування, дотримання міжнародних стандартів обліку.

Облік міжнародних розрахунків є важливою складовою зовнішньоекономічної діяльності підприємства та дозволяє забезпечити ефективне управління фінансовими потоками в умовах міжнародного бізнесу.

Облік міжнародних розрахунків має свої особливості порівняно з обліком в межах однієї країни через наступні фактори [2, 3]:

при міжнародних розрахунках виникає необхідність управління валютними ризиками через можливість коливання курсів валют. Підприємства використовують фінансові інструменти, такі як форвардні контракти або опціони, для захисту від негативного впливу змін курсів;

міжнародні компанії повинні дотримуватися міжнародних стандартів обліку, що сприяє збільшенню прозорості фінансової звітності;

при міжнародних операціях може виникати проблема подвійного оподаткування, коли одна й та ж прибуткова операція оподатковується в двох країнах. Для уникнення цього, країни укладають подвійні податкові угоди;

для здійснення міжнародних розрахунків використовуються міжнародні платіжні системи, такі як SWIFT, які забезпечують безпечний та ефективний обмін платежами між банками та компаніями з усього світу;

міжнародні розрахунки можуть відрізнятися в залежності від культурних та правових особливостей кожної країни.

Таким чином, облік міжнародних розрахунків вимагає уваги до різних аспектів, таких як валютні ризики, подвійне оподаткування та міжнародні

стандарти обліку, щоб забезпечити ефективну та безпечну роботу в міжнародному бізнесі.

Список використаних джерел:

1. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V. and Boiko, O. (2019), “Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations”, *International Journal of Recent Technology and Engineering* 8(4), 7888-7893. URL: <https://doi.org/10.35940/ijrte.D9137.118419>
2. Панасюк В. М., Гальчак Х. Р., Босий В. А. Особливості обліку розрахунків у сфері е-комерції віртуальними активами (криптовалютою): міжнародний та вітчизняний досвід. *Бізнес Інформ.* 2023. № 2. С. 222-228. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001404785>.
3. Спільник І.В., Палюх М.С. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації.* 2019, Випуск 1-2. С. 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМІВ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ У ЕПОХУ КРИПТОВАЛЮТ

ЛЕВІТАН А.А

аспірантка,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

На сучасному етапі, фінансові ринки та їх актори проявляють виняткову динамічність, що в значній мірі обумовлено масштабними перетвореннями у цифровій сфері фінансової індустрії. Історія цифровізації фінансів бере свій початок у 1953 році з впровадженням Bank of America першої системи обробки чеків на фінансовому мейнфреймі.

Цей процес еволюції набув нового поштовху в 1966 році з введенням першої дебетової картки від Barclays, що зробило глобальні банківські послуги широкодоступними. Ці події заклали основу для подальших інновацій, зокрема, до впровадження технологій блокчейн у 2008 році, які суттєво підвищили ефективність і доступність фінансових послуг завдяки досягненням у сфері сек'юритизації.

Технологія блокчейну дозволяє впроваджувати безпечно, прозоре та незмінне ведення записів без потреби у довіреній третій стороні, забезпечуючи різноплановість використання, зокрема, управління ланцюгами поставок, цифрову ідентифікацію та розумні контракти.[1]

Інтеграція технології блокчейну та криптовалют обіцяє радикально трансформувати основи сек'юритизації, відкриваючи нові горизонти для створення цифрової фінансової системи. Така перспектива не лише пропонує значні можливості, але й породжує складні виклики, що суттєво впливатимуть на майбутнє структурованих фінансів. Серед сучасних напрямків використання блокчейну в фінансовій сфері слід виділити сек'юритизацію на основі блокчейну, яка демонструє значний прогрес у цьому напрямку.

Інтеграція блокчейну має на меті оптимізувати традиційний процес сек'юритизації шляхом використання таких переваг технології, як підвищення прозорості, безпеки та оперативності. Сек'юритизація, яка є ключовим елементом структурованих фінансів, базується на принципі, згідно з яким компанії, що володіють неликвідними активами, генеруючи грошові потоки, можуть використовувати ці активи в якості забезпечення для залучення коштів з капітальних ринків.

Неликвідні активи, такі як кредити та дебіторська заборгованість, передаються спеціально створеній юридичній особі (SPV), яка випускає

цінні папери, забезпечені грошовими потоками, генерованими активами SPV.

«Блокчейн та розумні контракти трансформують індустрію сек'юритизації у нову цифрову епоху».[2]

Нік Сабо, який є провідним фігурантом у сфері криптографії, здобув визнання завдяки своїм першопрохідним дослідженням у галузі цифрових контрактів та криптовалют. Нік Сабо здобув широкого визнання завдяки розробці концепції "розумних контрактів" у 1990-х роках, що передувало створенню технології блокчейн. Його піонерські ідеї сформували основу для розвитку таких платформ, як Ethereum, яка спеціалізується на виконанні розумних контрактів.

Сабо охарактеризував розумні контракти як комп'ютерні транзакційні протоколи, що автоматично виконують умови контракту. Він висунув ідею, що розумні контракти мають потенціал автоматизувати стандартні бізнес-операції, значно знижуючи необхідність у традиційних юридичних договорах та мінімізуючи ризики правопорушень та шахрайств.

Розробка стандартизованого набору шаблонів для смарт-контрактів у сфері сек'юритизації має потенціал значно оптимізувати процес кредитування та агрегації активів. Завдяки технології блокчейн, сек'юритизація може ефективно здійснювати пул активів та швидко випускати базові цінні папери. Це сприяє формуванню більш однорідного пулу активів, що, в свою чергу, покращує можливості для статистичного аналізу та диверсифікації активів. Захист інтересів інвесторів забезпечується через підвищення кредитного рейтингу, яке відбувається внаслідок зниження потенційного економічного ризику для них. Крім того, незмінність запису всіх транзакцій, грошових потоків та даних на рівні позик, збережених у розподіленому реєстрі, забезпечує абсолютну прозорість для усіх зацікавлених сторін, зміцнюючи довіру та надійність у фінансових операціях.

Це зменшує ймовірність помилок, викривлення даних та необхідність узгодження даних у різних системах.[3]

Смарт-контракти мають потенціал автоматизувати численні аспекти життєвого циклу сек'юритизації, включаючи кредитування, андеррайтинг, структурування цінних паперів та їх обслуговування. Ця автоматизація може сприяти оптимізації процесів, зменшенню тривалості та витрат, пов'язаних з операціями сек'юритизації. Автоматизовані смарт-контракти здатні точно та в режимі реального часу розподіляти грошові потоки на основі встановлених правил, що знижує кількість помилок та затримок у платежах.

Технологія блокчейн сприяє розвитку смарт-контрактів, які можуть консолідувати та стандартизувати складні угоди щодо об'єднання та

обслуговування. Завдяки смарт-контрактам знижується необхідність у залученні посередників, що автоматично призводить до зниження витрат. Ризики, пов'язані з контрагентами, також можуть бути мінімізовані за допомогою виключення певних функцій. Точність визначення вартості цінних паперів підвищується, оскільки інвестори мають можливість оцінювати активи в режимі реального часу, відслідковуючи платіжні потоки на кредитному рівні у блокчейні. Торгові платформи можуть бути інтегровані безпосередньо з блокчейном, створюючи динамічні вторинні ринки та усуваючи затримки в розрахунках.

Хоча сек'юритизація з використанням блокчейну пропонує значний потенціал, регуляторна ситуація, що стосується правового статусу криптоактивів та регулювання технологій розподіленого реєстру, все ще залишається в процесі формування. Вирішення можливих ризиків, асоційованих з цією інноваційною технологією, вимагає створення ефективної системи управління та нагляду.

Процеси сек'юритизації в контексті криптовалют тісно пов'язані з токенизацією, процедурою перетворення традиційних фінансових активів у цифрові токени, які існують на платформах блокчейну. Ці токени служать цифровими еквівалентами традиційних цінних паперів, таких як акції, облігації та інші активи, що забезпечені активами, і підлягають торгівлі на блокчейн-платформах. На відміну від криптовалют, які не завжди регулюються законодавством про цінні папери, токени підпадають під відповідні регуляторні рамки.

Токенизація забезпечує можливість сек'юритизації широкого спектру активів, у тому числі таких, які раніше вважалися неліквідними або не підлягали традиційному продажу.[4] Цей процес сприяє розподілу прав власності, підвищує ліквідність та забезпечує більшу прозорість порівняно з традиційними методами сек'юритизації.[1]

Такі фінансові установи, як Vanguard і Figure Technologies, активно беруть участь у розробці рішень для сек'юритизації на основі блокчейну, причому транзакції проводяться повністю на блокчейні. Ця тенденція свідчить про зростаючий інтерес та інвестиції в блокчейн-сек'юритизацію, позиціонуючи її як ключову інновацію в структурованому фінансуванні, яка, ймовірно, продовжуватиме розвиватися і набуватиме глобального поширення.

Список використаних джерел:

1. Blockchain explained in under 100 words Deloitte. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.deloitte.com>
2. SFIG, Chamber of digital commerce, Deloitte report 2017 – С. 2
3. The Journal of Structured Finance 2017 – С. 51-54

4. Deloitte, JSTA, & SECURITIZE (2019) *Security Tokens: Improving Real Estate Investment in Japan*. - [Электронный ресурс]

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ

Новак О.Є.,
аспірантка,

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

В епоху сучасної геоекономічної фрагментації, під впливом сучасних глобальних загроз (фінансові кризи, кліматичні зміни, пандемія COVID-19, збройні конфлікти) питання стійкості національних продовольчих систем є надзвичайно важливим. Вже зараз можемо говорити про значний руйнівний вплив, який у короткостроковому періоді спричинила повномасштабна війна РФ проти України, а саме перебої у поставках продовольства та підвищення світових цін, що актуалізувало проблему продовольчої інфляції (споживачі стали витратити на харчування більшу, ніж зазвичай, частку доходу) в умовах високого рівня безробіття та значного тиску на системи соціального захисту країн світу [1].

Станом на зараз відзначаємо, що багаторічний прогрес у глобальній боротьбі з голодом майже нівельовано. Для порівняння у 2000 році за оцінкою Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) у світі було 781 мільйон голодуючих людей (індикатор PoU, prevalence of undernourishment), у 2014 – 564 мільйони, а у 2022 році – 735 мільйонів людей. У звіті «Глобальний індекс голоду 2023» встановлено, що за інших рівних умов, як мінімум 58 країн світу не зможуть досягти зниження рівня голоду та недоїдання до 2030 року, не говорячи вже про досягнення цілі сталого розвитку 2 «Нульовий рівень голоду» (SDG 2, Zero hunger) [2].

Існують різні підходи до визначення стійкості продовольчих систем. ФАО визначає стійкість (resilience) як «здатність осіб, домогосподарств, громад, міст, інститутів, систем та суспільств позитивним, раціональним та ефективним чином запобігати, протистояти, поглинати, адаптуватися, реагувати та відновлюватися при зіткненні з широким спектром ризиків, зберігаючи при цьому прийнятний рівень функціонування та без шкоди для довгострокових перспектив сталого розвитку, миру та безпеки, прав людини та добробуту для всіх» [3]. Міждисциплінарна спільнота вчених «Food Systems Countdown Initiative» виділяє 5 компонентів стійкості, що включають 8 індикаторів [4]: 1) *вразливість до шоків* (збитки від катастроф як частка ВВП); 2) *спроможності до стійкості* (індекс гнучкості джерел харчування, національна інфраструктура (кількість мобільних абонентів), індекс соціального капіталу); 3) *біорізноманіття* (збереження генетичних ресурсів (рослин, тварин) та рівень мінімального різноманіття);

4) *короткострокове реагування* (індекс стратегій подолання);
5) *довгострокове реагування* (волатильність продовольчих цін та різноманіття поставок продовольства). Дослідники нідерландського університету Wageningen визначають наступні чотири компоненти механізму формування стійкості продовольчих систем (ABCD система) [5]:

- **Agency** (агенти): засоби та можливості реагувати на шоки / ризики;
- **Buffering** (буферизація): ресурси (запаси) на випадок шоку/ загрози;
- **Connectivity** (з'єднання): зв'язки між акторами та сегментами ринку;
- **Diversity** (різноманіття): різноманіття на різних рівнях (фірма, регіон), у різних масштабах та географіях.

Проблема компоненту *агенти* полягає в нестачі наявних фінансових, соціальних або природних ресурсів для підтримки пріоритетів, що може бути вирішена за рахунок покращення моделі управління (governance) продовольчих систем. В країнах з низьким і середнім рівнем доходу (LMIC) нагального вирішення потребує відсутність достатньої *буферизації* (накопичення запасів), що спричинено значним тиском на національні бюджети та відповідним скороченням заходів системи соціальної та фінансової підтримки споживачів та виробників. Зменшена можливість *з'єднання* під впливом обмежень руху товарів, людей та послуг має негативний вплив на стійкість продовольчих систем. Разом з тим максимізація врожайності у минулі роки спричинила сучасну проблему втрати *біорізноманіття* (монокультури, надспеціалізація), і в цьому контексті рішенням є диверсифікація продовольчих систем.

У підсумку, вищезазначені механізми формування стійкості національних продовольчих систем покладено в основу пріоритетів трансформації агропродовольчих політик держав світу: локалізація VS лібералізація; інноваційність (діджиталізація); стале агровиробництво. Ці пріоритети вже інституціоналізовано в сучасних глобальних та регіональних програмних документах як-от: Куньмінсько-Монреальська Глобальна Рамкова програма у сфері біорізноманіття до 2050 року; Зелена Угода ЄС до 2050 року; Декларація Кліматичної конференції ООН в ОАЄ щодо сталого сільського господарства, стійких продовольчих систем та кліматичних заходів; Рамкова інноваційна та дослідницька політика ЄС Food 2030 та ін.

Список використаних джерел:

1. Priyatelchuk O., Novak O. Russia's war against Ukraine as a global threat to food security: short-term effects. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2022. Том 1 № 153. С.55-68.
2. Index, G. H. (2023). 2023 Global Hunger Index: The Power of Youth in Shaping Food Systems.

3. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2022. The State of Food Security and Nutrition in the World 2022. Repurposing food and agricultural policies to make healthy diets more affordable. Rome, FAO. <https://doi.org/10.4060/cc0639en>
4. Fanzo, J. et al. Viewpoint: rigorous monitoring is necessary to guide food system transformation in the countdown to the 2030 global goals. *Food Policy* 104, 102163 (2021).
5. de Steenhuijsen Piters, B., Termeer, E., Bakker, D., Fonteijn, H., & Brouwer, H. (2021). Food system resilience: towards a joint understanding and implications for policy (No. 2021-077). Wageningen Economic Research.

ЦИФРОВИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ФАКТОР СТІЙКОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Олійник К. Д.,
аспірант,

Маріупольський державний університету

На рівні Європейської Комісії та урядів європейських держав лунають заклики до набуття стратегічної автономії як інструменту укріплення державного і економічного суверенітету з акцентом на цифровій економіці та технологічному розвитку. Термін «цифровий суверенітет» використовується лише у виняткових випадках. Хоча стратегічна автономія не фокусується явно на технологіях чи цифрових зв'язках і технологіях, а в кращому разі охоплює питання, пов'язані з кібербезпекою, термін «цифрова стратегічна автономія» також використовується в нормативних документах і передбачає посилення безпеки цифрової інфраструктури та технологій поряд із підтримкою конкурентоспроможного європейського технологічного сектору та розвитку стратегічних альянсів. Термін «технологічний суверенітет» також пов'язаний із розумінням цифрового суверенітету. Щоб досягти технологічного суверенітету, Комісія ЄС фокусується насамперед на конкуренції (наприклад, у галузі штучного інтелекту), створенні інфраструктури (наприклад, шляхом підтримки широкосмугових мереж та мереж 5G) та розвитку ключових економічних та технологічних навичок для скорочення залежності [1]. Три стовпи «Стратегії єдиного цифрового ринку» [2] відповідають завданням та цілям зміцнення технологічного суверенітету.

Уточнення «цифровий» у концепції «цифрового суверенітету» відноситься до процесу макросоціальної трансформації цифровізації, який характеризується не тільки всеосяжним використанням комп'ютерних технологій, але, насамперед, двома взаємопов'язаними тенденціями: поширенням цифрових підключень та помітним збільшенням збору цифрових даних та транскордонних потоків даних. Розширення цифрових зв'язків розглядається як виклик економічному, політичному та правовому самовизначенню національних держав та їх громадян.

Сприйняття цифрової трансформації як загрози забезпеченню суверенітету переважно визначається трьома аспектами. По-перше, монополізація цифрової інфраструктури компаніями приватного сектора сприяє становленню платформного капіталізму чи наглядового капіталізму [3]. У цій новій формі капіталізму центральні гравці – посередники (такі як Google, Meta) – не тільки мають у розпорядженні масштабні ресурси, але й здійснюють потужний вплив на створення та регулювання ринків. У ЄС це

призводить до вимог жорсткішого регулювання діяльності посередників. Другим аспектом є незахищеність даних, яка формує запит на посилення контролю за комунікаціями та транскордонними потоками даних [4]. По-третє, передбачається розробка альтернативної нормативної бази у вигляді незалежного цифрового регулювання, орієнтованого на європейські стандарти та цінності як альтернативні моделям США та Китаю [5].

Цифровий суверенітет передбачає: здатність контролю за транскордонними потоками інформації; легітимацію використання політики протекціонізму у цифровому секторі [6]; посилення влади держави над онлайн-рахунками, даними та особистими даними резидентів. Всі ці аспекти цифрового суверенітету узгоджуються зі спробою застосувати класичні поняття державного суверенітету до цифрових платформ, адже передбачають територизацію інформаційних потоків, а також захист ринків ІКТ.

Список використаних джерел:

1. European Commission. Shaping Europe's Digital Future. 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf
2. European Commission. A Digital Single Market Strategy for Europe. 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>
3. Zuboff S. The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power. New York: PublicAffairs, 2019.
4. Резнікова Н., Булатова О., Панченко В., Іващенко О. Цифрова трансформація ринку праці: платформна економіка і нові загрози нерівності в умовах техноглобалізму. *Агросвіт*. 2023. № 18. С. 33-42.
5. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2023. Vol. 6 (53). P. 334–347.
6. Панченко В. Г. Інформаційно-цифровий неопротекціонізм в політиці економічного патріотизму: новий інструмент фрагментації цифрової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №6 (березень). С.5-12.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Пурей Є.Ю.,
аспірант,

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Цифрові технології, такі як Інтернет, соціальні медіа, мобільні додатки та аналітика, стали необхідною складовою сучасного маркетингу. Вони дозволяють підприємствам ефективно взаємодіяти зі своєю аудиторією, відстежувати результати своїх кампаній та персоналізувати звернення до клієнтів. Сучасні споживачі очікують персоналізованого підходу до маркетингу, що означає надання індивідуальних пропозицій, звернень та рекомендацій, які відповідають їхнім унікальним потребам і вподобанням.

Саме тому, можливо зазначити, що сьогодні в умовах цифрової економіки маркетингова діяльність підприємства стає ще більш динамічною, інтерактивною та спрямованою на персоналізацію.

Підприємства активно сьогодні використовують цифрові канали, такі як веб-сайти, соціальні медіа, електронна пошта, месенджери тощо, для взаємодії з клієнтами. Представлене дозволяє підприємствам ефективно спілкуватися зі своєю аудиторією, надавати їм корисну інформацію та залучати до участі в акціях та пропозиціях. Також важливою складовою цифрового маркетингу є аналіз великих обсягів даних (Big Data), що дозволяє підприємствам краще розуміти свою аудиторію, виявляти тенденції та прогнозувати поведінку споживачів. На основі цієї інформації підприємства можуть розробляти більш ефективні маркетингові стратегії [1, 2, 3, 4,5].

Цифрові технології дозволяють створювати персоналізовані маркетингові кампанії, спрямовані на конкретних клієнтів з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та інтересів. Це дозволяє підприємствам підвищити ефективність своїх маркетингових зусиль та покращити відносини з клієнтами. Також це спонукає зростання відсотку електронної комерції в цифровій економіці та надає підприємствам можливість прямо продавати свої товари та послуги через Інтернет [1, 2, 3, 4, 5]. Зазначена особливість маркетингової діяльності сьогодення вимагає розвитку ефективних онлайн-стратегій маркетингу, таких як оптимізація веб-сайту, керування контентом та реклама в Інтернеті. Зростання використання мобільних пристроїв спонукає підприємства до розвитку мобільних маркетингових стратегій. Це може включати розробку мобільних додатків,

мобільні рекламні кампанії та оптимізацію веб-сайтів для мобільних пристроїв.

Також підприємства активно використовують соціальні медіа для спілкування зі своєю аудиторією, побудови бренду та реклами своїх товарів та послуг. Соціальні медіа стали важливим каналом для взаємодії з клієнтами та збільшення своєї онлайн-присутності.

Представлені особливості маркетингової діяльності в умовах трансформацій та цифрової економіки допомагають підприємствам ефективно використовувати можливості цифрової економіки для досягнення своїх маркетингових цілей, залучення нових клієнтів та підвищення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Bohdan Danylyshyn, Olena Bondarenko, Maryna Gudz, Olena Ptashchenko, Anastasiia Mohylova and Larysa Radkevych. Marketing Tools to Increase Regional Investment Attractiveness. [ref]: vol.21.2023. Pages 1101-1108. available at: <https://refpress.org/ref-vol21-a122/> DOI: <https://doi.org/10.55365/1923.x2023.21.121>
2. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V. and Boiko, O. (2019), "Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations", International Journal of Recent Technology and Engineering 8(4), 7888-7893. URL: <https://doi.org/10.35940/ijrte.D9137.118419>
3. Krysovaty, A., Desyatnyuk, O. and Ptashchenko, O. (2023), "Digital inclusion: financial and marketing aspects", Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen', 3(14), 93-102. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.10>
4. Птащенко О., Карп В. Особливості реалізації новітніх технологій на міжнародному ринку: маркетинговий аспект. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. №5 (322). С. 170-176. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-28> URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=19396>
5. Шлапак, А., Іващенко, О., & Никонюк, К. (2024). Формування маркетингової стратегії міжнародної компанії: інноваційність, ризик-орієнтованість. Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології, 3(1).

ВПЛИВ РОЗВИТКУ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНУ ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розумний О.М.,
аспірант,

Західноукраїнський національний університет

Підприємницька діяльність у сучасних умовах цифровізації відбувається в контексті швидкого та постійного розвитку інформаційних технологій. Цифрові технології трансформували способи ведення бізнесу, змінили взаємодію з клієнтами та конкурентами і відкрили нові можливості для розвитку підприємств. Вони дозволили підприємствам створювати онлайн-магазини та прямо здійснювати продажі товарів і послуг через Інтернет, що відкриває доступ до нових ринків та збільшує обсяги продажів.

Цифрові платформи, такі як соціальні медіа, пошукові системи та електронна пошта, надають підприємствам можливості для просування своїх товарів та послуг серед широкої аудиторії за допомогою цифрового маркетингу. За допомогою цифрових інструментів підприємства можуть збирати, аналізувати та використовувати великі обсяги даних для прийняття управлінських рішень, виявлення тенденцій та прогнозування попиту.

Цифрова економіка стимулює розвиток новаторських ідей та стартапів у таких галузях, як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей та інші, що також відкриває нові можливості для створення та розвитку бізнесу.

Таким чином, цифрова трансформація змінює способи ведення бізнесу, створюючи нові можливості для підприємницької діяльності та розвитку інновацій. Однак разом з цим вона вимагає від підприємств адаптації до нових умов та постійного вдосконалення. Саме тому важливо зазначити, що розвиток високих технологій значно впливає на сучасну підприємницьку діяльність у багатьох аспектах [1, 2, 3, 4]:

високі технології дозволяють підприємствам створювати інноваційні продукти та послуги, що відповідають потребам ринку. Це дозволяє підприємствам збільшувати свою конкурентоспроможність і займати провідні позиції на ринку;

високі технології дозволяють підприємствам автоматизувати багато рутинних операцій та оптимізувати бізнес-процеси;

завдяки високим технологіям підприємства можуть працювати в режимі 24/7 та вести бізнес на міжнародному рівні, що розширює ринки збуту, залучає нових клієнтів та партнерів з усього світу.

надають підприємствам доступ до величезного обсягу даних та

аналітичних інструментів;

високі технології дозволяють підприємствам ефективно керувати своїми ресурсами, включаючи фінанси, персонал, матеріальні та технічні ресурси.

Отже, розвиток високих технологій сприяє створенню більш ефективного, інноваційного та конкурентоспроможного бізнесу, який може швидше реагувати на зміни в ринкових умовах та задовольняти потреби споживачів.

Список використаних джерел:

1. Khaminich, S., Broshkov, M., Kuznietsov, E., Ptashchenko, O., Milcheva, V. and Boiko, O. (2019), "Transformation of managerial innovations in conditions of digitalization of market relations", *International Journal of Recent Technology and Engineering* 8(4), 7888-7893. URL: <https://doi.org/10.35940/ijrte.D9137.118419>
2. Krysovatyu, A., Desyatnyuk, O. and Ptashchenko, O. (2023), "Digital inclusion: financial and marketing aspects", *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen'*, 3(14), 93-102. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.3.10>
3. Птащенко О. В., Денисюк О.В., Курцев О. Ю., Вовк В.А. Особливості розвитку національного ІТ-ринку у світовому інформаційному просторі. *Бізнес Інформ.* 2023. №3. С. 12-17. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-3_0-pages-12_17.pdf
4. Шлапак, А., Іващенко, О., & Никонюк, К. (2024). Формування маркетингової стратегії міжнародної компанії: інноваційність, ризик-орієнтованість. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*, 3(1).

РОЛЬ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОТИДІЇ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ЧЕРЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ПРОЗОРОСТІ МІЖНАРОДНИХ ТРАНЗАКЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ

**Тамразян Г.Г.,
аспірант,**

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Застосування блокчейн-технологій має потенціал суттєво зменшити рівні тіньової економіки за рахунок підвищення прозорості фінансових операцій. За даними дослідження блокчейн може відігравати критичну роль у протидії зловживанням і шахрайствам, що часто є основою тіньової економіки, особливо в країнах, що розвиваються. [1; с.12] підкреслюють, що блокчейн забезпечує незмінність даних і прозорість кожної транзакції, що ускладнює здійснення корупційних дій та ухилення від податків.

Згідно з дослідженням [2; с.9], блокчейн надає урядам інструменти для підвищення довіри громадян до фінансових і управлінських структур. Зокрема, блокчейн може бути використаний для створення більш прозорих та відкритих систем голосування, реєстрації активів, таких як земля або власність, що значно утруднює використання корупційних схем. [3; с.8] підкреслюють, що застосування блокчейна у міжнародних фінансових переказах дозволяє зменшити можливості для відмивання грошей та інших нелегальних дій.

Блокчейн має значний потенціал у підвищенні ефективності міжнародної торгівлі та фінансових операцій. За даними [4; с.5], використання блокчейна дозволяє скоротити час та витрати на обробку транзакцій, а також зменшити ризики, пов'язані з шахрайством та помилками у документації. [5; с.3] зазначають, що ця технологія може забезпечити автоматизацію багатьох процесів, таких як видача кредитних листів та інших банківських гарантій, що є важливими елементами у міжнародній торгівлі.

Ці приклади демонструють, як блокчейн вносить зміни в міжнародну торгівлю та фінансові операції, забезпечуючи більшу прозорість, зниження витрат та підвищення ефективності процесів. Специфіка використання блокчейна українськими компаніями в контексті міжнародних санкцій та обмежень

Українські компанії можуть використовувати блокчейн для підвищення прозорості та зменшення правових ризиків у міжнародних транзакціях, особливо у контексті міжнародних санкцій та обмежень. [6; с.7] зазначають, що блокчейн дозволяє не тільки документувати і відстежувати всі етапи транзакцій, але й забезпечує відповідність угод міжнародним нормам і стандартам. Це особливо актуально для компаній, що ведуть експортно-імпорتنу діяльність та прагнуть уникнути звинувачень у порушенні санкційних режимів.

Використання блокчейну також може сприяти привабленню зарубіжних інвестицій, оскільки іноземні інвестори і торговельні партнери часто шукають більш прозорі та надійні механізми взаємодії. Прозорість і відповідальність, забезпечені блокчейном, підвищують довіру між сторонами і знижують бар'єри при входженні на нові ринки.

В цілому, блокчейн відіграє ключову роль у модернізації міжнародних економічних відносин і може значно підвищити конкурентоздатність українських компаній на світовому ринку, забезпечуючи більшу стабільність і безпеку їхніх міжнародних операцій. [7; с. 10] підкреслює важливість глобальної інтеграції блокчейн-технологій у вирішенні міжнародних викликів.

Застосування блокчейн-технологій розглядається не тільки в теорії, але й у практичних прикладах, які демонструють його ефективність. Один із важливих прикладів - використання блокчейну для забезпечення прозорості в ланцюгах постачання. Згідно з дослідженням [8; с.7], компанії, такі як IBM, використовують блокчейн для створення прозорих і надійних ланцюгів постачання, що дозволяє споживачам слідкувати за походженням товарів від виробника до кінцевого споживача.

Інший кейс пов'язаний з фінансовим сектором, де блокчейн використовується для спрощення і здешевлення транскордонних платежів. Як зазначено в дослідженні, блокчейн допомагає зменшити комісії та час обробки платежів, зробивши міжнародні транзакції швидшими та доступнішими для бізнесу та приватних осіб.

На глобальному рівні, блокчейн використовується для забезпечення прозорості корпоративного управління та виконання нормативних вимог описують, як блокчейн може слугувати для створення прозорих і відкритих систем, що дозволяють компаніям дотримуватися міжнародних стандартів в області екологічної відповідальності та корпоративного управління.

Список використаних джерел:

1. Maupin, J. (2017). Blockchains and the G20: Building an inclusive, transparent and accountable digital economy. *Econstor Research*, p. 9-27.

2. Gillpatrick, T., Boža, S., Aldanmaz, O. (2022). How can blockchain contribute to developing country economies? A literature review on application areas. *Economics*, p. 12-32.
3. Gasparėnienė, L., Bilan, Y., Remeikienė, R., Ginevičius, R. (2017). The methodology of digital shadow economy estimation. *otik.uk.zcu.cz*, p. 8-26.
4. D'Hauwers, R., Van Der Bank, J., & co-authors. (2020). Trust, transparency and security in the sharing economy: what is the government's role? *Technology Innovation Management Review*, p. 7-22.
5. Ertz, M., Boily, É. (2019). The rise of the digital economy: Thoughts on blockchain technology and cryptocurrencies for the collaborative economy. *International Journal of Innovation Studies*, p. 3-18.
6. Kouhizadeh, M., Zhu, Q., Sarkis, J. (2020). Blockchain and the circular economy: potential tensions and critical reflections from practice. *Production Planning & Control*, p. 7-21.
7. Upadhyay, A., Mukhuty, S., Kumar, V., & co-authors. (2021). Blockchain technology and the circular economy: Implications for sustainability and social responsibility. *Journal of Cleaner Production*, p. 12-29.
8. Slatvinska, V., Demchenko, V., Tretiak, K., Hnatyuk, R. (2022). The impact of blockchain technology on international trade and financial business. *dspace.nuft.edu.ua*, p. 5-23.

ANALYSIS OF MAIN FACTORS CHINA'S ECONOMIC STABILITY

Xu Laibing

PhD student,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

The steady and remarkable growth of China's economy has attracted global attention, but the risks of uncertainties still cannot be ignored. The pursuit of sustained, stable, and long-term prosperity is the ultimate goal. This analysis delves into the key factors creating China's economic stability.

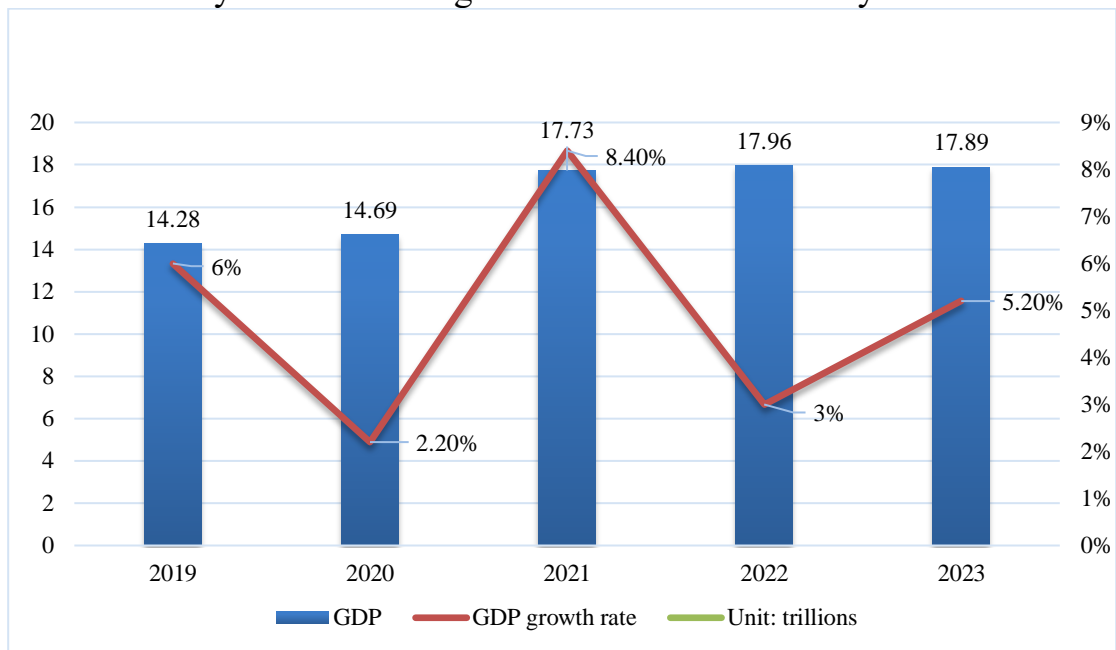

Figure 1 – 2019-2023 China's GDP and GDP growth rate

Source: <http://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators>

China's GDP has shown a steady growth trend in the past five years. The GDP growth rate has slowed down in 2020 and 2022, but the growth rate has been strong in 2021, and the overall economic growth trend has been stable. By 2022, the United States' GDP will be US\$25.44 trillion, making it the world's largest economy. Followed by China, ranking second with a GDP of US\$17.96 trillion [1]. Inflation measured by the consumer price index (annual inflation rate) is 2.0 in China and 8.0 in the United States [2].

China's economy has become the leader of the world economy. Driven by China's economy, African, Latin American and Southeast Asian countries, as well as the European Union, the United States, Japan and South Korea, have all seen rapid growth in trade with China. The current steady and sustained development of China's economy can create approximately 20 million jobs for the world every year (calculated based on the creation of one job based on US\$50,000 in import and export trade) [3]. The influence of China's steady economic development is

changing the pattern of the world economy, and the Asian economic sector will have a major impact on world economic activities.

The first factor that creates China's economic stability is the macro-control of government policies. Skilled fiscal and monetary policies play a key role. Prudent fiscal management, including targeted spending and taxation, supports balanced growth. At the same time, strategic monetary policy controls inflation and maintains a stable financial environment. For example, massive investments in transportation, technology, infrastructure stimulate economic activity, urbanization initiatives and smart city projects drive sustainable growth and promote stability. A stable financial system, steady development of the banking industry, and a robust regulatory framework ensure financial stability. Measures to promote financial inclusion can help create a more balanced and resilient economy.

Second is the vigorous development of the market economy. China's export-oriented foreign trade growth has played a huge role. Strong trade surplus and foreign exchange reserves have enhanced economic resilience. Participation in bilateral and multilateral trade agreements can strengthen China's global economic position. Huge market demand stimulates the creation of a skilled and adaptable workforce. Skills development programs and flexible labor market policies promote economic agility, while social safety nets ensure social stability. A stable and safe society will promote market demand, thus forming an economic cycle of flexible development.

These important factors are also included. China's emphasis on scientific and technological research and development has mobilized the enthusiasm of high-quality talents to participate in research and development, and the protection of intellectual property rights has promoted innovation. Technology transfer initiatives enhance the country's competitiveness. Improvement and implementation of poverty alleviation programs and social welfare systems. Addressing income disparities and promoting inclusive growth contributes to social stability, which is the cornerstone of economic well-being.

References:

1. Worlddata.info URL:<https://www.worlddata.info/largest-economies.php>
2. World Bank Open Data:
<https://data.worldbank.org.cn/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG?locations=US>
3. National Development and Reform Commission (NDRC), People's Republic of China:
https://www.ndrc.gov.cn/fggz/tzgg/byggdt/200510/t20051009_1021688_ext.html